

YK hierarkkisia valtarakenteita uusintamassa?
Diskurssianalyysia toimijuudesta ja rauhanrakennuksesta.

Aino Maaria Hiltunen
Helsingin yliopisto
Valtiotieteellinen tiedekunta
Politiikan ja viestinnän
maisteriohjelma, maailmanpolitiikan
tutkimus
Maisterintutkielma
Syyskuu 2020

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme Politiikan ja viestinnän maisteriohjelma	
Tekijä – Författare – Author Aino Maria Hiltunen			
Työn nimi – Arbetets titel – Title YK hierarkkisia valtarakenteita uusintamassa? Diskurssianalyysia toimijuudesta ja rauhanrakennuksesta.			
Oppiaine/Opintosuunta – Läroämne/Studieinriktning – Subject/Study track Maailmanpolitiikan tutkimus			
Työn laji – Arbetets art – Level Maisterintutkielma		Aika – Datum – Month and year Syyskuu 2020	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 69 sivua
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
Tutkielmassa tarkastellaan YK:n rauhanrakennusta ja diskursseja toimijuudesta. Toimijuutta analysoidaan feminististen ja postkoloniaalisten näkökulmien kautta. Tutkielman tavoitteena on näyttää, millaisia rauhanrakennuksen subjektipositioita YK:n rauhanrakennusta käsittelevässä aineistossa luodaan diskursiivisesti, millaista maailmaa subjektipositoiden tietynlainen rakentuminen luo, ja millaisia mahdollisuuksia toimijuuden rakentuminen sulkee ulkopuolelle. Tutkielman aineistona on YK:n turvallisuusneuvoston, yleiskokouksen ja pääsihteerin päätöslauselmia sekä raportteja liittyen YK:n rauhanrakennuskomissioon. Subjektipositoiden diskursiivista muodostumista analysoidaan diskurssianalyttisen luennan avulla, jossa toimijuutta tarkastellaan predikaation, subjektien asemoitumisen ja taustaolettamusten tekstuaalisten mekanismien kautta. Tutkielman analyysi näyttää, kuinka YK:n rauhanrakennusta käsittelevässä aineistossa muodostuu viisi subjektipositiota: YK rationaalisena ja legitiiminä toimijana, abstrakti ja suvereeni sekä liberaaleille oletuksille perustuva valtio, YK:lle ja valtiolle alisteinen kansalaisjärjestöistä muodostuva kansalaisyhteiskunta, naiset essentiaalisena ja yhtenäisenä ryhmänä, sekä nuoret toimijoina, jotka tulee sisällyttää rauhanrakennustoimiin. Subjektipositoiden muodostuminen perustuu yhtenäiselle logiikalle, jossa toimijuus muodostuu hierarkkisesti, ennalta määriteltynä ja subjektit empiirisesti oletettuina. Toimijuuden muodostuminen nojaa liberaaleille oletuksille, mikä estää sukupuolistuneiden ja koloniaalisten valtasuhteiden merkitysten tarkastelun osana konfliktien juurisyitä ja rauhanrakennuksen dynamiikkoja. Aineistossa muodostettavat rauhanrakennuksen subjektipositiot uudelleentuottavat liberaaleja oletuksia, mikä luo tietynlaisia toimintamahdollisuuksia sulkien vaihtoehtoisia tapoja ulkopuolelle.			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords YK, rauhanrakennus, diskurssianalyysi, toimijuus, feministinen maailmanpolitiikka, postkolonialismi			
Ohjaaja tai ohjaajat – Handledare – Supervisor or supervisors Riikka Kuusisto			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited			
Helsingin yliopiston kirjasto, Helsingfors universitets bibliotek, Helsinki University Library			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	5
2.1	Metodologiset valinnat – feministinen ja poststrukturalistinen suuntautuminen...	5
2.1.1	Subjektiudesta ja subjektipositioista.....	7
2.2	Feministinen maailmanpolitiikan tutkimus	8
2.2.1	Feministinen turvallisuuden tutkimus.....	10
2.3	Postkolonialismi	13
2.3.1	Postkoloniaalisia feminismejä	19
3	RAUHANRAKENNUKSEN TUTKIMUSTA MAAILMANPOLITIIKASSA...	24
3.1	Määrittely	24
3.2	Institutionalisoituminen.....	27
3.3	Paikallinen käänne.....	29
3.4	Sukupuoli ja rauhanrakennus	30
3.5	Postkoloniaalinen tutkimus	34
4	AINEISTO JA MENETELMÄ	38
5	ANALYYSI.....	42
5.1	Subjektipositiot.....	43
5.1.1	YK ja YK:n rauhanrakennuskomissio	43
5.1.2	Valtiot toimijoina.....	46
5.1.3	Käsityksiä kansalaisyhteiskunnasta	52
5.1.4	Naiset toimijoina.....	55
5.1.5	Nuoret toimijoina.....	59
5.2	Mitä seurauksia toimijuuden diskursiivisella muodostumisella on?	60
6	PÄÄTELMÄT	66
7	LÄHTEET	70
	AINEISTO	80

1 JOHDANTO

”If we are to change the world, we must change ourselves, as well as the social structures that both produce and are produced by those selves. We cannot change either without changing how we think.”
(Runyan ja Peterson 2013, 54)

Tässä tutkielmassa tarkastelen rauhanrakennuksen diskursiivisia ulottuvuuksia postkoloniaalisesta ja feministisestä perspektiivistä. Tutkin, kuinka YK:n rauhanrakennusta käsittelevässä aineistossa rauhanrakennusprosessien toimijuutta rakennetaan diskursiivisesti. Kysyn, millaisia positioita rauhanrakennuksen toimijoille, ja mahdollisesti toimien kohteille, luodaan aineistossa – ja minkälaista maailmaa nämä diskurssit luovat.

Lähestyn tutkimusaiheeni feministisen turvallisuuden tutkimuksen ja postkolonialismin kautta, ja sitoutan tutkimuksen poststrukturalistiseen tutkimusperinteeseen metodologisten valintojeni kautta. Nojaan näkemykseen, jonka mukaan kriittisen rauhanrakennusprosessien tutkimuksen tulee tarkastella omaa rooliaan poliittisissa dynamiikoissa, joiden kautta rauhanrakennusta kuvataan (Hirblinger ja Simons 2015, 434). Tutkijat ovat osallisina rauhanrakennukseen liittyvien representaatioiden (uudelleen)tuottamisessa. Tiedon tuotannon ja politiikan vaikutuksia tuleekin pohtia kriittis-refleksiivisesti; tutkielman tavoitteena on ottaa tämä huomioon rauhanrakennuksen diskursseja tarkasteltaessa.

Tutkielman puitteissa lähestyn YK:n rauhanrakennustoimia paikkana, jossa globaali pohjoinen ja etelä kohtaavat, ja jossa merkityksiä sekä identiteettejä luodaan; niistä neuvotellaan, ja niitä rakennetaan sekä tuotetaan uudelleen. Asetan rauhanrakennuksen globaalien valtasuhteiden kontekstiin, ja ehdotan rauhanrakennuksen ymmärtämistä sekä käsittelyä tietynä vallankäytön tekniikkana. Rauhanrakennuksen ymmärtäminen vallankäytön kautta pureutuu siihen, mitä rauhanrakennus käytäntönä *tekee*, eikä niinkään keskity rauhanrakennustoimijoiden intentioihin ja tavoitteisiin.

Tutkielman kantavana tausta-ajatuksena on oletus siitä, että YK on tärkeä ja merkityksellinen toimija rauhanrakennusprosesseissa, minkä takia sitä tulee tutkia.

Rauhanrakennusprosessien kannalta tavoilla, joilla rauhanrakennuksen toimijoita ja kohteita rakennetaan, on merkitystä. Diskursiivisilla rakenteilla sekä niiden tuotannolla on väliä; ne tuottavat, (uudelleen)luovat ja vakauttavat mahdollisuuksia rauhanrakennuksen käytännöille ja materiaalisille ulottuvuuksille. Samalla diskurssit ovat jatkuvasti muutoksessa, kamppailun alaisina – niitä voi myös horjuttaa. Diskursiivisilla rakenteilla on siten perusteellisia vaikutuksia ihmisten elämiin konteksteissa, joissa rauhaa pyritään rakentamaan. Kun pyritään ymmärtämään miten instituution, kuten YK:n, diskursiivinen ”maasto” muodostuu, on mahdollista identifioida, problematisoida ja haastaa tapoja, joilla tietyt todellisuudet tulevat hyväksytyiksi oikeina ja todellisina maailmanpolitiikassa. (Shepherd 2015, 905.) Näin tutkielman lähtökohdat nojaavat poststrukturalistiseen ymmärrykseen käsitteiden diskursiivisen muodostumisen tärkeydestä. Tarkoitin sitä, että tarkasteltavien käsitteiden oletetaan olevan instrumentaalisessa roolissa vaikuttamassa siihen, millaisia politiikkatoimia muodostetaan ja toteutetaan (Shepherd 2008, 8). Samalla kiinnitän huomiota siihen, kuinka YK kansainvälisenä instituutiona muovaa rauhanrakennuksen toimenpiteitä ja rauhanrakennuspolitiikkaa representaatioiden sekä diskursiivisten käytäntöjen kautta (Shepherd 2017, 3). Tämä tapahtuu yhtäältä tietoisesti ja samalla tiedostamatta. Ja kuten Laura Shepherd näyttää (2008, 2017), joskus instituution edistyksellisiä tavoitteita ja intentioita vastaan. Tavat, joilla rauhanrakennukseen liittyviä käsitteitä representoidaan, tuottavat usein tahattomia ja joskus jopa haitallisia käytäntöjä sekä täytäntöönpanostrategioita (Shepherd 2017, 3). Jotta olemassa olevia rakenteita voidaan muuttaa, on tärkeää pyrkiä muokkaamaan perinteisiä olemassa olevia tieteellisiä menettelytapoja: kriittisen tarkastelun ja uudelleen käsitteellistämisen tavoitteena on korostaa tiedon heterogeenistä luonnetta, ja tiedon tuotannon sotkuisuutta (Darby 2009, 709). Tämä oivallus ohjaa tutkimukseni etenemistä.

Pyrin tutkielmassa vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- i) Millaisia rauhanrakennuksen subjektipositioita muodostetaan diskursiivisesti YK:n rauhanrakennusta käsittelevässä aineistossa?
- ii) Mitä seurauksia diskursiivisella muodostumisella on?

Tarkoitukseni on tarkastella, millaisia toimijuuksia YK:ssa rauhanrakennuksen diskursseissa luodaan. Lähtökohtana tähän on näkemys, jonka mukaan diskurssi tarkoittaa merkitysten joukkoa, jotka saavat sisältönsä suhteessa toisiinsa merkitsijöihin

(Shepherd 2008, 21–22). Merkitysten tuotanto ja kiinnittyminen toisiinsa on ensiarvoisesti poliittista. Tarkastelen siis niitä prosesseja YK:n dokumentaatioissa, joissa rauhanrakennuksen toimijuutta rakennetaan, ja toimijuuden merkityksistä kamppaillaan. Tutkimuskysymysten kautta selvitän, millaisia merkityssisältöjä, eli arvoja ja assosiaatioita, rauhanrakennuksen subjektipositioihin kiinnitetään. Minkälaisia subjektipositioita diskursiivisten representaatioiden kautta luodaan? Millaisia mahdollisuuksia ne jättävät ulkopuolelle?

Yhdyn Mahmood Mamdanin näkemykseen siitä, kuinka väkivaltaisten kriisien ja konfliktien ymmärtäminen postkoloniaalisessa maailmassa on mahdotonta, ellei kolonialismin vaikutuksia ja sen institutionaalista sekä poliittista perintöä huomioida (Mamdani 2001). Koska rauhanrakennustoimet pyrkivät konfliktien juurisyiden ratkaisuun, on rauhanrakennustoimia suunnitella ja toteutettaessa otettava huomioon koloniaalisen hallinnan vaikutukset instituutioissa ja politiikassa tänä päivänä. On myös artikuloitava, kuinka rauhanrakennukseen vaikuttavan instituution tutkiminen on eettinen valinta, kun tutkimuksen aiheena on rauhanrakennus. Postkolonialistinen tutkimus yhdistettynä feministiseen eettiseen näkemykseen ohjaa tarkastelemaan instituutioita ja länsimaista tiedon tuotantoa, jossa käsitystä ”globaalista etelästä” tuotetaan. Valkoisena, globaalista pohjoisesta tulevana nuorena tutkijana on perusteltua eettisistä syistä jättää matkustamatta konfliktin jälkeisissä konteksteissa oleviin valtioihin tarkastelemaan rauhanrakennustoimien ja YK:n rauhanrakennuskomission toimintaa. Sen sijaan käänän katseen tarkastelemaan globaalissa pohjoisessa diskursiivisesti tuotettavaa todellisuutta, jolla on todellisia vaikutuksia ihmisten elämiin ympäri maailman.

Vastaan tutkimuskysymyksiini empiirisen aineiston diskurssianalyttisen luennan avulla. Tutkimuksen aineisto muodostuu YK:ssa tuotetuista raporteista ja päätöslauselmista, jotka liittyvät rauhanrakennukseen ja YK:n rauhanrakennuskomissioon. Tutkielmani etenee siten, että toisessa luvussa muodostan tutkimustani ohjaavan teoreettisen viitekehyksen yhdistelemällä feminististä maailmanpolitiikan tutkimusta postkolonialismiin, ja pohdin postkolonialistisen feminismen mahdollisuuksia tuoda uutta rauhanrakennuksen tutkimukseen. Kolmannessa luvussa käsittelen rauhanrakennuksen määrittelyä, käsitteen syntyä, ja YK:n roolia rauhanrakennusprosesseissa. Pyrkimyksenäni ei ole niinkään muodostaa

yhtä koherenttia määritelmää ”rauhanrakennuksesta”, tai tarkastella sitä, mitä termin alla pyritään saavuttamaan. Sen sijaan pyrin sijoittamaan rauhanrakennukseen liittyvää keskustelua historialliseen ja tutkimukselliseen kontekstiin. Pohdin olemassa olevan tutkimuksen relevanssia ja tarpeellisuutta muodostamani teoreettisen viitekehyksen kautta, ja identifioin tutkimuksen aukot sekä hiljaisuudet, joihin tämä tutkielma pyrkii vastaamaan. Neljännessä luvussa esittelen tutkielmassa soveltamani diskurssianalyysin ja tutkielman aineiston, sekä pohdin sen rajaukseen liittyviä tekijöitä. Tutkielman empiirinen tutkimus ja analyysi suoritetaan luvussa viisi. Viimeisessä luvussa käsittelem empiirisen tutkimuksen johtopäätöksiä, keskustelen tutkimustulosten relevanssista ja identifioin mahdollisia väyliä tulevalle tutkimukselle.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Subjektipositivien diskursiivisen muodostumisen tarkastelu rauhanrakennuksen kontekstissa asettaa tutkielman poststrukturalistisen maailmanpolitiikan tutkimuksen ja turvallisuuden tutkimuksen risteykseen. Tutkielman sitouttaminen feministisiin metodologisiin valintoihin sitoo työn feministisen maailmanpolitiikan ja feministisen turvallisuuden tutkimuksen teoreettisiin kehyksiin. Postkolonialismin kautta tulee mahdolliseksi tarkastella ja kyseenalaistaa valtasuhteita, jotka muokkaavat rauhanrakennukseen liittyviä diskursseja.

Teoreettista viitekehystä esittelevä luku etenee seuraavasti: artikuloin ensin tutkielman metodologisia valintoja, ja sitoutan tutkielman ontologiset, epistemologiset ja metodologiset oletukset poststrukturalistiseen tutkimusperinteeseen. Seuraavaksi esittelen feminististä maailmanpolitiikan tutkimusta, keskustelen sukupuolen merkityksestä ja käsittelen feminististä turvallisuuden tutkimusta tutkielmassa hyödynnettävinä teoreettisina näkökulmina. Tämän jälkeen esittelen postkolonialismin maailmanpolitiikan tutkimuksen teoriasuuntauksena. Keskityn etenkin postkolonialistisiin feministeihin sekä heidän artikuloimiinsa kritiikkeihin. Yhdistelemällä feminististä tutkimusotetta postkoloniaalisiin näkökulmiin rakennan tutkielmalle teoreettisen viitekehyksen, joka ohjaa tutkimuskysymysten muodostumista ja tutkielman empiiristä analyysia.

2.1 Metodologiset valinnat – feministinen ja poststrukturalistinen suuntautuminen

Kaikessa sosiaalitieteellisessä ja yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa tehdään olettamuksia ontologiasta, epistemologiasta ja metodologiasta. Olettamuksilla on perustavanlaatuisia vaikutuksia tutkimukselle; kuinka tutkimusasetelma rakennetaan, minkä koetaan olevan tärkeää ja kuinka tutkimus lopulta toteutetaan. Ontologiat, epistemologiat ja metodologiat ovat siis *valintoja* – olivat ne nimenomaisesti määriteltäviä tai epäsuorasti oletettuja. Feministiselle tutkimukselle olennaista on näiden valintojen artikulointi selkeästi, sillä feministiset lähestymistavat haastavat itsestäänselvyyksinä pidettyjä oletuksia ja käsityksiä (Hansen 2010, 17).

Sitoutan tutkimuksen poststrukturalistisiin oletuksiin ontologiasta, epistemologiasta ja metodologiasta. Poststrukturalistisia lähtökohtia tutkimukseen ei voi yksiselitteisesti määritellä, vaan näkökulmia tutkimukseen on monenlaisia. Kuitenkin niitä yhdistäväksi

tekijäksi voidaan määritellä haluttomuus sanella, mitä tulisi tehdä yleistävällä ja essentialisoivalla tavalla (Peoples ja Vaughan-Williams 2010, 41). Tutkimuksen rooli, etenkin feministisessä poststrukturalistisessa tutkimuksessa, on tarkastella sukupuolistuneiden identiteettien rakentumista ja politiikkaa, sekä kyseenalaistaa sukupuolistuneiden kategorioiden pysyvyyttä näyttämällä, kuinka ne muodostuvat – ja kuinka niitä voi horjuttaa (Peoples ja Vaughan-Williams 2010, 41). Sukupuoli-identiteetin ei siis tulkita olevan valmiiksi olemassa oleva tai kiinteä, vaan sukupuoli käsitetään diskursiivisesti muodostuvana prosessina. Feministisen poststrukturalistisen tutkimuksen tarkoitus ei ole ainoastaan saada naiset näkyväksi tai lisätä tietoisuutta juuri naisten kokemuksista, vaan perustavanlaatuisesti ”muuttaa olemisen ja tietämisen tapoja” (Peoples ja Vaughan-Williams 2010, 41). Tavot ymmärtää ja lähestyä maailmaa ovat lähtökohtaisesti sukupuolistuneita (Peterson 1992, 20). Näkökulmat maailmaan eivät koskaan ole sukupuolineutraaleja, vaan ne heijastelevat olemassa olevia hallitsevia oletuksia maskuliinisuudesta ja feminiinisuudesta (Peoples ja Vaughan-Williams 2010, 41). Feministisen poststrukturalistisen tutkimuksen tulee siis olla paljon enemmän kuin naisten osallistumisen tarkastelua: V. Spike Petersonin mukaan tutkimuksen tulee politisoida rakenteellista väkivaltaa, joka ymmärretään historiallisesti muodostuvana, ja tutkia näiden rakenteiden vaikutuksia sekä seurauksia (Peterson 1992, 50).

Poststrukturalistisesta näkökulmasta tiedon tuotanto on perustavasti ja historiallisesti kietoutunut valtaan (Steans 1998, 13). Yhteiskunnassa tuotetuilla ”totuuksilla” on normalisoivia ja hallinnallisia vaikutuksia: diskurssit siitä mikä on totta operoivat suhteessa hallitseviin valtarakenteisiin. Universaaleina totuuksina pidetyt näkökulmat keskittävät tiettyjä kokemuksia, mikä vaatii samaan aikaan toisten kokemusten marginalisointia. (Steans 1998, 25.) Poststrukturalistinen näkökulma siis kyseenalaistaa ajatuksia siitä, että on olemassa yhdenlainen totuus maailmasta, joka on tutkimuksen kautta löydettävissä. Tässä tutkimuksessa poststrukturalistinen näkökulma keskittyy etenkin oletusten ja identiteettien muodostumisen tarkasteluun, ja tutkii subjektipositiodien diskursiivista muodostumista. Kilpailevat diskurssit jaettuina merkitysten rakenteina rakentavat toimijuutta, mikä rajoittaa ja samalla mahdollistaa toimintaa – aina hiljentäen joitakin subjektuuksia (Kronsell 2006).

Samalla tavalla koloniaalisia diskursseja tutkiva analyysi, joka ammentaa Michel Foucault’n ja Edward Saidin töistä, keskittyy ”tiedon diskursiiviseen regiimin”

tutkimiseen ja kyseenalaistamiseen (Young 2004, 385). Kyse on perustavanlaatuisesti vallan ja tiedon kietoutumisesta, mikä linkittää poststrukturalistisen ja postkoloniaalisen analyysin toisiinsa. Myös poststrukturalismin ja varsinkin diskursseihin keskittyvän postkolonialistisen teorian lähtökohdat ovat läheisesti liittyneet länsimaisen ylivallan vastustamiseen (Young 2004, 384).

2.1.1 Subjektiudesta ja subjektipositioista

Poststrukturalististen oletusten kautta toimijuutta ja subjektipositioita tuotetaan performatiivisesti (Butler 2006). Taustalla on ontologinen oletamus siitä, kuinka hierarkioita jatkuvasti tuotetaan ja uudelleen tuotetaan toistettujen käytäntöjen kautta. Samalla maskuliinisuuden ja feminiinisuuden kaksijakoinen hierarkia ja niihin liittyvät arvoasetelmat eivät ole olemassa *a priori*, vaan niiden performatiivinen luonne saattaa ne alttiiksi muutokselle. Tämä ajatus toistuu myös tässä tutkielmassa, kun analyysin kohteena on rauhanrakennusta käsittelevässä aineisto. Kun subjektipositioita analysoidaan näistä oletuksista käsin, niiden alttius muutokselle tehdään näkyväksi. Todellisuus ei ole niin muuttumaton, kuin sen yleisesti oletetaan olevan (Butler 2006, xxv).

Poliittisen ja kielellisen representaation piiri määrittelee etukäteen kriteerit, joiden perusteella subjektipositiot muodostuvat. Tästä seuraa se, että representaatio laajennetaan käsittämään ainoastaan sitä, mikä käsitetään subjektina. Toisin sanoen subjektiuden vaatimukset tulee täyttää ennen representaation mahdollisuutta. (Butler 2006, 2.) Poliittiset rakenteet asettavat rajoitteita ja kieltoja, sekä hallitsevat ja kontrolloivat subjekteja. Tästä seuraa se, että subjektit muovautuvat, määrittyvät ja tulevat uudelleentuotetuiksi näiden rakenteiden mukaan. Subjektien representaatio poliittisissa ja kielellisissä rakenteissa ovat siten diskursiivisia muodostelmia, jotka ovat representationaalisten käytäntöjen tulosta. Kysymys subjektiudesta on Butlerin mukaan erityisen tärkeä feministiselle politiikalle, sillä subjekteja tuotetaan ulkopuolelle sulkemisen käytäntöjen kautta. Subjektin muodostuminen tapahtuu siis tiettyjen legitimoivien ja poissulkevien päämäärien kautta (Butler 2006, 3.) Näin ollen subjektin muodostuminen on jatkuvasti poliittista.

Subjektiutta tutkiva poststrukturalistinen tarkastelu, johon tämä tutkielma pyrkii, ei tyydy ainoastaan pohtimaan, kuinka subjektit tulisivat mahdollisimman

kokonaisvaltaisesti edustetuksi. Tutkimus pyrkii pikemminkin ymmärtämään kuinka vallan rakenteet tuottavat ja yhtäältä rajoittavat subjektin muodostumista (Butler 2006, 4). Näistä lähtökohdista tuleekin mahdolliseksi pohtia, kuinka rauhanrakennuksen subjektipositioita muodostetaan rauhanrakennusta ja sen tavoitteita koskevassa aineistossa, missä samalla muodostetaan perusta rauhanrakennustoimien legitimitetille.

2.2 Feministinen maailmanpolitiikan tutkimus

Suurin osa feministiseen traditioon lukeutuvasta maailmanpolitiikan tutkimuksesta ottaa eksplisiittisesti poliittisen kannan tutkimukseen. Tämä tutkimus nojaa feministiseen tutkimustraditioon ja ottaakin avoimesti poliittisen näkökulman: kysymyksillä, joita kysytään on merkitystä – samoin kielellä, jota käytetään. (Wibben 2016, 2.) Feministiset perspektiivit näyttävät, kuinka todellisuus koostuu intersubjektiivisista tavoista ymmärtää sosiaalista ja poliittista maailmaa, ja kuinka valtaa sisällytetään tiedon tuotantoon sekä todellisuutta rakentavien käsitteiden ja kategorioiden muodostamiseen (Steans 1998, 2). Feminististen tulokulmien voidaan ymmärtää kehittyneen vastauksina ja kritiikkeinä etenkin realistisille ja rationalistisille näkemyksille maailmanpolitiikan tutkimuksessa (Prügl 2011, 111; Steans 1998, 2–3). Feministinen maailmanpolitiikan tutkimus pitää sisällään monimuotoisia teoreettisia ja metodologisia suuntauksia ja painotuksia (Prügl 2011, 111; Runyan ja Peterson 2013, 34). Feminististä maailmanpolitiikan tutkimusta ei siis voida käsitteellistää yhtenä monoliittisenä tutkimusalana, jota ohjaisivat yhdenmukaiset teoreettiset ja metodologiset olettamukset.

Maailmanpolitiikan tutkimus valtavirrassa on pitkälti ymmärretty suvereenien valtioiden suhteiden tutkimuksena; tähän on sisältynyt oletus siitä, että valtioiden välisiä suhteita, prosesseja ja rakenteita voi tarkastella ilman analyysia sukupuolesta. Feministiset maailmanpolitiikan tutkijat ovat näyttäneet, kuinka sukupuoli on syvästi upotettuna myös valtavirran maailmanpolitiikkaan – sitä ei vain aina ole otettu huomioon tai pidetty tärkeänä. (Steans 1998, 1.) Runyanin ja Petersonin mukaan perinteiset näkemykset maailmanpolitiikassa ymmärtävät tutkimuksen kohteena olevan valtakamppailut suvereenien valtioiden välillä anarkkisessa maailmassa, jossa ei ole suprakansallista hallintoa valtioita kontrolloimassa (Runyan ja Peterson 2013, 18). Feministiset maailmanpolitiikan tutkijat puolestaan suosivat maailmanpolitiikan määritelmää, joka keskittyy rakenteellisen eriarvoisuuden ja sosiaalisten kerrostumien identifioimiseen ja selittämiseen globaalien suhteiden tasolla (Runyan ja Peterson 2013,

18). Näin ollen feministiset perspektiivit maailmanpolitiikassa ymmärtävät vallan laajempaan ja monimutkaisempaan, ja tuovat myös ihmisten väliset suhteet ja yksilöt toimijoina sosiaalisissa rakenteissa maailmanpolitiikan tutkimuksen keskiöön. Feministisiä perspektiivejä yhdistää usein kiinnostus sukupuolen merkitykseen. Maskuliinisiksi mielletyt yksilöt, instituutiot, ja käytännöt ovat arvostettuja (esim. miehet, valtiot, sodankäynti, varallisuuden tuotanto), kun feminiineiksi assosioituja asioita (esim. naiset, rauhanrakennus, köyhyyden vähentäminen) on tyypillisesti devaluoitu. (Runyan ja Peterson 2013, 18-19.) Näin ollen sukupuolelle sensitiivisen poststrukturalistisen tutkimuksen tulee tarkastella sitä, kuinka sukupuoli maskuliinisuuden ja feminiinisuuden hierarkkisena valtasuhteena vaikuttaa kategorioihin ja kehyksiin, joista tutkimusta tehdään (Runyan ja Peterson 2013, 19).

Tässä tutkielmassa sovellettava poststrukturalistinen feministinen perspektiivi ottaa siis tosissaan sukupuolen sosiaalisesti rakentuvana, joka tuottaa subjektiivisia identiteettejä, joiden kautta maailmaa tulkitaan. Sukupuoli tulkitaan siis sosiaalisena konstruktiona ja valtasuhteena (Peterson 1992, 9; Steans 1998, 5). Sukupuolella viitataan sosiaalisesti opittuihin käytöksiin, toistettuihin performansseihin, ja idealisoituihin oletuksiin, jotka yhdistetään maskuliinisina ja feminiinisinä miellettyihin sukupuolirooleihin sekä niiden eroihin (Runyan ja Peterson 2013, 2). Näkökulmalle on keskeistä näkemys siitä, että maailmaa muokkaavat sukupuolistuneet merkitykset: maailmaa ja toimijoita ei koeta tai tiedetä abstrakteina, sukupuolettomina tahoina, vaan sukupuolistuneina ja vartalollisina ihmisinä. (Peterson 1992, 9.) Näin tarkasteltuna poststrukturalistisiin oletuksiin nojaavat feministiset ”linssit” maailmanpolitiikan tutkimuksessa paljastavat, kuinka sukupuoli valtasuhteen vaikuttaa, ja millaisia vaikutuksia sukupuolistuneilla ennakoasenteilla on (Steans 1998, 5). Sukupuolistaminen maskuliiniseksi ja feminiiniseksi tapahtuu jatkuvissa, monimutkaisissa ja ristiriitaisissa prosesseissa, jotka eivät ole toisistaan irrallisia. Miehisuus ja maskuliinisuus rakentuvat aina suhteessa naiseuteen ja feminiinisyyteen: maskuliinista on se, joka määritelmällisesti ei ole feminiinistä (Peterson 1992, 9). Sukupuoli käsitetään siis symbolisten merkitysten systeeminä, mikä luo maskuliinisille ja feminiinisille piirteille perustuvia sosiaalisia hierarkioita (Sjoberg 2010, 2). Näin ollen sukupuolen tarkastelu maailmanpolitiikassa johtaa sen pohdintaan, kuinka maskuliinisuus ja feminiinisyys ovat toisistaan keskinäisriippuvaisia, mikä muokkaa ymmärrystä maailmanpolitiikan subjekteista (Runyan ja Peterson 2013, 19).

Tällä tavalla sukupuolelle sensitiiviset linssit tutkimuksessa asettavat sukupuolistuneen ajattelun ja sukupuolistuneiden toimijoiden, toiminnan ja seurauksien suhteen tarkastelun keskiöön (Runyan ja Peterson 2013, 33–34). Tarkastelemalla maailmaa sukupuolistuneena on mahdollisia haastaa hallitsevia oletuksia siitä, mikä on merkityksellistä, keskeistä ja tärkeää maailmanpolitiikan tutkimukselle (Steans 1998, 5).

Feministinen tutkimus on siis paljastanut länsimaisten ja hierarkkisesti muodostuneiden kaksijakoisuuksien sukupuolistuneisuuden. Julkinen-yksityinen, kulttuuri-luonto, rationaalinen-irrationaalinen, järjestys-anarkia, mieli-keho -jaottelut ovat implisiittisesti, ja joskus jopa eksplisiittisesti, rakentuneet länsimaisille rakennelmille, jossa maskuliinisuutta arvotetaan feminiinisyyden ylitse (Peterson 1992, 7). Kaksijakoiset käsitteet oletetaan usein kategorisesti toisistaan irrallisiksi, jolloin niiden merkitykset esiintyvät muuttumattomina (Runyan ja Peterson 2013, 45). Dikotomioiden ymmärtäminen sukupuolistuneina ja hierarkkisinä, eikä suinkaan muuttumattomina, on avannut mahdollisuuden tiedustella ja kyseenalaistaa tapoja, joilla valta, tieto, politiikka ja sukupuoli liittyvät toisiinsa (Peterson 1992, 7). Samalla tavalla kaksijakoisuuksilla on paitsi sukupuolistuneita merkityksiä, myös rodullistettuja sellaisia. Siinä missä objektiivisuus, rationaalisuus ja loogisuus liitetään maskuliinisuuteen, ja subjektiivisuus, emotionaalisuus ja epäloogisuus feminiinisyteen, nämä attributit kytketään myös globaaleihin valtasuhteisiin. Edward Saidia (2003) mukaillen ei-länsimaiseen ”Toiseen”, ei-valkoiseen orientaloituun subjektiin, liitetään usein feminisoituja piirteitä suhteessa länsimaiseen, valkoiseen ja rationaaliseksi miellettyyn subjektiin.

Sukupuolen valta on siis poliittista, ja se operoi jatkuvasti luoden ja ylläpitäen epätasa-arvoisia valtasuhteita. Syvimmillään sukupuoli normalisoi essentialisoituja stereotypioita, dikotomioita ja hierarkioita. Näihin oletuksiin nojaavan feministisen tutkimuksen tulee tarkastella sitä, miten valta toimii maailmanpolitiikassa sukupuolen kautta systemisesti ja rakenteellisesti, sekä haastaa sitä. (Runyan ja Peterson 2013, 8.)

2.2.1 Feministinen turvallisuuden tutkimus

Feministinen turvallisuuden tutkimus (*Feminist Security Studies, FSS*) on muodostunut omaksi kehiksekseen, joka tarkastelee ja yhdistää rauhan- ja turvallisuuden tutkimusta, sekä tutkii niiden välisiä rajanvetoja (Wibben 2011a, 591; 2016, 2). Feministisen turvallisuuden tutkimuksen ensi askeleet voidaan sijoittaa maailmanpolitiikan

tutkimuksen historiassa 80- ja 90-lukujen taitteeseen. Eräs tärkeimpiä feministisen maailmanpolitiikan tutkimuksen julkaisuja, joka luetaan feministisen turvallisuuden tutkimuksen piiriin, on Cynthia Enloen teos *Bananas, Beaches and Bases: Making Feminist Sense of International Relations* (1989). Enloe kysyy teoksessaan, missä naiset ovat kansainvälisessä politiikassa. Hän argumentoi sen puolesta, että maailmanpolitiikkaa käsitteellistettäisiin ihmisettömien valtioiden ja abstraktien yhteiskuntien sijaan ihmisten, paikkojen ja jokapäiväisen toiminnan kautta, jotka muodostavat kansainvälistä politiikkaa (Sylvester 2004, 3). Enloe paljastaa, kuinka naisten toiminta on ennakkoehto ja edellytys maailmanpolitiikan toiminnalle, mikä kuitenkin perustuu naisten työn näkymättömyydelle ja mukautumiselle (Runyan ja Peterson 2013, 20).

1980-luvulta lähtien feministinen tutkimus on vaikuttanut maailmanpolitiikan tutkimuksessa, jonka keskiössä on ollut erityisesti valtion turvallisuus (Wibben 2016, 2). Feministiset perspektiivit turvallisuuden tutkimuksessa ovat pitkälti keskittyneet globaaliin turvallisuuteen (Reardon 1993; Tickner 1992) ja militarisaatioon (Enloe 1987, 2007). Samalla feministisen turvallisuuden tutkimuksen sisällä käydään jatkuvaa keskustelua ja kamppailua siitä, mitä feministisen turvallisuuden tutkimuksen perspektiivi tai lähestymistapa tarkoittaa, pitää sisällään, ja millaista tutkimuksen tulisi olla (Parashar 2013; Shepherd 2009, 2013; Sjoberg 2011, 2017; Sylvester 2010). Perspektiivi ei ole helposti rajattavissa tai yhtenäinen, vaan se sisältää jakolinjoja, jännitteitä, ristiriitoja ja erilaisuuksia (Wibben 2011b). Yhteistä feministiselle turvallisuuden tutkimukselle kuitenkin on argumentti, että sukupuolen tulee olla käsitteellisesti, empiirisesti sekä normatiivisesti keskeistä turvallisuuden tutkimukselle (Sjoberg 2010, 2).

90-luvulla turvallisuuden käsitettä laajennettiin tarkoittamaan paitsi suvereenin valtion turvallisuutta ja rajojen loukkaamattomuutta, myös inhimillistä ja ympäristön turvallisuutta (Runyan ja Peterson 2013, 145). Kriittiset keskustelut liikauttivat turvallisuuden käsitettä pois realistisesta ja valtiokeskeisestä näkemyksestä kohti laajempaa turvallisuuden määritelmää (Väyrynen 2004, 133–34). Turvallisuuden käsittäminen inhimillisenä turvallisuutena muutti fokusta valtiokeskeisyydestä turvallisuusuuhkiin, jotka vaikuttavat nimenomaisesti ihmisiin, eikä ainoastaan suvereeneihin valtioihin kansainvälisessä systeemissä. Tällainen käsitys turvallisuudesta

huomioi esimerkiksi nälänhätien, epidemioiden, taloudellisten taantumien ja liikkuvuuden aiheuttamat riskit ja uhat turvallisuudelle. Samalla ihmisen turvallisuutta korostava perspektiivi korosti yksilön toimijuutta näiden turvallisuushaasteiden edessä. (Tripp 2013, 3.) Feministit huomauttivat, kuinka usein valtion turvallisuusintressien ajaminen vahingoittaa yksilöiden ja planeetan hyvinvointia, ja siten kokonaisvaltaista turvallisuutta (Runyan ja Peterson 2013, 145). Feministiset perspektiivit turvallisuuden tutkimukseen ovat kuitenkin kritisoineet inhimilliseen turvallisuuteen keskittyviä perspektiivejä sokeudesta sukupuolen merkitykselle; kriittiset äänet ovat alleviivanneet kontekstisidonnaisuuden ja erilaisuuksien tärkeyttä myös ihmisen turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä (Hudson 2005). Tarja Väyrysen mukaan turvallisuusagendan laajentuminen kohti useita turvallisuuden muotoja, kokemuksia ja kohteita on luonut diskursiivisen tilan, jossa sukupuolta on mahdollista käsitellä rauhan ja turvallisuuden diskursseissa (Väyrynen 2004, 136).

Turvallisuus feministiselle turvallisuuden tutkimukselle kytkeytyy Soumita Basun mukaan käsitykseen hyvinvoinnista paitsi tutkimuksessa, myös jokapäiväisessä kielenkäytössä (Basu 2013, 456). J. Ann Tickner esimerkiksi määrittelee turvallisuuden moniulotteisena ja monitasoisena, ”kaikenlaisen väkivallan vähentymisenä, mukaan lukien fyysinen, rakenteellinen ja ekologinen väkivalta” (Tickner 1997, 625). Feministiselle turvallisuuden tutkimukselle on siis keskeistä pohtia sitä, mikä lasketaan turvallisuuteen liittyväksi asiaksi, ja kehen tai keihin turvallisuuden käsitettä tulisi soveltaa. Feministiset näkökulmat myös määrittelevät turvallisuuden moniulotteisesti: turvallisuusuuhkiin lukeutuvat myös lähisuhdeväkivalta, raiskaus, köyhyys sekä sukupuoleen perustuva alistaminen – eli rakenteelliset tekijät. (Sjoberg 2010, 4.) J. Ann Ticknerin mukaan feministiset perspektiivit turvallisuuteen käsittävät väkivallan eri muotojen olevan toisiinsa linkittyneitä, olivat ne kansainvälistä, kansallista tai lähisuhteissa tapahtuvia (Tickner 1997, 625). Väkivalta on siis aina linkittynyt valtasuhteisiin, jotka ovat upotettuina rakenteisiin sukupuolistuneissa yhteiskunnissa (Tickner 1992).

Feministisen turvallisuuden tutkijan Annick Wibbenin mukaan feministisen perspektiivin tulisi sitoutua tiettyihin periaatteisiin tutkimuksessa: hänelle feminismin tulee olla poliittinen projekti, joka sitoutuu emansipaation tavoitteluun ja laajempaan sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen (Wibben 2011a, 591). Metodologiset sitoumukset

erottavat feministiset perspektiivit kriittisestä turvallisuuden tutkimuksesta, joka ei käsittele sukupuolta keskeisenä osana valtamatriisia, jossa se risteää muiden merkitsijöiden kanssa. Feministinen turvallisuuden tutkimus tarkastelee identiteetin ja turvallisuuden käsitteitä keskinäisesti muodostuvina sekä muuttuvina, ja haastaa homogenisoivat ja essentialisoivat käsitykset. Samalla Wibben argumentoi feministisen turvallisuuden tutkimuksen puolesta, joka on vahvasti anti-imperialistista feministisiin periaatteisiin sitoutumisen ohella. (Wibben 2011a, 592-594.). Soumita Basu (2013) mukaan feministinen turvallisuuden tutkimuksen tulisi olla luonteeltaan normatiivista. Basu erottelee feministiselle turvallisuutta käsittelevälle tutkimukselle kaksi olennaista huomiota: linkin teorian ja käytännön välillä, sekä turvallisuuden käsitteen laajan, perustavanlaatuisen uudelleenajattelun (Basu 2013, 454–55). Tutkimukselle on lähtökohtaisesti tärkeää kysyä, miksi tehdä juuri tätä tutkimusta, ja mitä poliittisia seurauksia tutkimuksella on (Basu 2013, 455). Feministisiin perspektiiveihin turvallisuuden tutkimuksessa liittykin vahvasti ajatus kaikenlaisen väkivallan eliminoimisesta. Samalla feministinen turvallisuuden tutkimus ottaa kysymykset vallasta tosissaan, ja pyrkii näyttämään kuinka vallan rakenteet asettavat ihmiset haavoittuviin tai valta-asemiin suhteessa toisiinsa (Basu 2013, 457).

Vaikka feministinen turvallisuuteen keskittyvä tutkimus on alkanut tarkastella sukupuolen ja konfliktien välistä vuorovaikutusta muiden hierarkkisten valtasuhteiden ohella, tutkimus ei kuitenkaan ole riittävästi huomioinut koloniaalisten valtasuhteiden jatkumoa sekä niiden tuottamaa epäsymmetriaa (Meger 2016, 381). Tämä tutkimus vastaa tähän huomioon ja tarkastelee rauhanrakennuksen diskursseja kriittisesti pyrkien huomioimaan koloniaaliset valtasuhteet ja niiden tuottamat vallan epäsymmetriat – sekä diskursiivisen väkivallan. Taustalla on ajatus siitä, kuinka näyttämällä tiettyjen tarinoiden rakentumisen, on mahdollista kiinnittää huomiota vaihtoehtoihin tapoihin rakentaa todellisuutta (Shepherd 2008, 5).

2.3 Postkolonialismi

Postkolonialismi on laaja, jatkuvasti liikkeessä oleva liike, tieteenala ja tutkimusperinne, joka voidaan yleisesti käsittää ryppäänä useita poliittisia, taloudellisia, kulttuurisia ja filosofisia vastauksia sekä vastineita kolonialismille sen alkuhetkistä lähtien tähän päivään saakka. On syytä erottaa toisistaan postkolonialismi ja anti-kolonialismi: anti-kolonialismi viittaa kapeammin tiettyihin kolonialismia vastustaviin

vastarinnan liikkeisiin, kun taas postkolonialismi viittaa laajempaan näkemykseen: kolonialismin moniulotteisiin vaikutuksiin ja seuraamuksiin. Vaikka postkolonialismi usein haastaa kolonialismin, se ei tarkoita yhtenäistä vastarinnan projektia; monelle postkolonialismi onkin epämääräinen ja häilyvä näkökulma, jolle ei löydy yhtä selkeää määritelmää. (Hiddleston 2009, 1.)

Koska postkolonialismi teoreettisena perspektiivinä ja poliittisena liikehdintänä viittaa kolonialismiin, on sekin syytä määritellä. Kapeasti ajateltuna kolonialismilla viitataan toisen maan tai alueen valloitukseen ja sen seurauksena tapahtuvaan kontrolliin. Tähän kuuluu alkuperäiskansojen alistaminen sekä hallinnon, talouden ja tuotannon kontrollointi. On tärkeää kuitenkin huomioida, kuinka kolonisaation materiaalista ja empiiristä ulottuvuutta tukee koloniaalinen ideologia, joka painottaa kulttuurista ylivaltaa. Näin ymmärrettynä kolonialismi tarkoittaa erityistä poliittista ja taloudellista projektia, ja samalla laajempaa hegemonista diskurssia ja ylemmyyden tuntoa, jotka värväytyvät ajamaan ja tukemaan konkreettisia poliittisia toimia. (Hiddleston 2009, 2.)

Robert Youngin mukaan postkoloniaalista kritiikkiä määrittää häilyvyydestä huolimatta poliittinen ja moraalinen konsensus suhteessa länsimaisen kolonialismin historiaan ja perintöön. Postkoloniaalisen kritiikin mukaan eurooppalaisen laajentumisen historia ja lähes kaiken globaalin maantieteellisen tilan hallinta vuodesta 1492 toisen maailmansodan päättymiseen tulee käsittää erityisenä ja ongelmallisena prosessina. (Young 2004, 5.) Kolonialismin käsittäminen ainoastaan modernisuuden epäonnisena sivutuotteena, kuten Ernest Gellner Edward Saidin *Orientalismi*-teoksen arviossaan toteaa (Gellner 1993), on turhan kätevä keino kääntää huomio pois kolonialismin väkivallasta ja vaikutuksista, jotka vaikuttavat maailmassa edelleen. Kolonialismin historia onkin nähtävä poikkeuksellisenä sen globaalissa ulottuvuudessa: länsimainen imperialistinen valta yhdisti väkivalloin yhteiskuntien historialliset traditiot ja tavat yhdeksi historiaksi. Samalla koloniaalinen hallinta pakotti ne noudattamaan samaa taloudellista polkua. Koko maailma operoi saman taloussysteemin sisällä, joka on ensisijaisesti läntisen maailman kehittämä ja kontrolloima. Lännen edelleen jatkuva poliittinen, taloudellinen, kulttuurinen ja sotilaallinen valta-asema antaa kolonialismille ja sen historialle ennalta näkemättömän merkitsevyyden. Postkolonialismille on siis keskeistä ymmärtää, kuinka valtioiden itsenäistyminen ja näennäinen vapautuminen ei

tuonut mukanaan taloudellista ja poliittista vapautumista kolonialismin valtasuhteista. (Young 2004, 5.)

Vaikka kolonialismia on perusteltu modernisuuden hyötyjen jakamisena, on se aiheuttanut maailmanhistoriassa poikkeuksellista kärsimystä, tuhoa ja väkivaltaa. Kun puhutaan kolonialismista, on ehdottoman tärkeää huomioida sen äärimmäinen väkivaltaisuus. Siirtomaapolitiikasta, kolonialismista ja kolonialismin vaikutuksista nykypäivänä ei voi – eikä tulisi – puhua ilman niitä määrittelevää väkivaltaa. Kolonialismiin sisään rakennettiin eurooppalaisen laajenemisen kautta alkuperäiskansojen kansanmurhat, orjuuttaminen ja elinkeinojen sekä yhteiskuntien systemaattinen tuhoaminen.

Samalla kolonialismin edelleen jatkuvien kulttuuristen ja poliittisten seurausten tarkastelu – ja väkivalta – on postkolonialismille olennaista. Keskeistä on sen huomioiminen, kuinka kolonialismin arvot ovat pesiytyneet kulttuuriin ja tutkimukseen. Youngin mukaan postkolonialismi teoreettisena perspektiivinä pyrkii siis kolonialismin kulttuurisen historian analysointiin ja sen nykyisten vaikutusten tarkasteluun. Olennaista on yhteyksien muodostaminen menneisyyden ja nykyisyyden kanssa suhteessa kolonialismin vaikutuksiin ja valtasuhteisiin. (Young 2004, 6.)

Leela Gandhin mukaan (Gandhi 1998, 4) anti-koloniaalisten ja itsenäisten kansallisvaltioiden muodostuminen kolonialismin ajan jälkeen on tuonut mukanaan toiveen koloniaalisen menneisyyden unohtamisesta. Menneisyyden tapahtumien ja epäoikeudenmukaisuuksien lakaisemista maton alle on tapahtunut monissa muodoissa; pyrkimyksiä unohtaa ovat ajaneet moninaiset kulttuuriset ja poliittiset motivaatiot. Postkoloniaalinen ”unohdus” on oireellista halulle uudistaa itsensä historiallisesti, aloittaa alusta, ja hävittää kivuliaan, väkivaltaisen ja alistaisen historian haavat sekä arvet. Historioita ei kuitenkaan voi valita, eikä menneisyyttä hävittää; entisestä siirtomaa-asemasta itsenäistyneet kansallisvaltiot epäonnistuvat tavoitellessaan koloniaalisen menneisyyden taakoista vapautumista. Vastauksena tähän postkolonialismi voidaankin ymmärtää teoreettisena vastarintana koloniaalisen ajan jälkiseurauksille ja unohduksen pyrkimyksille. Leela Gandhi näkeeekin postkolonialismin – vaikkakin hajanaisena ja utuisena kokonaisuutena – paitsi teoreettisena näkökulmana, myös poliittisena hankkeena, joka on omistautunut koloniaalisen menneisyyden tarkastelulle, sen muistamiselle ja kuulustelulle. (Gandhi

1998, 4.) Tunisialainen Albert Memmi (1968, 88) korostaakin koloniaalisen menneisyyden vaikutuksia postkoloniaalisessa nykyhetkessä: postkoloniaalisuus on historiallinen tila, jota merkitsee uusi, saavutettu sekä näkyvä vapaus samaan aikaan piilotetun ja sitkeästi läsnä olevan vapaudettomuuden tai ”ei-vapauden” kanssa (Gandhi 1998, 7). Varsinaisen siirtomaa-ajan taakse jääminen postkolonialismin merkityksessä ei siis suinkaan tarkoita kolonialismin kokonaisvaltaista häviämistä. Postkolonialismi teoreettisena pyrkimyksenä tarkastelee ja käsittelee avoimesti kolonialismin vaikutuksia sekä olemassa olevia valtasuhteita myös nykypäivässä (Gandhi 1998, 7–8). Näin postkolonialismin muotoilema kritiikki keskittyy nykyhetken maailmassa operoiviin alistamisen muotoihin ja pakottavaan ylivaltaan (Young 2004, 11).

Teoreettisena näkökulmana postkolonialismin voi sanoa kehittyneen Edward Saidin, Homi K. Bhabhan ja Gayatri C. Spivakin ideoiden ja kirjoitusten ympärille (Bhabha 2014, 115). Edward Saidin teos *Orientalismi* (2003) nostetaan usein esiin postkolonialistisen teorian katalyyttinä. Leela Gandhi toteaa, kuinka orientalismissa postkolonialismin intellektuellin perinnön pääasialliset piirteet realisoituvat. Samalla tavalla Robert Young huomauttaa, kuinka postkoloniaalinen tutkimus ja teoretisointi jopa määrittyi omaksi tieteenalaksi Saidin työn ja siihen muotoiltujen vastalauseiden, muokkausten, sekä vasta-argumenttien kautta (Young 2004, 384).

Said määrittelee orientalismin tapana ymmärtää ”Orienttia”, joka perustuu sen erityiseen asemaan suhteessa Eurooppaan ja eurooppalaiseen sekä länsimaiseen kokemukseen (Said 2003, 1). Eurooppalainen kulttuuri systemaattisesti hallitsi ja samalla tuotti Orienttia poliittisesti, ideologisesti, tieteellisesti ja mielikuvituksellisesti valistuksen jälkeisenä aikana (Said 2003, 3). Orientalismi intertekstuaalisena sääntöjen ja menettelytapojen systeeminä asettaa ei-lännen kulttuurisesti, poliittisesti, taloudellisesti ja teknologisesti takapajuiseen sekä alisteiseen asemaan suhteessa läntiseen maailmaan, joka koetaan rationaalisena, edistyneenä sekä modernina (Gandhi 1998, 76). Orientti edustaa eurooppalaisen sivilisaation kulttuurista vastinparia, kuvaa Toisesta (Said 2003, 1). Eurooppalainen identiteetti ja käsitys sivilisaatiosta muodostuu vastakkaisena käsitykselle Orientista. Orientti tulee määritellyksi lännen vastakkaisena kuvana, ideana, persoonallisuutena ja kokemuksena (Said 2003, 2). Samalla orientalismin edustaa länsimaista ylivaltaa ja auktoriteettia Orientista (Said 2003, 3).

Orientalismi ilmenee ideologisena diskurssina, jota tukevat instituutiot, kielenkäyttö, tiede ja representaatiot (Said 2003, 2). Orientalismi siis erottamattomasti linkittynyt vallankäyttöön (Gandhi 1998, 76–77; Said 2003, 5). Said käsitteellistää koko koloniaalisen modernisuuden projektin ja käytännön uudelleen historiallisena diskurssina tiedosta, jota artikuloidaan yhdessä poliittisen vallan kanssa (Young 2004, 383). Diskurssi kognitiivisena, kontrolloivana ja rajoittavana merkityssysteeminä sääntelee sitä, mitä Orientista ajatellaan, kirjoitetaan, sekä miten siitä kuvitellaan (Gandhi 1998, 76). Orientalismin diskurssin voidaan tulkita vakautuneen ideologiseksi representaatioksi hegemonisen vallan ja tiedon rakenteen kautta (Young 2004, 388).

Keskeistä Saidille on poststrukturalistinen käsitys koloniaalisesta vallasta ja läntisestä tiedosta: Said kiinnittää huomiota erityisesti koloniaalisten merkitysten diskursiiviseen tuotantoon, ja kuinka koloniaalista hegemoniaa on vakautettu representaatioiden kautta. Tiedon institutionalisoitumiseen representaatioiden kautta tarvitaan valtaa, joka toimii Foucault’laisittain verkostomaisesti ja tietoa tuottavana. Orientalistinen diskurssi ilmestyi vaikutusvaltaisena ideoiden systeeminä ja merkityksinä, jotka ovat upotettuina koloniaalisen hegemonian sosiaalisiin, poliittisiin sekä institutionaalisiin konteksteihin. Orientalismin kautta länsimaisen tietoisuuden asettaminen paremmaksi teki samalla Orientista länsimaisten halujen, tukahduttamisen, investointien ja projektien leikkikentän – eli koloniaalinen tekstuaalisuus tuotti Orientin tilaksi, joka on mahdollista kolonisoida. (Gandhi 1998, 143.) Orientalistiset diskurssit tuottivat muuttumatonta stereotypiaa, jonka representaatioiden rakenteet perustuivat tekstuaalisille toistoille. (Young 2004, 388.) Gandhi lukee tämän ”harjoitteluna” militaristiselle ja hallinnalliselle ylivalalle, eli tekstuaalinen Orientin tuotanto mahdollisti ja tuki materiaalista siirtomaapolitiikkaa. (Gandhi 1998, 143.) Orientalismi siis mahdollisti imperialismia ja koloniaalista hallintaa. Samaan tapaan voidaan argumentoida, että orientalistinen ajattelu mahdollistaa kolonialismin valtarakenteiden uusintamista myös nykypäivässä.

Said tarjoaa ainutlaatuisen ymmärryksen imperialismista ja kolonialismista epistemologisena sekä kulttuurisena asenteena, joka yhdistyy ylivaltaan (Gandhi 1998, 67). Ylivalan ja orientalismin käsitykset liittyvät läheisesti länsikeskeisyyteen. Eurosentrismi sisältää ideologian eurooppalaisesta tai läntisestä paremmuudesta, joka selittää Euroopan modernisaation ja geopolittisen ylivalan laajentumista (Runyan ja

Peterson 2013, 37). Länsikeskeisestä perspektiivistä Eurooppa käsitetään erillisenä ja irrallisena kokonaisuutena, joka tulkitaan itsenään tuottavana ja omavaraisena kokonaisuutena. Imperialismi ja kolonialismi vaativat vahvan ideologisen muodostelman, joka sisältää käsityksiä ihmisistä ja alueista, jotka tarvitsevat ulkopuolelta asetettua ylivaltaa sekä siihen sidoksissa olevaa tietoa (Said 1993, 8). Orientalismissa Said paljastaa imperialismin ideologiset naamiot, ja näyttää koloniaalisen tiedon suhteen koloniaaliseen valtaan (Gandhi 1998, 67). Eurosentrismi ja orientalismi ovat toisiinsa liittyviä käsitteitä, jotka molemmat voidaan ymmärtää diskursiivisesti rakentuvina (Xypolia 2016). Näin ollen niitä voi myös diskursiivisesti purkaa.

Saidin teoriaa orientalismin on kritisoitu sen ehdottomuudesta ja teoreettisesta naiiviudesta (Gandhi 1998, 77). Vaikka Saidin orientalismi on tärkeä kanoninen teksti postkolonialistisessa teoriassa, orientalismiin ei sisälly mahdollisuutta erilaisuuteen koloniaalisessa diskurssissa itsessään (Gandhi 1998, 79). Koska diskurssit ovat häilyviä ja muuttuvia, sekä pitävät sisällään ristiriitaisuuksia ja häilyvyyttä, on orientalisminakin voitava tarkastella diskursseina, jotka ovat monimutkaisia, ambivalentteja ja ristiriitaisia.

Homi Bhabha käsittelee kolonisoidun Toisen identiteetin ambivalenssia ja kaksinaisuutta hybriditeetin käsitteen kautta (1995) laajentaen ajoittain orientalismin ehdotonta, yhtenäistä ja totalisoivaa käsitystä koloniaalisesta diskurssista. Hybriditeetillä Bhabha viittaa kulttuurisiin muotoihin ja identiteetteihin, jotka muodostu(i)vat kolonisaation seurauksena kolonisoivan ja kolonisoidun välisissä suhteissa. Kolonisaation seurauksena tapahtuneet kolonisoidun identiteetin murtumakohdat mahdollistavat identiteetin hybriditeetin: kolonisoidun Toisen identiteetti muodostuu kolonisoidun ja kolonisoivan kulttuurien keskinäisvaikutuksissa, hybridissä, jossa kumpaakaan ei voi lopulta erottaa täysin toisistaan.

Leela Gandhi näkee hybriditeetin käsitteen saavan teoreettisen sysäyksensä jo Frantz Fanonin teksteistä, joissa Martiniquella syntynyt ja Algeriassa asunut sekä työskennellyt psykiatri ja kolonialismia käsitellyt teoreetikko käsittelee koloniaalisen sorron transformatiivista vaikutusta kolonisoituihin yhteiskuntiin (Gandhi 1998, 130). Teoksessaan *A Dying Colonialism* (1965) Fanon käsittelee dekolonisaatioprojektin ennalta-arvaamattomuutta ja sitä, kuinka kolonisaatio sekä sen nimellinen päättymisen

muuttavat perustavanlaatuisesti vuosisatoja vanhoja kulttuurisia muodostelmia. Kolonialismi ulkopuolisena ylivalta aiheuttaa keskeisiä muutoksia kolonisoidun tietoisuudessa (Fanon 1965, 69). Fanonin mukaan anti-koloniaalinen kamppailu yhdessä uuden, postkoloniaalisen tulevaisuuden kuvittelun kanssa aiheuttavat peruuttamattoman kriisin sosiaalisessa kudoksessa, mikä johtaa poliittisen muutokseen yhdessä kulttuurin muutoksen kanssa (Gandhi 1998, 130).

Diskursseja voidaan myös tarkastella hybriditeetin kautta; diskurssit ovat muutoksille alttiita ja sosiaalista kudosta muovaavia. Toimijuuden voi ajatella muodostuvan tässä hybridisessä tilassa ja tietoisuudessa myös rauhanrakennusprosesseissa: rauhaa rakentamassa olevien toimijoiden subjektipositioita eivät määrittele ainoastaan kolonisaatiosta peräisin olevat valtasuhteet, jotka artikuloidaan konfliktin jälkeisessä tilassa kansainvälisten instituutioiden sekä toimijoiden teksteissä. Rauhanrakennuksen voi ajatella muuttavan toimijuuden käsitystä vastavuoroisessa, dialogisessa suhteessa kansainvälisten, ulkopuolelta tulevien interventioden kanssa, missä vastustuksella sekä mukautumisella on molemmilla merkitystä.

2.3.1 Postkoloniaalisia feminismejä

Feminismi ja postkolonialismi ovat rikastaneet maailmanpolitiikan ymmärtämistä ja selittävää potentiaalia. Konventionaalisissa representaatioissa kolonialismin historia on ”pitkälti miesten historiaa” (Young 2004, 360). Ensimmäiset feministiset kriittiset näkemykset postkolonialismiin käsittelivät pitkälti feministisen maailmanpolitiikan tutkimuksen tapaan naisten näennäistä poissaoloa kolonialismin ja anti-kolonialismin historioissa (Jayawardena 1989; Sangari ja Vaid 1990; Young 2004, 360).

Postkoloniaaliset feministiset perspektiivit artikuloivat tarvetta luoda uudenlaisia feministisiä näkemyksiä kolonialismista ja kolonialismin vastaisesta kamppailusta. Näkemysten tulisi huomioida naisten moninaiset roolit ja asemat, sekä muodostaa perusta emansipatoriselle politiikalle feministisen toimijuuden havainnollistamisen ohella postkoloniaalisessa kontekstissa (Young 2004, 361).

Postkoloniaaliset feministiset näkökulmat paljastavat, kuinka rasistiset ja imperialistiset ideologiat jatkuvasti tuottavat alistamista ja riistoa. Nämä perspektiivit haastavat eurokeskeisten diskurssien binääriset ja toiseuttavat vaikutukset, joita käytetään selittämään ja oikeuttamaan hierarkkista valtaa maailmanpolitiikassa. (Runyan ja Peterson 2013, 78.) Imperialistinen väkivalta on sukupuolistunutta; imperialistista

siirtomaapolitiikkaa ja väkivaltaa oikeutettiin maskuliinisen voiman paremmuudella. Kolonisoidut karakterisoitiin feminiineinä: heikkoina, passiivisina, epärationaalisina ja arvaamattomina suhteessa maskuliinisiin, rationaalsiin, moraalisesti parempiin ja järkeviin eurooppalaisiin. Sivilisaatiolla tarkoitettiin eurooppalaista, heteronormatiivista ja maskuliinista paremmuutta, mikä rakennettiin hierarkkisena vastakohtana kolonisoiduille alueille.

Postkolonialismin ja feminististen perspektiivien risteyskohdat mahdollistavat monimutkaisten, useiden ja risteävien sorron sijaintien tarkastelun, sekä haastavat sukupuolistuneiden kokemusten yleistämistä. Sekä feminismi että postkolonialismi ovat käsitelleet marginalisoitua Toista ylivalan tukahduttavissa rakenteissa, ja niiden teoreettisista kehityskaarista voikin löytää huomattavia yhtäläisyyksiä (Gandhi 1998, 83). Lähestymistavoille on yhteistä pyrkimys hierarkioiden purkamiseen, sekä haluttomuus käsitteellistää maailmaa kaksijakoisten vastakkainasetteluiden kautta, joille koloniaalinen sekä patriarkaalinen valta rakentuu. Postkoloniaalisten feminististen näkökulmien kehittyminen laajentaa keskustelua käsittelemään sukupuolen ohella muita yksilöllisiä, kulttuurisia ja sosiaalisia ominaisuuksia, kuten etnisyyttä, sosiaalista ja taloudellista taustaa, uskontoa sekä ikää ja maantieteellistä sijaintia. Samalla feministiset postkolonialismit pakottavat länsimaisten valkoisten feminismien tarkastelemaan omia ulossulkevia käytäntöjään. Postkoloniaaliset feminismit paljastavat länsimaisille feminismeille tyypillisen näkemyksen naisten homogeenisesta kokemuksesta ja argumentoivat naisten kokemusten monipuolisuudesta, ja samalla erilaisuuden kautta yhteisen solidaarisuuden löytämisestä.

Postkoloniaalisten feminismien keskeisimpiä tekstejä on Chandra Talpade Mohantyn *Under Western Eyes* (Mohanty 1984). Mohanty kritisoi yksinkertaistavaa tapaa kuvata naisten kokemaa sortoa. Hän kiinnittää huomiota etenkin ”kolmannen maailman naisen” yksiulotteiseen representaatioon, mikä voidaan käsittää diskursiivisena kolonisaationa. Kolonisaatiolla Mohanty tarkoittaa rakenteellista ylivaltaa ja väkivaltaista subjektien heterogeenisyyden tukahduttamista (Mohanty 2003, 18). Käsitys naisista homogeenisena kategoriana ”kolmannen maailman kontekstissa” ei huomioi naisten moninaisia kokemuksia ja piirteitä. Samalla naisilta evätään historiallista ja poliittista toimijuutta. (Mohanty 2003, 39.) Länsimainen feministinen diskurssi usein olettaa naiset yhtenäisenä ja valmiiksi määriteltynä ryhmänä, minkä seurauksena naiset

määritellään subjekteina ikään kuin sosiaalisten suhteiden ulkopuolella. Tällainen tarkastelutapa ei pysty huomioimaan sitä, kuinka ”naiset” muodostetaan subjekteiksi, naisiksi, juuri näissä sosiaalisissa suhteissa. (Mohanty 2003, 40.)

Diskursiivinen kolonisaatio rakentaa toimijuutta tavoilla, joiden yksipuolisuutta ja väkivaltaisuutta Mohantyn postkoloniaalinen ja feministinen analyysi kritisoi. Mohantylle feministisen tutkimuksen ja poliittisen käytännön yhteys sijaitsee suoraviivaisessa poliittisuudessa ja diskursiivisessa käytännössä, joka on tarkoituksenmukaisesti poliittista sekä ideologista (Mohanty 2003, 18–19). Teorian ja käytännön suhde näyttäytyy interventiona hegemonisiin diskursseihin (Mohanty 2003, 19).

Gayatri Spivak haastoi länsimaisen tutkimuksen sokeuden suhteessa etnisyyteen ja luokkaan kysymällä, voiko alistettu puhua (Spivak 1988). Alistetulla Spivak viittaa sorrettuihin luokkiin tai yleisemmin alempiarvoisessa asemassa oleviin (Gandhi 1998, 1). Spivak kiinnittää huomiota monimutkaiseen tarkastelijan ja tarkastelun kohteen väliseen suhteeseen, ja problematisoi representaation ja esitettävyyden suhdetta (Gandhi 1998, 2). Alistetun käsite onkin keskeinen postkoloniaaliselle teorialle, joka tarkastelee maailman historiassa muodostuneita ja määrittyneitä valta- ja alistussuhteita.

Representaation systeemit asettavat sukupuolistetun alistetun hahmon kykenemättömäksi puhumaan imperialismiin ja patriarkaatin läpileikkaamassa diskursiivisessa tilassa. (Gandhi 1998, 89.) ”Kolmannen maailman nainen” jää perinteen ja modernisaation ristipaineessa hiljennetyksi muiden puhuessa jatkuvasti hänen puolestaan (Spivak 1988, 306). Orientalismin diskursiivinen representaatio jättää alistetut binäärisen logiikan mukaan huomiotta, jota postkolonialistinen tutkimus kuitenkin kritisoi ja purkaa. Hiljennetty ja alistettu voidaan tulkita osana orientalistista diskurssia, joka perustuu staattiseen ja stereotyyppiseen representaatioon orientista tai alistetusta/alistetuista. (Young 2004, 398.)

Keskeistä postkolonialistiselle feministiselle kritiikille on Spivakia ja Mohantya mukaillen se, kuinka ”kolmannen maailman” naisten esittäminen yhtenäisenä ja ongelmattomana ryhmänä ei huomioi yksilöiden moninaisia todellisuuksia ja eriäviä kokemuksia. Eroja ei kuitenkaan ole ainoastaan ”lännen” ja ”ei-lännen” välillä, vaan näiden maantieteellisten alueiden ja temporaalisuuksien sisällä – feminististen perspektiivien tulee ottaa nämä nyanssit ja monimuotoisuudet huomioon. Swati

Parashar huomauttaakin, kuinka mikä tahansa universalismi voi olla diskursiivista väkivaltaa, joka hiljentää ja asettaa tiettyjä historioita sekä kokemuksia ulkopuolelle (Parashar 2016, 371). Parasharin mukaan postkolonialismi ja feministiset kannat maailmanpolitiikkaan ylläpitävät edelleen jyrkkiä diskursiivisia rajavetoja. Huolimatta postkoloniaalisten feminismien vaikutuksista, teoretisoinnit ja analyysit eivät aina onnistu huomioimaan sisäisiä epäoikeudenmukaisuuksia, hiljaisuuksia ja marginalisaatioita. Pitkälti samoin kuin Mohanty, Parasharin mukaan feministisiä perspektiivejä voi kritisoida sukupuolen ja sukupuolistuneiden hierarkioiden ensisijaisuudesta sekä siitä, kuinka ”kolmannen maailman naiset” ymmärretään yhtenäisenä ja yksiulotteisena ryhmänä. (Parashar 2016, 371.)

bell hooks korostaa, kuinka feministinen teoria ja käytäntö muuttuivat perustavanlaatuisesti, kun sukupuolen ensisijaisuutta naisten kohtaloa määrittelevänä tekijänä alettiin haastaa (hooks 2015, xiii). Sukupuolen, etnisyyden, ja luokan toisiinsa kytkeytyvän luonteen tarkastelu muutti feministisen ajattelun suuntaa. Kimberle Crenshaw’n teoretisoima käsite intersektionaalisuudesta nojaa juuri hooksin artikuloimaan yhdysvaltalaisen mustien feministien huomioihin identiteetin tekijöiden risteävistä luonteista (Crenshaw 1989, 1991). Yhdysvaltalaiset mustat feministit tunnistivat etnisen taustan, sukupuolen ja luokka-aseman olevan toisistaan erottamattomia tekijöitä, jotka määrittävät sosiaalista maailmaa ja kokemusta (Davis 2016, 3). Intersektionaalisuus huomioi sukupuolen ohella identiteetin kategorioita ja eriarvoisuuden suhteita; sukupuolta ei voi ymmärtää tai käsitellä ilman analyysia etnisyydestä, luokasta, seksuaalisuudesta, ja muista kulttuurisista variaatioista (Runyan ja Peterson 2013, 3).

Angela Y. Davisin mukaan (2016) feminismiin tulisi kuulua tietoisuus kapitalismista, rasismista, kolonialismista, postkoloniaalisuudesta ja kyvykkyydestä, sukupuolista ja seksuaalisuuksista. Davisin artikuloima feminismi auttaa tunnistamaan yhteyksiä diskurssien, instituutioiden, identiteettien ja ideologioiden välillä, joita usein tarkastellaan toisistaan erillisinä. Feminismi on auttanut kehittämään strategioita ajattelemaan ”naisten” ja ”sukupuolen” kategorian tuolla puolen. Feminismi vaatii ajattelemaan ja asioiden yhteyksiä toisiinsa, jotka ehkä näyttäytyvät toisistaan erillisinä; ja pilkkomaan kokonaisuuksia, joissa asiat näyttäytyvät luonnollisesti olevan toisiinsa liitoksissa. (Davis 2016, 104.) Tällainen feministinen näkökanta ohjaa tarkastelemaan

kolonialismin, rakenteellisen rasismin, ja kaksijakoisen sukupuolikäsityksen vaikutuksia myös rauhanrakennuksen puitteissa.

2.3.2 Postkoloniaalinen ja feministinen analyysi rauhanrakennuksesta

Yhdistelen feministisiä ja postkoloniaalisia perspektiivejä maailmanpolitiikan tutkimuksessa tavalla, joka mahdollistaa sukupuolen ja samaan aikaan koloniaalisten valtasuhteiden huomioivan analyysin. On huomattavaa, kuinka sekä feministinen että postkolonialistinen analyysi paljastavat sen, kuinka länsimaiset hegemoniset diskurssit vakauttavat itsensä usein tiukkojen kaksijakoisuuksien kautta (Gandhi 1998, 32). Analyysille antaa voimaa näkemys, jonka mukaan sukupuoli valtasuhteena muodostuu irrottamattomasti yhdessä myös muiden valtasuhteiden kanssa, jota postkolonialistinen ote tukee. Postkoloniaalisten feministien kritiikin myötä tulee huomioiduksi, kuinka kolonisoiduissa konteksteissa sukupuoli ei välttämättä ole ensisijainen tai tärkein tekijä, joka operoi eriarvoisuutta tai sortoa aiheuttaen. Eksplisiittisesti kriittinen ja intersektionaalinen lähestymistapa, joka hyödyntää feminististä teoriaa ja postkolonialismia, johdattelee kritisoimaan essentialisoituja ja homogeenisia kategorioita, vastakkaisia kaksijakoisuuksia, sekä universalisoivia tarinoita (Runyan ja Peterson 2013, 82). Feminististen ja postkolonialististen perspektiivien synteesi ohjaa tarkastelemaan sukupuolistuneita hierarkioita yhdessä globaalien koloniaalisten hierarkioiden ohella, joita ohjaa sukupuolen ohella myös rodullistamisen logiikka.

Ainoastaan sukupuolistuneisiin prosesseihin keskittyvä analyysi YK:n rauhanrakennuksesta ei siis ole riittävä tarkastelemaan kriittisesti toimijuuden diskursiivista muodostumista. Samalla tavalla ainoastaan naisten kokemusten käsittelyyn keskittyvä tai naisten kokemusten homogeenisuutta purkava tutkimus ei ole riittävää. Postkoloniaalinen lähestymistapa yhdistettynä feministisiin poststrukturealistiin lähtökohtiin mahdollistaa sen, että YK:n rauhanrakennusta käsittelevässä aineistossa analysoidaan toimijuuden muodostumista tiedostaen ja paljastaen imperialististen valtasuhteiden jatkuvasti tuottamaa toiseuden rodullistamista, marginalisaatiota, devalorisaatiota ja vaihtoehtoisten tapojen sekä näkökantojen eliminointia (Runyan ja Peterson 2013, 82). Tämän tutkimuksen puitteissa on olennaista pyrkiä tarkastelemaan rauhanrakennuksen diskursseissa muodostuvaa toimijuutta nämä mielessä pitäen. Kenelle rauhaa rakennetaan? Kuka rakennetaan rauhanrakennuksen toimijana? Kenen ehdoin?

3 RAUHANRAKENNUKSEN TUTKIMUSTA MAAILMANPOLITIIKASSA

3.1 Määrittely

Rauhantutkimuksen pioneeri Johan Galtung erotteli rauhanrakennuksen (*peacebuilding*), rauhanturvaamisen (*peacekeeping*) ja rauhan palauttamisen¹ (*peacemaking*) termit toisistaan (Galtung 1975). Galtungin mukaan rauhanrakennus käsittää sodan tai konfliktin jälkeiset toimet, joiden avulla pyritään käsittelemään konfliktin juurisyitä ja tukemaan konfliktin jälkeisen kontekstin paikallista kapasiteettia kestävän rauhan rakentamiseksi (Turner 2017, 430). Rauhanrakennusta on kuitenkin haastavaa määritellä yksiselitteisesti; termien väliset rajanvedot ovat epäselviä, ja niitä käytetään usein päällekkäin sekä synonyymeina toisilleen. Galtungin määritelmää mukaillen Ramsbotham ym. (Ramsbotham, Woodhouse, ja Miall 2016, 35) määrittelevät rauhanrakennusta seuraavasti: ”rauhanrakentaminen - - käsittelee rakenteellisia kysymyksiä ja konfliktin osapuolten pitkäaikaisia suhteita”. Tavoitteena ei ole pelkästään konfliktin tai sodan loppuminen, vaan rauhanrakennus pyrkii pääsemään konfliktin juurisyinä olevien ristiriitojen yli (Galtung 1996, 112). Juurisyiden määrittely ja niistä ylitse pääseminen on eittämättä kuitenkin haastavaa – konfliktien juurisyitä on äärimmäisen hankala ellei mahdotonta määritellä, ja niitä on epäilemättä useita (Barnett ym. 2007, 44).

Rauhanrakennusta voi ajatella myös vaiheiden kautta. Kun rauhanturvauksen tavoitteena on väkivaltaisen konfliktin hillitseminen (Ramsbotham, Woodhouse, ja Miall 2016, 173), rauhan palauttamisen tavoitteena on väkivaltaisen konfliktin päättymisen (Ramsbotham, Woodhouse, ja Miall 2016, 199–234). Rauhan palauttamisen jälkeen vuorossa on konfliktin jälkeinen uudelleen rakentaminen, mihin rauhanrakennus nivoutuu laajempaan tavoitteena rauhanomaisen tulevaisuuden varmistamiseksi.

¹ *Peacemaking*-termille ei ole vakiintunutta suomennosta (Suomen YK-liitto, ei pvm.), vaikka englanninkielisessä kirjallisuudessa ja dokumentaatiossa termit *peacekeeping*, *peacebuilding* ja *peacemaking* erotetaan toisistaan (Ramsbotham, Woodhouse, ja Miall 2016; UN Peacekeeping ei pvm.). Käytän tässä tutkielmassa termiä ”rauhan palauttaminen” paremman vaihtoehdon uupuessa.

Kapeammin ajateltuna Barnett ym. määrittelevät rauhanrakennuksen ulkopuoliseksi interventioksi, jonka tarkoituksena on ehkäistä aseellisen konfliktin puhkeamista tai luisumista takaisin väkivaltaisuuksiin (Barnett ym. 2007, 36). He kuitenkin huomauttavat, että rauhanrakennukseen osallistuvien toimijoiden välillä on valtavasti kriittisiä eroja siinä, kuinka rauhanrakennus yhtäältä käsitteellistetään ja toisaalta operationalisoidaan. Huomattavimmat erot liittyvät erityisesti tapoihin, joilla rauhanrakennusta pyritään edistämään. Osa keskittyy tasapainon ja turvallisuuden tuottamiseen, kun taas toisten toiminnan keskiössä on eläväisen kansalaisyhteiskunnan edistäminen kehityksen, demokratian, oikeudenmukaisuuden ja laillisuusperiaatteen kautta. (Barnett ym. 2007, 36.) Rauhanrakennusta voikin laajemmin ymmärtää rauhanrakennuksen ”kulttuurina” (Autesserre 2010, 13), joka käsittää monipuolisen kokoelman toimijoita, joiden ideat ja käsitykset konfliktin jälkeisestä uudelleenrakennuksesta saattavat olla hyvinkin erilaisia toisistaan.

Barnett ym. identifioivat kolme rauhanrakennukselle tyypillistä ulottuvuutta: stabiileitin luominen, valtion instituutioiden palauttaminen ja sosioekonomisten tekijöiden käsittely (Barnett ym. 2007, 49–50). Heidän mukaansa rauhanrakennusprosesseissa usein korostetaan ensimmäistä ulottuvuutta ja sosioekonomisia tekijöitä valtion instituutioiden jäädessä taka-alalle. Rauhanrakennustoimet ovat keskittyneet valtion *tyyppiin* (*kind*) valtion *asteen* (*degree*) sijaan – tämän Barnett ym. väittävät olevan tyypillistä liberaalille rauhanrakennusagendalle (Barnett ym. 2007, 51). Heidän mukaansa rauhanrakennusohjelmat keskittyvät usein aseellisen konfliktin välittömiin syihin, mikä jättää valtion instituutiot suhteellisen vähälle huomiolle (Barnett ym. 2007, 36). He yhdistävät tämän tendenssin liberaaliin rauhanrakennukseen; uskomukset liberalisaatiosta parhaana keinona edistää rauhaa on mahdollisesti johtanut siihen, että rauhanrakennuksessa keskitytään siihen, minkä tyyppisiä valtion instituutioita luodaan ja vahvistetaan valtion asteen sijaan.

Liberaali käsitys rauhanrakennuksesta kehittyi kylmän sodan jälkeisessä maailmassa. Liberaali rauhanrakennus linkittyy tiiviisti liberalismiin aikakauteen ja teoriasuuntaukseen kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa. Liberaali käsitys rauhanrakennuksesta sisältää oletukset demokratiasta, lainsäädännöstä ja markkinataloudesta kestäväen rauhan kulmakivinä, joita tulisi edistää konfliktitilanteissa,

konfliktinjälkeisissä valtioissa ja kansainvälisen järjestyksen perustana. (Campbell, Chandler, ja Sabaratnam 2011, 1.) Liberaalia rauhanrakennusta ei kuitenkaan tulisi tarkastella yhtenä ja yhtenäisenä käsitteenä, joka operoi tietyn logiikan ja määrättyjen oletusten mukaisesti (Sabaratnam 2011, 13). Liberaalin rauhanrakennuksen voi ymmärtää koostuvan useista diskursseista, joita tulee tarkastella ja analysoida yhden monoliittisen ”liberaalin rauhanrakennuksen” sijaan (Heathershaw 2008, 603).

Liberaalia rauhanrakennusagendaa kohtaan on osoitettu moninaista kritiikkiä, joka haastaa universaalin rauhan ja kehityksen visiolle perustuvan rauhanrakennuspolitiikan sekä yhdenmukaiset rauhanrakennustoimet. Kriitikot usein painottavat tarvetta inhimilliselle turvallisuudelle, paikallislähtöisille ratkaisuille ja sosiaaliselle oikeudenmukaisuudelle yhdessä konfliktien juurisyiden ratkaisun kanssa. Kriittiset äänet näkevät markkinauudistusten edistämisen usein johtavan epäoikeudenmukaisuuksiin, eriarvoisuuteen ja jopa konfliktien syventymiseen, mikäli rauhanrakennuksen tavoitteina ovat rajoitetut julkiset menot, talouden vapauttaminen sekä yksityistäminen. (Newman 2013, 316-317.) Newman huomauttaakin paradoksin ilmestyvän rauhanrakennuskeskustelun keskiöön: rauhanrakennus viittaa usein valtion jälleenrakennukseen samalla, kun valtiota ja julkisten palveluiden tarjontaa heikentäviä talous- ja sosiaalipoliittisia toimia edistetään (Newman 2013, 318). Samalla rauhanrakennustoimet linkittyvät käsityksiin kansainvälisestä turvallisuudesta, kun turvallisuusuhkien koetaan olevan lähtöisin ”heikoista tai romahtaneista valtioista” (Fukuyama 2004, 92).

Meera Sabaratnam näyttää, kuinka rauhanrakennuksen käsite on kehittynyt ja muuttunut yhdessä liberaalin rauhan käsitteen kanssa (Sabaratnam 2011). Sabaratnam jäljittää rauhanrakennukseen liittyvien ideoiden ja diskurssien muutosta sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvistä ideoista ”epäonnistuneiden valtioiden” hallintaan, rauhanrakennuksen institutionalisoitumiseen ja vastuun käsitteeseen, ja lopulta rauhanrakennuksen määrittelyyn sovinnon ja parantumisen² kautta. Muuttuvat ideat ja diskurssit rauhanrakennuksesta ovat kuitenkin perustuneet ajatuksiin globaalista pohjoisesta, mistä käsin rauhaa ”tuodaan” globaaliin etelään sosiaalisen ja poliittisen transformaation kautta (Sabaratnam 2011, 26). Rauhanrakennusta ei tulisi – eikä voi –

² Eng. *healing* (Sabaratnam 2011, 19).

siis määritellä yksiselitteisesti, vaan termi on nähtävä muuttuvana ja dynaamisena, aina valtasuhteisiin linkittyvänä käsitteenä, jota rakennetaan sekä muutetaan diskursiivisesti.

3.2 Institutionalisoituminen

Rauhanrakennukseen liittyvät toimet ovat olleet yksi YK:n keskeisimpiä turvallisuuteen liittyviä toimia aina kylmästä sodasta lähtien (Paris 2018). Kylmän sodan jälkeisessä kontekstissa YK:n joukot toimivat pääasiassa kapeammin käsitettynä rauhanturvaamiseen keskittyvänä tahona: rauhanturvajoukkojen mandaattiin kuului lähinnä rajojen tarkkailua, puskurivyöhykkeiden vakiinnuttamista ja konfliktin osapuolten välisten tulitaukojen valvontaa (Ramsbotham, Woodhouse, ja Miall 2016, 175). YK:n pyrkimykset nimenomaan rauhan *rakentamiseksi* voidaan jäljittää vuoden 1992 YK:n pääsihteeri Boutros Boutros-Ghalin *An Agenda for Peace* (UN Secretary-General 1992) -dokumentista YK:n rauhanrakennuskomission ja rahaston perustamiseen vuonna 2005 (UN GA 2005a). Boutros-Ghalin raportissa rauhanrakennus määritellään ”toiminnaksi, joka identifioi ja tukee rakenteita, joilla on taipumus vahvistaa ja vakiinnuttaa rauhaa konfliktin uusiutumisen välttämiseksi” (Boutros-Ghali 1992, kappale 21). 1990-luvulla tapa käsitteellistää rauhanrakennukseen tiiviisti liittyvää käsitettä turvallisuudesta YK:ssa muuttui, ja laajemmat käsitykset turvallisuudesta alkoivat kehittyä (George, Lee-Koo, ja Shepherd 2019, 313). Näin ollen rauhanrakennuksen voidaan tulkita täydentävän YK:n rauhanturvausta ja rauhan palauttamiseen tähtäävää toimintaa (Barnett ym. 2007, 37). Boutros-Ghali laajensi rauhanrakennuksen määritelmää *An Agenda for Peace* -dokumentin täydennysosassa tarkoittamaan ”rakenteiden luomista rauhan institutionalisoimiseksi” (UN Secretary-General 1995). 2000-luvun alussa YK:n rauhanoperaatioiden paneelin puheenjohtajan mukaan nimetyn Brahimi-raportin myötä rauhanturvausmissioiden mandaatteja laajennettiin sisältämään rauhanrakennukseen liittyviä toimia, kuten vaalien järjestämistä, aseistariisun, demobilisointia ja sotilaiden uudelleen integrointia, sekä ihmisoikeuksien, hyvän hallinnan ja laillisuusperiaatteen tukemista (Karim 2019, 335; UN GA ja UN SC 2000).

YK:n rooli on ollut merkittävä rauhanrakennuksen institutionalisoitumisessa. YK:n epäonnistuminen implementoida Boutros-Ghalin *An Agenda for Peace* -dokumentin ehdotuksia Jugoslaviassa, Somaliassa ja Ruandassa 90-luvulla johti raportteihin, tutkimuksiin ja uudistusehdotuksiin systeemin sisällä, mikä kulminoitui YK:n

rauhanrakennuskomission perustamiseen vuonna 2005 (Ramsbotham, Woodhouse, ja Miall 2016, 269; UN GA 2005b; UN SC 2005). Barnett ym. näkevät rauhanrakennuskomission perustamisen selkeänä merkinä kansainvälisen rauhanrakennusagendan kristallisoitumisesta ja korkeimman tason institutionalisoitumisesta (Barnett ym. 2007, 36). YK:n rauhanrakennuskomission, rauhanrakennusrahaston ja komissiota tukevan sekä neuvoa antavan rauhanrakentamisen tukitoimiston (Peacebuilding Support Office) perustaminen käsitetään siis askeleena kohti yhä koordinoitumpaa kansainvälistä rauhanrakennustoimintaa. Samalla se edustaa pyrkimystä muodostaa selkeä kansainvälinen rauhanrakennusarkkitehtuuri, jonka osapuolilla on selkeät roolit ja tavoitteet. Edward Newmanin mukaan koordinaatiopyrkimyksille leimallista on liberaali lähestymistapa: keskeisenä ongelmana nähdään vahvojen valtiollisten instituutioiden puute, jotka ymmärretään pääasiallisina ehtoina kestäväälle rauhalle ja kehitykselle. Tässä kehyksessä haasteena on rauhanrakennustoimien, eli vahvojen instituutioiden rakentamis- ja vakiinnuttamisprosessien koordinointi sekä viestintä toiminnasta. (Newman 2013, 315-316.) Liberaali lähestymistapa rauhanrakennukseen liitetään usein laajempaan keskusteluun demokraattisesta rauhasta³ (Lemay-Hébert 2013, 242).

Viimeisten vuosikymmenten aikana rauhanrakennusprojektien laajuus ja niihin osallistuvien tahojen määrä on kasvanut valtavasti: YK:n lisäksi muiden muassa Maailmanpankki, Kansainvälinen valuuttarahasto, useat valtiolliset toimijat sekä tuhannet kansalaisyhteiskunnan organisaatiot osallistuvat rauhanrakennustoimiin ympäri maailman⁴ (Ramsbotham, Woodhouse, ja Miall 2016, 268). Eri toimijoilla on erilaisia käsityksiä siitä, mitä rauhanrakennus merkitsee ja millaisia toimia sen varjolla tehdään. Rauhanrakennusta pidetään helposti ”hyvänä” asiana, mutta konsensus hajoaa

³ Demokraattisen rauhanteorian mukaan demokraattiset valtiot ovat rauhanomaisempia suhteissaan muihin valtioihin. Ks. Esim. Doyle (1983, 2005), Ray (1993), Maoz & Russett (1993), Owen (1994), Russett (1995) ja Rummel (1995). Demokraattisen rauhanteorian kritiikistä ks. esim. Spiro (1994) ja Rosato (2003).

⁴ Muiden instanssien käyttämiä määritelmiä rauhanrakennuksesta ei käsitellä tarkemmin tämän tutkielman puitteissa. Ks. Barnett ym. (2007) kattavaan katsaukseen eri toimijoiden määritelmistä liittyen rauhanrakennukseen.

sen suhteen, mitä se sisältää, ja *miksi* se käsitetään hyvänä ja toivottuna. (Barnett ym. 2007, 44.)

3.3 Paikallinen käänne

Kansainvälistä rauhanrakennusagendaa on kritisoitu epäsensitiivisyydestä paikallisille realiteeteille, instituutioille ja perinteille. Rauhanrakennus on usein redusoitu tekniseksi toiminnaksi, mikä olettaa arvovapaan ja neutraalin lähestymistavan ongelmanratkaisuun (Women's International League for Peace and Freedom 2019). Toisaalta paikallisen kontekstin, yhteisöjen ja toimijuuksien sisällyttämistä on korostettu konfliktinratkaisussa ja rauhanrakennuksessa jo vuosikymmeniä (Leonardsson ja Rudd 2015, 825). Etenkin 1990-luvulla kansalaisyhteiskunnan, paikallisten yhteisöjen ja toimijoiden roolia rauhanrakennuksessa alettiin korostaa (Leonardsson ja Rudd 2015, 826). 2000-luvulle tultaessa rauhanrakennuksen ”uusi sukupolvi” kehittyi: silloinen YK:n pääsihteeri Kofi Annan julkisti paikallista kapasiteettia korostavan lähestymistavan rauhanrakennukseen ja konfliktinratkaisuun. Rauhanoperaatiot alkoivat sisältää kapasiteetin rakennusta ja hallintatoimenpiteitä, joiden tarkoitus oli tasoittaa tietä paikallisille kestävän rauhan ratkaisuille. (Leonardsson ja Rudd 2015, 827.) Ulkopuolelta tulevien rauhanrakennuksen toimijoiden nähtiin käyttävän valtaa laajalaisesti, minkä koettiin vaikuttavan poliittiseen osallistumiseen haitallisesti (Paris 2011, 35). Näkemys johti kasvavaan näkemykseen paikallisen omistajuuden tärkeydestä rauhanrakennusprosesseissa. Tästä seurasi rauhanrakennuksessa edelleen läsnä oleva jännite myös YK:n kontekstissa: vaillinaisia uudistuksia ja ennen aikaista YK:n joukkojen lähtöä tulisi välttää, jotta tilanne ei liukuisi takaisin väkivaltaisuuksiin. Samaan aikaan rauhanrakennustoimien tulisi välttää ulkoista puuttumista paikallisiin poliittisiin prosesseihin konfliktinjälkeisissä valtioissa. (Paris 2011, 36.)

Diskursiivisella tasolla paikallisen representaatioita ja merkityksiä rauhanrakennukselle on tutkittu jonkun verran (Hirblinger ja Simons 2015). Hirblinger ja Simon tarkastelevat kuinka paikallisen käsitettä käytetään rauhanrakennuksen diskursseissa paitsi epistemologisena järjestämisen välineenä, myös keinona määritellä normatiivisesti, mitä rauhanrakennusprosessien tulisi sisältää. Heidän tapaustutkimuksensa Etelä-Sudanista ja Burundista osoittavat, kuinka paikallisen representaatioista neuvotellaan episteemisissä kamppailuissa, joissa toimijat pyrkivät määrittelemään todellisen paikallisuuden, ja mitä ”hyvä” tai ”paha” paikallinen tarkoittaa. Tiedyt representaatiot paikallisesta linkittyvät

poliittisiin agendoihin ja vallankäyttöön. Hirblinger ja Simons näyttävät, kuinka representaation käytännöt liittyvät poliittisiin dynamiikkoihin, mitkä vaikuttavat rauhan, turvallisuuden ja rauhanrakennuksen ehtoihin. Thania Paffenholz (2015) analysoi niin kutsuttua rauhanrakennuksen paikallista käännettä tutkimuskirjallisuudessa ja argumentoi, kuinka ”paikallinen” ja ”kansainvälinen” rakentuvat lähtökohtaisen ongelmallisesti toistensa kaksijakoisina vastakohtina. Tämä johtaa pääasiallisten toimijoiden heikkoon käsitteellistämiseen: fokus pysyy länsimaisissa toimijoissa, eikä kirjallisuus tarkastele kriittisesti paikallisten eliittien valta-asemia ja roolia rauhanrakennuksessa. Tutkimus tuottaa edelleen suhteellisen essentialisoituja käsityksiä ”paikallisuudesta”, minkä Paffenholz ei näe olevan tarpeeksi kriittinen rauhanrakennuksen tutkimuksen kohteen monimuotoiselle ymmärrykselle.

3.4 Sukupuoli ja rauhanrakennus

Feministisen maailmanpolitiikan näkökulmasta ideat ja käsitykset rauhanrakennuksesta sisältävät oletuksia ja käsityksiä sukupuolesta, jotka vaikuttavat rauhanrakennustoimien tuloksiin ja muokkaavat niitä (McLeod 2019, 346). Koska tässä tutkimuksessa rauhanrakennusta tutkitaan feministisen turvallisuuden tutkimuksen ja postkolonialismin kehysten kautta, rauhanrakennuksen sukupuolistuneisuus on tärkeää ottaa huomioon. Sukupuolta ei huomioitu juurikaan YK:n dokumentaatiossa liittyen rauhanrakennukseen ennen Naiset, rauha ja turvallisuus -agendan kehittymistä vuosituhaten vaihteessa (Karim 2019, 335). Agenda koostuu nyt yhdeksästä turvallisuusneuvoston päätöslauselmasta, jotka käsittelevät naisten roolia, päätösvaltaa sekä osallisuutta konfliktien ehkäisyssä, ratkaisemisessa ja rauhanrakentamisessa (Women’s International League for Peace and Freedom 2019). YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325, joka lanseerasi naiset, rauha ja turvallisuus -agendan, on laajalti tunnustettu ensimmäisenä sukupuolisensitiivisen politiikan muotoilun perustana rauhan ja turvallisuuden kysymyksissä (Shepherd ja Hamilton 2016). Päätöslauselma peräänkuuluttaa naisten osallistumista konfliktien ehkäisyyn, hallintaan ja ratkaisemiseen liittyvään päätöksentekoon (UN SC 2000). Naiset, rauha ja turvallisuus -agendan tarkoituksena on edistää sukupuolten tasa-arvoa ja vahvistaa naisten osallistumista sekä oikeuksia konfliktien ennaltaehkäisystä niiden hallintaan ja konfliktinjälkeiseen jälleenrakennukseen. Naiset, rauha ja turvallisuus -agendaa on kritisoitu epäonnistumisesta naisten toimijuuden käsittelyssä; naisten toimijuus

representoidaan pitkälti suojelua ja suojaa tarvitsevana (Puechguirbal 2010; Shepherd 2008, 120).

Feministinen maailmanpolitiikan tutkija Laura J. Shepherd on tutkinut rauhanrakennusta feministisestä ja poststrukturealistisesta näkökulmasta (Hamilton ja Shepherd 2015; Shepherd 2008, 2015, 2017). Shepherdin feministinen rauhanrakennusta ja rauhanrakennuksen representaatioita käsittelevä tutkimus tarkastelee subjektipositiodien muodostumista rauhanrakennukseen liittyvässä dokumentaatiossa. Tutkimus keskittyy etenkin keinoihin, joilla toimijuutta rakennetaan tietyillä tavoilla teksteissä ja dokumenteissa, mikä muokkaa ja jättää ulkopuolelle toisenlaisia käsitteellistyksiä. Tällä on vaikutusta poliittisiin toimenpiteisiin. Analyysin avulla tarkastellaan tapoja, joilla rauhanrakennuksen toimija asemoidaan subjektina, mitkä prioriteetit toimijalla on, ja kuinka menettelytavat (uudelleen)tuottavat toimijuutta tietynlaisena rauhanrakennuksen toimijana. (Hamilton ja Shepherd 2015; Shepherd ja Hamilton 2016.)

Teoksessaan *Gender, Violence & Security* (Shepherd 2008) Shepherd tutkii kansainvälisen turvallisuuden ja sukupuoleen perustuvan väkivallan käsitteiden diskursiivista muodostumista YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 kautta. Shepherd tarkastelee jännitteitä ja epäjohdonmukaisuuksia, joita väkivallan ja turvallisuuden diskurssien yhtymäkohdat tuottavat. Samaan aikaan samaiset jännitteet ja epäjohdonmukaisuudet tuottavat diskurssien yhtymäkohtia toisiinsa. (Shepherd 2008, 6.) Tällä Shepherd tarkoittaa sitä, että tavat hahmottaa kansainvälistä turvallisuutta ja sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa informoivat turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 1325. Shepherdin mukaan analyysin kautta on mahdollista ratkoa ja purkaa käsitteiden diskursiivista muodostumista, sekä tutkia niiden muodostumisen seurauksia. Shepherdin johtopäätöksenä on, että päätöslauselma 1325 järjestäytyy varsin liberaaleille käsityksille kansainvälisestä turvallisuudesta ja sukupuoleen perustuvasta väkivallasta. Tällä on puolestaan seurauksia mahdolliselle sosiaalisille ja poliittisille muutoksille, jotka käsitetään mahdollisina ainoastaan valtioon perustuvan rauhanrakennuksen ja sukupuolen valtavirtaistamisprosessien kautta. Shepherd kritisoi näitä prosesseja ja näyttää, kuinka ne epäonnistuvat tavoitteessa saada aikaan päätöslauselman vaatimia radikaaleja muutoksia, jotka liittyvät sukupuolistuneen väkivallan ja sukupuolten

eriarvoisuuden huomiointiin rauhanrakennuksessa ja konfliktin jälkeisissä jälleenrakennusprojekteissa. (Shepherd 2008, 7.)

Shepherd on myös tutkinut kansalaisyhteiskunnan muodostumista YK:n rauhanrakennusdiskursseissa (Shepherd 2015). Shepherd kartoittaa rauhanrakennusdiskurssia, joka (uudelleen)tuottaa YK:ta kansainvälisen yhteisön edustajana, rauhanrakennuksen arkkitehtina ja legitiiminä toimijana. Tämä johtaa siihen, että ”paikallista” tietoa samanaikaisesti arvotetaan, kun se kuitenkin pysyy jatkuvasti alisteisena suhteessa YK:hon legitiiminä toimijana. Shepherd tarkastelee kansalaisyhteiskuntaa diskurssiteoreettisesti kelluvana merkitsijänä, kiinnekohtana, joka saa merkityksensä vallankäytön kautta (Laclau ja Mouffe 2001, 113; Shepherd 2015, 892). Diskurssiteoreettinen lähestymistapa mahdollistaa kansalaisyhteiskunnan artikuloinnin tarkastelun erilaisissa sosio-poliittisissa ja historiallisissa konteksteissa. Samalla tulee mahdolliseksi tutkia, kuinka erilaiset artikulaatiot kansalaisyhteiskunnasta (uudelleen)tuottavat valtarakenteita. Shepherdin poststrukturalismiin nojaava analyysi kansalaisyhteiskunnan diskursiivisesta rakentumisesta on tärkeä esimerkki feministisestä ja poststrukturalistisesta tutkimuksesta YK:n rauhanrakennusarkkitehtuurin puitteissa, ja tämä tutkielma hyödyntää samankaltaista lähestymistapaa. Tämä tutkielma jatkaa Shepherdin viitoittamaa polkua ja laajentaa näkökulmaa sisältämään postkoloniaalista kritiikkiä.

Naisten toimijuutta YK:n ja rauhanrakennuksen kontekstissa ovat tutkineet myös Tarja Väyrynen (2004), Charli Carpenter (2006) ja Nadine Puechguirbal (2010). He näyttävät, kuinka YK:n rauhanturvausta koskevassa dokumentaatiossa naiset kuvataan haavoittuvina ja suojelun tarpeessa olevina uhreina. Puechguirbalin mukaan tämä riistää asettaa naiset alisteiseen asemaan – heitä ei käsitetä kyvykkäinä toimijoina konfliktinjälkeisissä konteksteissa. Huolimatta YK:n naiset, rauha ja turvallisuus -agendasta ja sukupuolisensitiivisyyteen pyrkivästä rauhanrakennuksesta, YK ei onnistu instituutioon haastamaan maskuliinisen vallan monopolia. (Puechguirbal 2010, 173.) Samaan tapaan Charli Carpenter näyttää, kuinka YK:n turvallisuusneuvoston dokumenteissa naiset rakennetaan haavoittuviksi ja viattomiksi, mikä uusintaa essentialistisia sukupuoliorjelmia, joiden kautta naiset määritellään yhtenäiseksi haavoittuvaksi ryhmäksi (Carpenter 2006). Näin naiseus yhdistetään erottamattomasti äitiyteen ja siviilistatukseen. Puechguirbal korostaa, kuinka etenkin YK:n rauhanturvaus

rakentuu maskuliinisen toimijuuden varaan, mikä näkyy jäykkinä sukupuolirooleina, jotka syventävät eriarvoisuutta ja estävät sukupuolen valtavirtaistamispyrkimyksiä (Puechguirbal 2010, 173). Sekä Puechguirbal että Carpenter näyttävät, kuinka YK:n dokumentaatiossa naiset lähes aina rakennetaan essentialisoituun uhriasemaan, mikä riisuu naisten toimijuutta (Puechguirbal 2010, 173). Tämä on yhteneväinen Cynthia Enloen huomion kanssa, jonka mukaan valta kansainvälisissä instituutioissa rakentuu sukupuolistuneiden hierarkioiden mukaan (Cohn ja Enloe 2003). YK:n dokumentaatiossa naiset yhdistetään kielellisesti rauhan edistämiseen ja sosiaalisen järjestyksen ylläpitoon, mikä sitoo heidät yhteiskunnassa yksityiseen piiriin (Puechguirbal 2010, 180). Puechguirbal näkee ongelman ytimessä olevan sen, että YK toimii maskuliinisen normin mukaisesti. Normi määrittelee, kuka huomioidaan, kenen kokemukset otetaan tosissaan, ja kenen näkökulmat jätetään ulkopuolelle. Eriarvoisuuden suhteet ja vallan epätasapaino pysyvät Puechguirbalin mukaan paikoillaan huolimatta näennäisen edistyksellisestä naisista, rauha ja turvallisuus - agendasta.

Samaan tapaan Tarja Väyrynen näyttää, kuinka tunnistaa YK:n sukupuolta ja rauhanoperaatioita käsittelevässä dokumentaatiossa naiset linkitetään diskursiivisesti rauhanomaisuuteen ja konfliktinratkaisuun (Väyrynen 2004). YK:n diskurssit rakentuvat pitkälti binäärisille rakenteille, joissa sukupuolella tarkoitetaan naisia, ja naiset erotetaan miehistä. Sukupuolta ei käsitteellisteta performatiivisesti rakentuvana (Butler 2004), vaan diskurssi jämähtää käsittämään sukupuolen ennalta oletettuna, biologisena ja kaksijakoisena kategoriana. Näin naisille rakentuu tekstissä vain rajattua, yksityiseen piiriin asetettua toimijuutta, samalla kun heidät käsitellään suojelun tarpeessa olevina siviileinä – pitkälti samalla tavalla kuin Puechguirbalin (2010) ja Carpenterin (2006) analyyseissa. Väyrynen näyttää, kuinka YK:n diskurssi liittyen sukupuoleen ja rauhanoperaatioihin nojaa standpoint-feminismiin. Standpoint-feminismin näkökulmasta naisten kokemukset tarjoavat tiettyä tietoa, jonka käsitellään tarjoavan legitiimin perustan tarkempaan ja parempaan tiedon tuotantoon rauhanoperaatioissa (Väyrynen 2004, 138). Tausta-ajatuksena on, että naisten osallistuminen rauhanoperaatioihin tuottaa uudenlaista tietoa, mikä olen olennaista ja ainutlaatuista konfliktien hallinnassa. Tämä näkemys nojaa objektivistiseen epistemologiaan, mikä ei kritisoi valistuksen ajasta lähtöisin olevaa oletusta kokemuksesta tiedon lähteenä (Väyrynen 2004, 138–39). Väyrynen kääntää kysymyksen pääläelleen: hän argumentoi

YK:n ylläpitävän neoliberalia maskuliinisuuden ja feminiinisuuden tyyppejä pysymällä tiukasti modernisuuden rajojen sisällä. YK:n diskurssissa löydettävissä oleva ongelmanratkaisukeskeinen epistemologia asettaa rationaaliselle maskuliinisuudelle prioriteettiaseman, mikä jättää ambivalentit maskuliinisuuden ja feminiinisuuden muodot syrjään. (Väyrynen 2004, 140.) Vaikka Puechguirbal, Carpenter ja Väyrynen näyttävät ansiokkaasti, kuinka YK:n diskurss(e)issa sukupuolella tarkoitetaan pitkälti essentialistista käsitystä naisista, eivät he huomioi analyyseissaan sukupuolen lisäksi muita valtasuhteita ja tekijöitä, joita tulisi tarkastella, kuten esimerkiksi kolonialistisia valtasuhteita ja rakenteellista rasismia.

3.5 Postkoloniaalinen tutkimus

Rauhanrakennuksen linkittymistä (post)kolonialistisiin valtasuhteisiin on tutkittu jonkin verran. Näkemyksiä yhdistää liberaalien käsitysten ja oletusten kritisointi rauhanrakennuksessa (Chandler 2010; Darby 2009; Hudson 2016; Jabri 2013). Vivienne Jabrin mukaan rauhanrakennustoimien voi tulkita olevan ”koloniaalisen rationaalisuuden ajamaa”, mikä tarkoittaa hallinnan ensisijaisuutta ja välttämättömyyttä – hallinta edeltää ja informoi rauhanrakennusta käytännössä (Jabri 2013). ”Koloniaalinen rationaalisuus” asettaa etusijalle hallinnan mahdollisuuden ulkopuolisen intervention kautta. Rauhanrakennus on hyväksytty kansainvälisesti normina, eikä sen hegemonista roolia kyseenalaisteta käsitteen häilyvyydestä huolimatta (Jabri 2013, 3–4, 9). Jabrin mukaan rauhanrakennus sisältää merkityksiä, arvolatauksia, ja oletuksen suunnitelmasta. Samalla rauhanrakennus viittaa ajatukseen muutoksesta; kuitenkin tiivistä linkittyneenä instituutioihin ja suvereeniin valtioon. (Jabri 2013, 11–12.) Rauhanrakentajiin liittyy assosiaatioita toimijuudesta, kyvystä suunnitella ja uudelleen rakentaa jotakin normatiivisesti parempaa (Jabri 2013, 4). Tällä on seurauksia sille, miten toimijuus ymmärretään.

David Chandlerin mukaan diskurssit etnisestä taustasta, kulttuurista ja kansalaisyhteiskunnasta ovat muokanneet tapaa, jolla rauhanrakennusta ymmärretään ja käsitteellistetään (Chandler 2010). Chandler näyttää, kuinka kansainväliset rauhanrakennuspyrkimykset nojaavat diskursseille etnisestä taustasta, kulttuurista ja kansalaisyhteiskunnasta, joiden voi tulkita ylläpitävän ja vahvistavan olemassa olevia valtahierarkioita. Chandlerin näkemyksen voi yhdistää Jabrin artikuloimaan ymmärrykseen koloniaalisesta rationaalisuudesta; etnisen taustan, kulttuurin ja

kansalaisyhteiskunnan diskurssit voidaan tulkita muotoutuneen ”koloniaalisen rationaalisuuden” kautta. Jabrin analyysin mukaan diskurssit rauhanrakennuksen käsitteestä muuttuivat Galtungin (1975) muotoilusta Boutros-Ghalin agendaan (1992): kun Galtung käsitteli rauhanrakennusta laajana ymmärryksenä rakenteellisesta ja symbolisesta väkivallasta, 1990-luvun YK:n rauhanrakennuksen käsitteistöön liittyi ajatukset kontrolloinnista ja järjestyksen ylläpidosta (Jabri 2013, 10). Jabrin luennassa YK:n käsitteellistys rauhanrakennuksesta on muodostunut kolonialismin valtarakenteisiin, ja heijastaa tietyssä ajassa ja paikassa muodostunutta liberaalia käsitystä rauhanrakennuksesta ja sen tavoitteista, jotka ovat sidottuina suvereeniin valtioon ja kontrollointiin. Tähän ajatukseen yhdistyy Caroline Hughesin huomio siitä, kuinka länsimaisen tiedon käyttö rauhanrakennuskonteksteissa on poliittisesti merkityksellistä: tietystä ajasta ja paikasta kumpuava tieto, jota arvotetaan korkeammalle ja pidetään legitiimimpänä, luo ja ylläpitää hierarkioita siitä, mitä sisällytetään toimintaan ja mitä suljetaan ulkopuolelle (Hughes 2011, 1500). Hughes näyttää myös, kuinka hyvään hallintoon, paikalliseen omistajuuteen ja kapasiteetin rakennukseen keskittyvä agenda rauhanrakennuksessa usein heijastaa ulkopuolelta tulevien toimijoiden intressejä ja valtarakenteita – edistäen pitkälti liberaalia käsitystä rauhasta (Hughes 2013). Hughes korostaa, kuinka muutokseen vaikuttaa poliittinen, sosiaalinen ja taloudellinen status: varallisuudella ja statuksella on merkitystä siinä, kuka voi osallistua konfliktin jälkeiseen toimintaan. Esimerkiksi köyhillä ja marginalisoiduilla ei ole samalla tavalla vaihtoehtoja tai resursseja toimia rauhanrakennuksen puitteissa. (Hughes 2013, 156.)

Philip Darbyn mukaan liberaali rauhanrakennus perustuu koloniaaliseen ulkopuolelta ja samalla yläpuolelta tuotavaan interventioon (Darby 2009, 701). Darby analysoi liberaalia rauhanrakennusprojektia postkoloniaalista perspektiiviä hyödyntäen. Konfliktin jälkeinen YK:n pyrkimys ylläpitää rauhaa ja turvallisuutta kietoutuu kehitysgendaan. Kehityksen kautta rauhanrakennukseen ja rauhan ylläpitoon liittyvä toiminta – johon kulminoituu yhteydet turvallisuuden, kehityksen ja neoliberaalin talousjärjestelmän välillä – pyrkii legitimoimaan olemassa olevaa maailmanjärjestystä. (Darby 2009, 699.) Samaan tapaan kriiseihin ja konflikteihin reagointi perustuu neoliberaalille ideologialle, jossa turvallisuus ja kehitys yhdistyvät, ja jossa ”paikallisia” romantisoidaan joko uhreina tai ei-liberaaleina. Samalla konfliktien jälkeisissä toimita rakennetaan onttoja instituutioita ja uudelleen tuotetaan kapitalistista järjestelmää.

Valtion rakennus yhdistetään rauhanrakennuksen kanssa, ja interventioihin osallistuvilla asiantuntijoilla oletetaan olevan etuoikeutettua tietoa rauhanrakennuksesta. (Pugh 2013, 13-14.)

Darbyn mukaan valtiokeskeisen systeemin muodostuminen juuri imperialismin ja kolonialismin kautta Euroopassa on laajalti unohdettu kansainvälisten suhteiden, maailmanpolitiikan ja turvallisuuden tutkimuksessa (Darby 2009, 701). Tämä kristallisoituu tieteenalojen epäonnistumisessa käsitellä imperialismia, minkä Darby näkee muovaavan yhteiskuntia edelleen. Konfliktien ja katastrofien jälkeen tapahtuva interventio tapahtuu sosiaalisten ohjelmien ohella, joiden kautta pyritään rakentamaan demokratiaa, kansalaisyhteiskuntaa ja markkinataloutta (Darby 2009, 707).

Turvallisuuden edistämistä kehityksen kautta johtavat pääasiassa länsimaiset valtiot, jotka saavat legitimitetin YK:lta (Darby 2009, 708). Darbyn mukaan rauhanturvauksen tulisi toimia osana konfliktien käsittelyä, jossa huomioidaan globaalin etelän ja pohjoisen väliset rakenteelliset suhteet ja tarpeet niiden muuttamiseksi (Darby 2009, 712). Saman argumentin voi ulottaa käsittelemään rauhanrakennustoimia: jos rauhanrakennuksen tavoitteena on konfliktien juurisyiden käsittely, on ensiarvoisen tärkeää huomioida globaalien valtasuhteiden vaikutus nykyhetkessä ja konflikteissa, sekä pyrkimyksissä rakentaa rauhanomaisempaa maailmaa. Darby osoittaa tarpeen käsitteellistää rauhanturvaustoimet ja rauhanrakennuksen yhdessä jokapäiväisyyden kanssa: rauhan saavuttaminen tai ylläpito riippuu henkilökohtaisista ja eletyistä kokemuksista, eikä ainoastaan geopolitiikasta, valtion rakennuksesta ja diplomatiasta (Darby 2009, 712).

Heidi Hudson (2016) yhdistelee feminististä etiikkaa ja metodologiaa dekoloniaalisiin perspektiiveihin, ja teoretisoi rauhanrakennusta sekä sukupuolta tavoilla, jotka eivät perustu eurosentrisille oletuksille. Hudsonille rauhanrakennus tarkoittaa sukupuolistuneiden, diskursiivisten ja ei-diskursiivisten käytäntöjen verkostoa, mikä pitää sisällään sekä rauhan tekemis- että rauhanturvaamistoimintaa jatkuvan koloniaalisuuden laajemmassa kontekstissa (Hudson 2016, 195–96). Jos rauhanrakennuksen tavoitteena on käsitellä konfliktien juurisyitä, on esimerkiksi afrikkalaisten postkolonialististen feministien johdattamana huomioitava sukupuolistuneet nationalismit, militarismit ja väkivaltainen postkoloniaalinen valtio osana konfliktin juurisyitä (Hudson 2016, 198–99).

Rauhanrakennukseen liittyviä kysymyksiä on tutkittu monista perspektiiveistä ja metodologisista lähtökohdista. Etenkin feministisistä ja poststrukturalistisista lähtökohdista olevaa tutkimusta on runsaasti. Feministiset perspektiivit ovat nostaneet sukupuolen käsitteen analyysin keskiöön, ja pyrkineet purkamaan naisten yksioikoista representaatiota rauhanrakennuksessa. Postkolonialistista tutkimusta rauhanrakennuksesta on myös jonkin verran, mutta näitä kahta paradigmaa eksplisiittisesti yhdistävää tutkimusta ei juurikaan löydy. Aiempi tutkimus on ansiokkaasti näyttänyt ongelmakohtia siinä, kuinka YK:n rauhanrakennukseen liittyvässä dokumentaatiossa sukupuoli rakentuu diskursiivisesti lukiten naiset essentialistiseen asemaan. Tässä tutkimuksessa yhdistän feministisiin perspektiiveihin postkoloniaalista otetta, ja laajennan kriittistä YK:n diskurssien tarkastelua. Tätä strategiaa hyödyntämällä pystyn tarkastelemaan sukupuolen ohella muita valtasuhteita, jotka vaikuttavat rauhanrakennuksen diskursseissa suhteessa subjektipositioihin sekä toisiinsa; tarkoituksena ei ole nostaa sukupuolen merkitystä valtasuhteena ylitse muiden, vaan pyrkiä kokonaisvaltaisempaan kriittiseen tarkasteluun, joka huomioi sukupuolen ohella koloniaaliset ja rodullistetut valtasuhteet YK:n rauhanrakennuspyrkimyksissä.

4 AINEISTO JA MENETELMÄ

Tutkielman empiiriseksi aineistoksi rajautuu YK:n tuottamia dokumentteja, jotka liittyvät rauhanrakennukseen. Analyysissa keskityn YK:n rauhanrakennuskomissiota käsitteleviin teksteihin. Ajallisesti rajaan aineiston YK:n rauhanrakennuskomission ja -rahaston perustamisvuodesta 2005 vuoteen 2020 asti⁵. Aineiston muodostaa kaksi YK:n rauhanrakennuskomission vuosittaista raporttia, kolme YK:n pääsihteerin raporttia kestävästä rauhanrakennuksesta sekä naisten osallistumisesta, sekä YK:n yleiskokouksen ja turvallisuusneuvoston päätöslauselmat rauhanrakennuskomission perustamisesta ja rauhanrakennusarkkitehtuurin arvioinnista. Lisäksi aineistossa on vuoden 2010 raportti YK:n rauhanrakennusarkkitehtuurista. Tämä valinta rajaa aineistoa juuri rauhanrakennukseen, vaikka YK:n rauhanrakennuskomissio ei ole ainoa toimija, joka osallistuu rauhanrakennusprosesseihin (Newman 2013).

Analyysissani identifioin diskurssianalyysin avulla jännitteitä ja epäjohdonmukaisuuksia, ristiriitaisuuksia, joita aineistosta nousee rauhanrakennuksen subjektipositoiden rakentumisessa. Tarkastelen sitä, kuinka diskurssit rakentavat subjekteja, ja kuinka tämä hahmottelee ja legitimoi mahdollisia toimintatapoja (Hansen 2010, 24; Kronsell 2006). Feministisen ja postkoloniaalisen otteen myötä keskityn etenkin sukupuolistuneiden, rodullistettujen ja orientalististen hierarkioiden analysointiin. Tätä kautta kiinnitän huomiota luotuihin ja pois suljettuihin mahdollisuuksiin, joita rauhanrakennuksen toimijuuden diskursiivisessa rakentamisessa tapahtuu, sillä merkityksen rakentumisen kautta tarkastellaan mahdollisuuden tuottamista (Hamilton ja Shepherd 2015, 374; Puechguirbal 2010).

Diskurssianalyysi kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa tai suppeammin turvallisuuden tutkimuksessa ei ole yksi selkeä, rajattu ja yhteisesti ymmärretty metodi (Steans 1998, 14). Tässä kontekstissa tutkielma nojaa metodologiseen argumenttiin diskursiivisesta rakentumisesta (Shepherd 2015, 889). Diskurssiteoreettinen lähestymistapa (Torfing 1999) voi paljastaa muutoksia tavoissa, joilla merkitystä muodostetaan. Tällä on puolestaan perusteellisia seurauksia politiikkatoimille ja hallinnalle kansainvälisissä systeemeissä (Shepherd 2015, 889). Diskurssianalyysille on

⁵ YK:n rauhanrakennuskomission dokumentit rauhanrakennuskomission perustamisesta vuoteen 2020 asti löytyvät osoitteesta <https://www.un.org/peacebuilding/documents>.

keskeistä tarkastella tiedon tuotantoa ja uudelleentuotantoa, ja niitä iteratiivisia käytäntöjä, joiden kautta asioista (käsitteistä, konsepteista, organisaatioista ja subjekteista) tehdään merkityksellisiä (Shepherd 2015, 890). Näin on mahdollista tarkastella, kuinka merkityksiä tuotetaan, ja kuinka merkityksiä kiinnitetään subjekteihin. Merkitysten kiinnittymiset muodostavat tulkittavat järjestelmät, jotka puolestaan luovat tiettyjä mahdollisuuksia sulkien toisia ulkopuolelle.

Diskurssianalyysin tarkoituksena on siten selittää, kuinka subjektit ja tulkittavat järjestelmät rakentuvat sosiaalisesti niin, että toiminta tulee mahdolliseksi.

Diskursiivisiin käytäntöihin pureutuva analyysi paljastaa, kuinka tiettyä todellisuutta tuotetaan, kuinka sitä ylläpidetään, ja kuinka sen muodostuminen tekee tietyistä käytännöistä ja toimista mahdollisia. (Doty 1993, 298-303). Diskurssit ovat siis todellisuutta tuottavia (Åhäll ja Borg 2013, 198) ja sosiaalisia käytänteitä: Michael Shapiron mukaan diskurssi on ”lingvistinen käytäntö, joka asettaa peliin sääntöjä ja menettelytapoja objektien, puhujien ja teemojen muodostamiseksi” (Shapiro 1990, 330). Diskurssit käsitetään siis jaettuina merkitysrakenteina, joita jatkuvasti (uudelleen)tuotetaan ja haastetaan (Hansen 2010, 24).

Aineisto/teksti muodostaa tutkimuksen kannalta paikan, jossa diskursseja muodostetaan. Analysoin, kuinka subjekteille asetetaan piirteitä kolmen tekstuaalisen mekanismin avulla, joita ovat subjektin asemoituminen (*subject positioning*), olettamukset (*presupposition*) ja predikaatio (*predication*) (Doty 1993, 306, 1996, 10–12; Shepherd 2015, 891; Åhäll ja Borg 2013). Näiden mekanismien avulla subjekteille muodostetaan toimijuutta, tai sitä kielletään – mahdollistaen toimintaa tai estäen mahdollisuuksia siihen (Åhäll ja Borg 2013, 196). Käsitteet analyttisinä kategorioina mahdollistavat sen tarkastelun, kuinka diskursiivisissa käytännöissä subjektiutta muodostetaan, millaisia subjektipositiot ovat, ja kuinka ne sijoittuvat suhteessa toisiinsa ymmärrettävästi muodostaen merkityssysteemejä, joiden puitteissa toiminta on mahdollista (Doty 1993, 306).

Predikaatio viittaa siihen, kuinka substantiiveille asetetaan tiettyjä ominaisuuksia. Roxanne Dotyn mukaan predikaatioita analysoidaan tarkastelemalla kuvaavia piirteitä, adjektiiveja ja kykyjä, joita subjektille annetaan (Doty 1993, 10). Tekstistä etsitään keinoja, joiden avulla subjektia kuvaillaan jonkinlaisena: subjektilla on piirteitä, joihin liittyy tapoja toimia. Piirteiden asettaminen subjektille rakentaa identiteettiä, jonka

mukaan toimijuus muodostuu: attribuutit määrittelevät sitä, mitä subjekti voi niiden perusteella tehdä, ja miten subjekti voi toimia. (Doty 1993, 306.)

Oletamus puolestaan viittaa tekstin taustalla olevaan tietoon, jonka oletetaan olevan totta (Doty 1993, 306). Olettamuksia analysoitaessa pyritään paljastamaan, mikä tekstissä ”otetaan annettuna”: minkälaista maailmaa representaatiot rakentavat ja mitä pidetään totena siinä rakennetussa maailmassa (Åhäll ja Borg 2013, 199). Doty esimerkiksi näyttää, kuinka Yhdysvaltojen ulkopoliittisessa diskurssissa toisen maailmansodan jälkeen subjektipositiot muodostuvat kaksijakoisten vastakkainasetteluiden kautta, ja kuinka ne perustuvat ydinolettamuksille hyvästä ja pahasta sekä järjestä ja tunteellisuudesta (Doty 1993). Olettamukset maailmasta sisältävät implisiittisiä käsityksiä siitä, millainen maailma on, ja millaisia ihmiset ovat. Esimerkiksi diskurssien kautta helposti luonnollistetaan kuvauksia siitä, mitä on, ja mikä on totta. Luonnollistamisen kautta olettamuksista tulee tosina pidettyä taustatietoa, jota voi olla vaikea haastaa. (Doty 1996, 10.)

Subjektin asemoitumisella tarkoitetaan tapoja, joilla subjektit sijoittuvat suhteessa toisiinsa diskursiivisissa käytännöissä. Subjektien asemoitumista tarkastelemalla analysoidaan keinoja, joilla tekstit luovat todellisuutta linkittämällä subjektit ja objektit toisiinsa. (Åhäll ja Borg 2013, 199.) Subjektin siis määrittää sen suhteet toisiin subjekteihin. Subjektit asettuvat suhteessa toisiinsa muun muassa vastakkaisuuden, identiteetin, samankaltaisuuden ja komplementaarisuuden logiikkojen kautta (Doty 1993, 306, 1996, 11). Identiteettejä kiinnittävät toisiinsa myös erilaisuuden ja vastaavuuden logiikat: erilaisuuden kautta subjektien asemat kiinnittyvät toisiinsa positiivisten erojen kautta, kun vastaavuuden logiikka paljastaa erilaisuuden systeemien kontingentin ja epävakaa luonteen. (Doty 1996, 11.) Esimerkiksi sivilisoitunut, rationaalinen, järki ja suvereniteetti linkittyvät toisiinsa vastaavuuden logiikan kautta. Näiden piirteiden alisteisen vastinparin muodostavat sivilisoitumaton, aistillinen, ja riippuvaisuus – joilla on määritelty esimerkiksi rodullistettuja kolonisoituja valtioita ja ihmisiä suhteessa valkoisiin miellettyihin länsimaisiin valtioihin. Merkitsijöiden liittyminen toisiinsa muodostaa siis identiteetin, jonka kokonaisvaltaisuus määrittyy erilaisuutena muista identiteeteistä. (Doty 1996, 46.)

On tärkeää huomata, kuinka subjektin tai objektin diskursiivinen representaatio ei ole koskaan yksittäinen – jännitteet ovat aina läsnä. Diskursiiviset käytännöt rakentavat,

ylläpitävät, määrittävät, legitimoivat, haastavat ja ripustavat merkityksiä, ja näitä käytäntöjä on mahdollista tutkia diskurssianalyysin avulla. (Shepherd 2015, 893.) Diskurssi on aina osittainen, mikä muodostaa diskurssin ”todellisuuden” – subjektien identiteetit ja merkitykset kiinnittyvät toisiinsa tietyllä tavalla. Merkityksen kiinnittymisen kautta tietyt toimet vaikuttavat loogisilta, rationaalisilta ja luonnollisilta. (Doty 1996, 45-46.)

Subjektipositivoiden diskursiiviseen muodostumiseen keskittyvä analyysi tarkastelee, *kuinka* muodostuminen tapahtuu; analyysi huomioi, millaisia käytäntöjä ja toimia tehdään mahdollisiksi representaatioiden kautta. *Kuinka* -kysymyksiin pureutuva analyysi korostaa vallan toimintaa: kuinka valta operoi tiettyjen subjektipositivoiden muodostamisessa ja tulkintojen käytössä. (Doty 1996, 4.) Valta on tuottavaa: se tuottaa merkityksiä, identiteettejä ja niiden keskinäisiä suhteita, sekä määrittää toiminnan mahdollisuuksia.

5 ANALYYSI

YK:n rauhanrakennusta käsittelevä dokumentaatio on teksti, jossa identiteettejä ja merkityksiä tuotetaan. Tekstissä tapahtuva subjektipositioden muodostumisen analysointi ohjaa huomiota abstrakteihin ja kaksijakoisiin kategorioihin, jotka kehystävät ajattelua toimijuudesta rauhanrakennuksen kontekstissa. Feministinen ja postkoloniaalinen viitekehys ohjaa paljastamaan maskuliinisuuteen ja feminiinisyyteen kiinnittyviä hierarkioita, jotka kietoutuvat yhä kaksijakoisiin käsityksiin globaalista pohjoisesta ja etelästä, kehityksestä ja kehittymättömyydestä, edistyneestä ja takapajuisesta, modernisuudesta ja perinteisestä. Representaatioita tuotetaan ja uudelleen tuotetaan performatiivisten toistojen kautta, jotka linkittyvät käsityksiin totuudesta ja tiedosta (Doty 1996, 2). Näiden representaatioiden muodostumisen tarkastelu paljastaa niiden alttiuden muutokselle. Vaikka ne kuvattaisiinkin näennäisesti muuttumattomina, kaksijakoisuudet eivät ole luonnollisia tai välttämättömiä. Hierarkiat ja vastakkainasettelut legitimoivat käsityksiä alueista, ihmisistä ja käytännöistä. (Doty 1996, 2-3.) YK:n rauhanrakennusta käsittelevää dokumentaatiota tarkasteleva analyysi paljastaa, kuinka subjektipositiot muodostuvat tekstissä, millaisia ne ovat, ja mitä käytäntöjä niiden muodostuminen tekee mahdolliseksi. Tarkoituksena ei ole paljastaa tai olettaa YK-systeemin tai YK:n rauhanrakennuskomission ”todellisia” intentioita, tai paljastaa niiden toimien olevan yksiselitteisesti arvolutautuneita, ”hyviä” taikka ”huonoja”. Sen sijaan analyysi näyttää, kuinka YK:n rauhanrakennusta koskevat raportit ja päätöslauselmat liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin ja representationaaliin käytäntöihin; diskursseihin.

Aineistoni koostuu YK:n rauhanrakennuskomission raporteista, YK:n pääsihteerin raporteista ja YK:n yleiskokouksen ja turvallisuusneuvoston päätöslauselmista. Erottelen aineistosta diskurssianalyttisen luennan kautta viisi subjektipositiota, joille muodostuu rajattua ja eriasteista toimijuutta. On huomattava, että subjektipositiot eivät muodostu siististi toisistaan erillisiksi, vaan ne ovat diskursiivisia muodostelmia – alati muutokselle alttiita, epäselviä, ristiriitaisia ja toisiinsa kietoutuvia. Kuitenkin analyysin selkeyden vuoksi erittelen löytämäni subjektipositiot viiden erillisen otsikon alle. Aineistossa muodostuvia subjektipositioita ovat YK, tai YK:n rauhanrakennuskomissio erillisenä toimijana, rauhanrakennuksen kohteena oleva abstrakti valtio, kansalaisyhteiskunta, naiset sekä nuoret. Analysoin, millaisia piirteitä subjekteille

asetetaan, millaisia olettamuksia näiden subjektipositioiden rakentumiseen sisältyy, ja kuinka subjektit asemoituvat suhteessa toisiinsa. Lopuksi pohdin sitä, minkälaista maailmaa erittelemäni toimijuuden rakentuminen luo.

5.1 Subjektipositiot

Aloitin analyysin tarkastelemalla, mitä toimijoita YK:n rauhanrakennusta käsittelevässä aineistossa ilmenee. Oletin löytäväni aineistosta ainakin YK:n subjektiposition, sekä mahdollisesti jonkinlaisia rauhanrakennustoimien kohdevaltioiden subjektipositioita. Analysoidessani dokumentteja keräsin teksteistä nousevia subjektipositioita taulukkoon, johon merkitsin subjektin lisäksi niihin asetettavia piirteitä: esimerkiksi YK-systeemi, jota kuvailtiin ”koordinoiduksi ja koherentiksi” (UN GA ja UN SC 2018, 4).

Ensimmäisen aineiston lukukerran jälkeen oli selkeää, että aineistosta nousi esiin ainakin YK:n, kansalaisyhteiskunnan ja naisten subjektipositiot. Valtion subjektipositio ei ollut yhtä selkeä, mutta predikaation ja subjektin asemoitumisen kautta sekin muodostui verrattain selkeäksi, omaksi positiokseen. Nuorten subjektipositio ilmeni selvimmin tuoreemmissa dokumenteissa, mikä mahdollisesti heijastaa vuoden 2015 nuoret, rauha ja turvallisuus -agendan ilmestymistä. Alustavan luennan jälkeen taulukoin jokaisesta analysoidusta dokumentista subjektipositiot, ja niihin liitettävät piirteet, minkä jälkeen pyrin syntetisoimaan subjektipositiot analyysin kannalta yhtenäisiksi kuvauksiksi toimijuudesta niin, että subjektipositio ei rakentunut ainoastaan yhden dokumentin varaan, vaan oli havainnoitavissa diskurssina, joka ilmeni läpi aineiston. Seuraavissa alaluvuissa esittelen löydökseni ja subjektipositioiden erityispiirteet.

5.1.1 YK ja YK:n rauhanrakennuskomissio

YK:n rauhanrakennuskomissio perustettiin vuonna 2005 turvallisuusneuvoston ja yleiskokouksen identtisillä päätöslauselmilla (UN GA 2005b; UN SC 2005).

Päätöslauselmassa tunnistetaan tarve ”omistautuneelle institutionaaliselle mekanismille” käsittelemään konfliktin jälkeisten maiden ”erityisiä tarpeita”. YK:n rauhanrakennuskomissio määrittää päätöslauselmassa tahoksi, joka kykenee tarjoamaan ”koordinoitua, yhtenevää ja integroitua avustusta” valtioille, jotka kulkevat konflikteista kohti ”elpymistä ja uudelleenrakennusta”. Rauhanrakennuskomission tehtävänä on avustaa uudelleenrakennuksessa ja instituutioiden rakennuksessa, ja avustaa kestävä kehityksen perustan luomisessa (UN SC 2005, 1). Komission

perustavassa päätöslauselmassa rauhanrakennuskomissiolle luodaan roolia, johon kuuluu sopivien, oikeiden toimien määrittely ja niiden näyttäminen avustuksen kohteena oleville tahoille. Rauhanrakennuskomission toimijuuteen rakentuu kyky identifioida ja määritellä keinot, joiden kautta kohti kestävä kehitystä ja kestävä rauhaa on teoriassa mahdollista pyrkiä. Näin ollen voi päätellä, että päätöslauselmassa kestävä rauha ja kestävä kehityksen perustuksia ei ole olemassa ilman YK:n ja rauhanrakennuskomission avustusta konfliktinjälkeisissä yhteiskunnissa. Samalla päätöslauselma kuitenkin rakentaa konfliktin jälkeisten valtioiden hallitusten ja auktoriteettien pääasiallista vastuuta prioriteettien ja strategioiden identifioimisessa (UN SC 2005, 1), ja tavoitteena on varmistaa kansallinen omistajuus rauhanrakennusprosesseissa.

Rauhanrakennuskomission rooli tunnistetaan rajoitetuksi suhteessa rauhanrakennuspyrkimysten monimutkaisuuteen, moniulotteisuuteen ja kansainvälisen yhteisön roolin rajoittuneisuuteen. Rauhanrakennusprosessien kansallinen omistajuus tulee varmistaa. (UN GA ja UN SC 2010a, 9-10.) Näin rauhanrakennuskomissio rakentuu tahoksi, jolla on toimijuus kansallisen omistajuuden varmistamisessa: rauhanrakennuskomission ohjauksella ja auktoriteetilla rauhanrakennusprosessien kansallinen omistajuus varmistuu, mikä osaltaan asettaa rauhanrakennuskomission hierarkkiseen asemaan suhteessa valtioihin, joissa rauhaa pyritään rakentamaan.

Rauhanrakennuskomissio rakentuu heltymättömänä oikeudenmukaisten resurssien jaon puolestapuhujana, joka rauhallisesti pyrkii dialogin kautta edistämään rauhanrakennusta ja kehitystä (UN GA ja UN SC 2010a, 11–12). Rauhanrakennuskomissiota kuvataan myös empaattisena toimijana, joka on kykenevä dialogiin ja toisten tietoiseen voimauttamiseen (UN GA ja UN SC 2010a, 16). Rauhanrakennuskomissio pyrkii kollektiiviseen toimintaan ja kannustaa konsensukseen päätöksenteossa (UN GA ja UN SC 2010a, 17). Rauhanrakennuskomissio on aktiivinen, joustava, innovatiivinen ja vastuullinen toimija, joka pyrkii konfliktin ja väkivallan ennaltaehkäisyyn (UN GA ja UN SC 2010a, 22, 24, 30, 32). Rauhanrakennuskomission toimet ovat komplementaarisia, ja komission rooli on toimia kumppanina rauhanrakennuspyrkimyksissä (UN GA ja UN SC 2010a, 16). Samalla rauhanrakennuskomission toimintaa rakennetaan realistiseksi: toimet keskittyvät tarpeisiin, ja toimien tulee vahvistua rauhanrakennuksen tavoitteiden saavuttamiseksi

(UN GA ja UN SC 2010a, 14). Rauhanrakennuskomission tarkoituksena on tuoda koherenssia prosesseihin, ja sysätä valtioita kohti toimintaa (UN GA ja UN SC 2010a, 16). Rauhanrakennuskomissio on siis tehokas, ja tuo lujuutta ja painoarvoa rauhanrakennustoimiin (UN GA ja UN SC 2010a, 22, 2020, 10). Samaan aikaan rauhanrakennuskomission toimijuus tunnistetaan eksplisiittisesti sirpaleiseksi, ja sen identiteetti epäselväksi (UN GA ja UN SC 2010a, 38, 2018, 2). Kuitenkin toimijuuden muodostumisessa korostuu pyrkimys koherenssiin ja koordinaatioon, joiden ympärille rauhanrakennuskomission toimijuutta pyritään rakentamaan (UN GA 2016, 3; UN GA ja UN SC 2018, 2, 4, 2019a, 3, 8, 2020, 2). Joustavuus ja tehokkuus liitetään rauhanrakennuskomissioon yhdessä koherenssin ja koordinaation kanssa läpi aineiston (UN GA ja UN SC 2019a, 2, 2019b, 10, 2020, 1, 10).

Näiden piirteiden myötä rauhanrakennuskomissiolle luodaan aineistossa hyvin aktiivista toimijuutta. Tätä muodostetaan hyvin positiivisten attribuuttien kautta: rauhallisuus, dialogi, empaattisuus, vastuullisuus, toisten voimaantuminen, kumppanuus. Nämä attributit muodostuvat positiivisiksi niiden negatiivisten vastinparien kautta: rauhattomuus, kyvyttömyys vastavuoroisuuteen, itsekkyyks, vastuuttomuus, itsenäisyys. Samalla rauhanrakennuskomissioon liitettävät piirteet voidaan lukea feminiinisiksi. Rauhanomaisuus on perinteisesti liitetty naisiin, samoin empaattisuus ja toisista huolehtiminen (Charlesworth 2008; Runyan ja Peterson 2013, 18–19), mikä toistuu representaatioissa naisista. Voidaan pohtia, liittyvätkö nämä vastinparit rauhanrakennuskomission identiteetin muodostuksen kautta valtioihin, jotka kamppailevat konflikteissa ja kärsivät väkivallasta. Kuitenkin samaan aikaan rauhanrakennuskomission toimijuuteen kuuluu realismi, koherenssin tuominen, lujuus ja painoarvo: ominaisuudet, jotka ovat erilaisia edellä mainituista, ja voidaan lukea maskuliinisiksi. Rauhanrakennuskomission toimijuudessa yhdistyvät siis yhtäältä maskuliiniseksi mielletyt piirteet, ja toisaalta feminiinisiksi mielletyt piirteet.

Konflikteista kärsivät tahot muodostuvat valtioiksi, joita perustettava rauhanrakennuskomissio ”avustaa kestävä kehityksen perustan luomisessa”. (UN SC 2005, 1.) Näin määriteltynä rauhanrakennuskomissiolle luodaan roolia, johon mahdollisesti kuuluu sopivien, oikeiden toimien määrittely ja niiden näyttäminen, joiden kautta kestävä kehitys on mahdollista pyrkiä. Samalla YK:n avustus rauhanrakennuksessa johdattaa konfliktin jälkeisiä valtioita kohti ”kestävää rauhaa”

yhdessä kestäväen kehityksen kautta. Näin rakennettuna ”kestävän rauhan” saavuttamiseen tarvitaan välttämättömästi YK:ta ja YK:n avustusta. YK:n

Rauhanrakennuskomission toimijuus rakentuu siis ensisijaisesti aktiiviseksi toimijaksi, joka on kykeneväinen, osaava ja asiantunteva tukemaan rauhanrakennusprosesseja. Tällaisena toimijana rauhanrakennuskomissio muodostetaan tahoksi, joka tietää rationaalisena ja realistisena, mitä tulee tehdä. Rauhanrakennuskomissio kykenee tunnistamaan rauhanrakennuksen kohteina olevien tahojen tarpeet ja pystyy käsittelemään niitä. Komissio muodostetaan eksplisiittisesti aktiiviseksi, tehokkaaksi, vastuulliseksi toimijaksi, johon voi luottaa. Tällainen toimijuuden muodostuminen palvelee eittämättä komission tavoitteita, mutta se myös asemoi itsensä hierarkkisesti suhteessa muihin subjektipositioihin, joita aineistossa muodostuu.

Aineistossa rauhanrakennus liitetään vahvasti käsityksiin kehityksen ensisijaisuudesta kestäväen ja tasa-arvoisen rauhan saavuttamisessa (UN GA ja UN SC 2018, 2, 7, 2019a, 2). Kehitys ymmärretään tavoitteena itsessään, joka edistää rauhanrakennusta. Kehitys tulkitaan myös ensisijaisena tavoitteena: rauhaa ei voi rakentaa ilman kestäväen kehitystä. Tämä sisältää oletuksen siitä, että johonkin suuntaan kulkeva kehitys on väistämättä edellytys kestäväen rauhalle. Tällainen käsitys rauhan ja kehityksen yhteneväsyydestä myös olettaa kansainvälisen systeemin valtiokeskeisyyden. Aineisto käsittelee rauhanrakennusta YK:n alaisena toimintana, jossa toimitaan yhdessä suvereenien valtioiden hallintojen kanssa, joita tuetaan ja ohjeistetaan pyrkimyksessä kohti rauhanomaisuutta. Näin dokumenteissa ei huomioida mahdollisuutta, että rauhanrakennusprosesseissa valtion viranomaiset ja hallinnot saattaisivat olla tahoja, jotka edistävät konflikteja ja väkivaltaisuutta. Hallintojen oletetaan näin olevan sitoutuneita rauhanomaisuuteen, vahvaan lainsäädäntöön ja instituutioihin, mikä heijastaa liberaalia käsitystä rauhasta sekä demokratiasta.

5.1.2 Valtiot toimijoina

YK:n rauhanrakennuskomissio toimii pääasiassa Saharan eteläpuolisen Afrikan valtioiden kanssa. Esimerkiksi vuonna 2019 rauhanrakennuskomissio käsitteli kuutta Afrikan valtiota: Burundia, Keski-Afrikan tasavaltaa, Gambiaa, Guinea-Bissautta, Liberiaa ja Sierra Leonea (UN GA ja UN SC 2019b); eli ainoastaan Saharan eteläpuolista Afrikkaa.

YK:n pääsihteerin raportissa 2005 In Larger Freedom (UN GA 2005a, 4, kohta 6) Afrikka kuvataan paikkana, jolla on ”erityisiä tarpeita”. Tämä yhdistyy rauhanrakennuskomission perustavaan päätöslauselmaan, jossa konfliktin jälkeisiä valtioita yhdistää erityiset tarpeet, joita rauhanrakennuskomission tulee käsitellä (UN SC 2005, 1). Pääsihteerin raportissa Afrikan kuvaus yhdistetään ”haavoittuvaisien suojeluun” (UN GA 2005a, 4, kohta 6). Tekstuaaliset tavat yhdistää Afrikka ja haavoittuvaset ryhmät tahoiksi, joilla on erityistarpeita, uusintaa koloniaalisia jakolinjoja ja orientalistisia käsityksiä maailmasta. ”Afrikka” ja ”haavoittuvuus” linkitetään toisiinsa vastaavuuden logiikan kautta. Afrikka kuvataan yhtenä ja yhtenäisenä kokonaisuutena, jolla on erityisiä tarpeita, jotka vaativat YK:n ja kansainvälisen yhteisön apua. Näin ollen avun tarpeen kautta kuvattu Afrikka ymmärretään haavoittuvana, mikä asettaa sen hierarkkisesti alisteiseen asemaan suhteessa YK:hon ja ei-Afrikkaan – eli länsimaisiin ja vauraisiin valtioihin, jotka eivät tarvitse ulkopuolista avustusta. Tämä luenta on yhteneväinen orientalismin diskurssin kanssa, jossa ei-Länsi kuvataan alisteisena. Samalla Afrikka ja haavoittuvuus luodaan erilaisuuden logiikan kautta vastavuoroiseksi länsimaille ja kyvykkyydelle, mitkä yhdistyvät puolestaan riippumattomaan toimijuuteen. Postkoloniaalisten feminististen näkökulmien kautta tällainen representaatio Afrikasta haavoittuvana ja yhtenäisenä paikkana, joka vaatii suojelua ja erityisiä toimenpiteitä, uusintaa yksipuolista ja essentialistista representaatiota kokonaisesta maanosasta. Myös haavoittuvuuden ja avun tarpeen käsitteet mielletään feminiinisiksi kontrastina lannistumattomuuteen, voimakkuuteen ja omavaraisuuteen, joita voidaan pitää maskuliinisina. Näin orientalistinen jakolinja yhdistyy feminiinisyyden ja maskuliinisuuden hierarkkisuuuteen rauhanrakennuksen subjektipositioiden representaatioissa. Sain orientalismin mukailleen koloniaaliset diskurssit ovat tyypillistä diskursiivista toimintaa, kun tekstissä vedotaan oikeuteen puhua kolonisoidun Toisen puolesta. Näin koloniaalinen diskurssi tuottaa systemaattisia stereotyyppioita, jotka vahvistavat Lännen ylemmyyttä sekä valta-asemaa yhdessä koloniaalisen hallinnan tarpeellisuuden kanssa (Gandhi 1998, 77).

YK:n rauhanrakennusdokumentaatioissa YK toimijana kuvataan valta-asemassa suhteessa haavoittuvaiseen Afrikkaan, joka tarvitsee avustusta – avustusta, johon YK:n rauhanrakennuskomissio kykenee. Afrikka länsimaisiin kontrastissa rakennettuna ”toisena” kuvataan mahdollisesti mykkänä ja ymmärtämättömänä, joka representoidaan avun tarpeessa olevana, jopa lapsenomaisena.

Rauhanrakennuskomission agendalla olevien valtioiden kuvaillaan olevan haavoittuvia alueita, joissa turvallisuustilanne on nopeasti heikkenevä ja epävakaa (UN GA ja UN SC 2020, 2). Valtioiden kansalaisilla on välittömiä ja pitkäaikaisia tarpeita ja ongelmia, jotka kytkeytyvät sitkeisiin turvallisuushkiin ja hallintojen kyvyttömyyteen käsitellä näitä ongelmia (UN GA ja UN SC 2020, 3). Haasteet ovat poliittisia, ja liittyvät turvallisuuteen, humanitaariseen tilanteeseen ja kehitykseen; turvallisuustilannetta kuvaillaan hauraana (UN GA ja UN SC 2020, 6). Turvallisuustilanteet tulkitaan pahenevina, ja haasteet monimutkaisina, moniulotteisina sekä ylikansallisina (UN GA ja UN SC 2019b, 6). Jotta tilanteita voisi parantaa, on rauhanrakennuskomission vahvistettava hallintojen kapasiteettia varmistaa turvallisuus ja sosiaalipalvelut (UN GA ja UN SC 2020, 6). Onnistumiset rauhanrakennuspyrkimyksissä kiinnitetään taas kansalliseen omistajuuteen ja hyviin käytäntöihin (UN GA ja UN SC 2020, 5), joiden merkitys jää tyhjäksi.

Rauhanrakennus perustuu myös käsitykselle suvereenista valtiosta, joka on kansainvälisen systeemin perustalla oleva rakennuspalikka. Valtio tulkitaan tahona, joka suojaa kansalaisten oikeuksia sekä suojelee rikoksilta, väkivallalta ja aggressiolta. Valtio, joka on vahva, onnistuu mandaatissaan. Tällainen subjektipositio liittyy maskuliinisiin ideaaleihin toimijasta: maskuliininen, vahva ja rationaalinen suojelija turvaa feminiinin, heikomman, tunteellisen ja intohimoisen objektin. Rauhanrakennuksen kontekstissa valtiosta tulee vahva juuri YK:n rauhanrakennuskomission avustuksella. Samaan aikaan vahvan valtion diskurssia haastaa kuitenkin sen tunnistaminen, että komissio ei yksin pysty rakentamaan kansallista omistajuutta rauhanrakennusprosesseissa (UN GA ja UN SC 2010a, 15). Ihmisten on omistettava rauha, joka saadaan aikaan valtion sisällä yhteisöissä (UN GA ja UN SC 2010a, 9–10). Rauhanrakennusprosesseissa ulkopuoliseen avustamiseen tarvitaan valtion suostumus (UN GA ja UN SC 2020, 15), mikä tukee valtion toimijuutta. Valtio kykenee antamaan suostumuksen rauhanrakennuskomission tuelle ja avustukselle, mutta YK rakentuu silti toimivaksi tahoksi yli valtion.

Rauhanrakennuskomission toiminnan määritellään tapahtuvan läheisessä yhteistyössä kansallisten tai siirtymävaiheen viranomaisen kanssa, ja tavoitteena on varmistaa rauhanrakennusprosessien kansallinen omistajuus (UN SC 2005, 4). Valtioilla ymmärretään olevan ensisijainen vastuu rauhanrakennuksen prioriteettien

tunnistamisessa, strategioiden muodostamisessa ja toimien järjestämisessä rauhan edistämiseksi (UN GA 2016, 2; UN GA ja UN SC 2018, 1, 2020, 2). Konfliktin jälkeisen abstraktin valtion toimijuus tunnistetaan, mutta se rakennetaan alisteisena YK:n ja rauhanrakennuskomission toimijuudelle sekä valtioille, jotka eivät tarvitse YK:n apua rauhanrakennuksessa. Kun rauhanrakennuskomission tehtävänä on varmistaa paikallisen hallinnon omistajuus, rakentuu paikallisen hallinnon toimijuus ja omistajuus rauhanrakennuskomission varmistamisen varaan.

Rauhanrakennustoimien vastaanottajavaltioille muodostetaan toimijuutta, kun prosessien kansallista omistajuutta ja valtioiden ensisijaista vastuuta korostetaan. Tällaista toimijuutta kuitenkin tukee, avustaa ja rakentaa YK: rauhanrakennuskomissio neuvoa antavana ja avustavana toimijana ikään kuin mahdollistaa valtioiden kansallisen toimijuuden ja omistajuuden. Näin ilman rauhanrakennuskomission toimijuutta kansallinen omistajuuskaan ei olisi mahdollista. Rauhanrakennuskomission avustuksella ja ohjauksella valtiot, joilla on erityisiä tarpeita, kulkevat kohti elpymistä ja jälleenrakennusta sekä kestävää kehitystä (UN SC 2005, 1). Konfliktista ilmestyvät valtiot tarvitsevat avustusta ja suunnannäyttöä, jotka muodostuvat välttämättömäksi rauhanomaiselle tulevaisuudelle ja kehitykselle. Tällainen rakentuminen asettaa YK:n hyväntahtoiseksi auktoriteetiksi, joka ohjailee, avustaa ja kannustaa kärsivällisellä ja sympaattisella otteella valtioita kohti kehitystä pitkälti vanhemmuuden metaforan tapaisesti (Doty 1993, 312–13). Dotyn mukaan vanhemmuuden metafora olettamuksena toimii häivyttäen vallan toimintaa (Doty 1993, 13). Oletamus konfliktista kärsivistä valtioista, jotka tarvitsevat avustusta ja ohjausta liikkua kaaoksesta kohti järjestystä ohjaavat valtioiden subjektipositioden muodostumista. Tällainen oletamus hitsaa valtiot YK:n toiminnalle alisteiseen asemaan.

Erityisten tarpeiden artikulointi erottelee rauhanrakennustoimien kohteina olevat valtiot muista valtioista kansainvälisessä systeemissä. Tämä tuottaa kuitenkin ongelmia, joita on mahdollista purkaa postkolonialistisen näkökulman kautta. YK:n rauhanrakennuskomission toiminta keskittyy nimenomaan Saharan eteläpuoliseen Afrikkaan, millä on merkitystä subjektipositioden muodostumisen kannalta. Afrika määritellään rauhanrakennustoimien prioriteettina (UN GA ja UN SC 2020, 11). Koska rauhanrakennuskomission kohdevaltiot ovat juuri Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa, ”erityiset tarpeet” ja avustusta tarvitsevat piirteet linkittyvät koloniaalisiin kuviin

alikehittyneestä, kaoottisesta, barbaarisesta ja pimeästä Afrikasta, joka vaatii interventioita ja läntisen maailman holhoamista kehittyäkseen kohti sivilisaatiota, joka perustuu länsikeskeiselle käsitykselle liberaalista demokratiasta ja instituutioista. Tässä luennassa YK:n rauhanrakennuskomissio toimii sivilisoivan mission implementoijana, joka kuitenkin peittyy avustuksen, tukemisen ja neuvoa-antavan roolin taakse.

Analyysin perusteella konfliktin jälkeisessä tilassa olevat valtiot rakentuvat alisteisessa asemassa YK:hon, jonka avustus ja suunnannäyttö ovat välttämättömiä rauhanomaisen kehityksen ja tulevaisuuden saavuttamiselle. Avustuksen kohteena oleville valtioille asetetaan piirteitä ja ”erityisiä tarpeita”, mitkä erottavat ne valtioista, jotka eivät ole YK:n ja rauhanrakennuskomission avustuksen kohteina. Konfliktin jälkeiset valtiot ovat kansainvälisen instituution avustuksen ja tuen tarpeessa: valtioissa on tarve jälleenrakennukselle ja integraatiolle. Rauhanrakennusta tarvitsevat valtiot kuvataan tahoina, jotka kärsivät hankalista olosuhteista ja kuohuntakausista, rajallisista kapasiteeteista ja poliittisesta epävakaudesta (UN GA ja UN SC 2010a, 12–13). Nämä piirteet rakentuvat diskursiivisesti vastinpareina hedelmällisille olosuhteille ja vakaudelle sekä kokonaisvaltaiselle kyvykkyydelle, jotka ilmentävät abstraktia ”ei-Afrikkaa”, eli länsimaiden ideaalia. Tällainen rakentuminen ei siis huomioi poliittista epävakautta ja väkivaltaa muualla maailmassa, mikä rakentaa valheellisen yksinkertaista kuvaa maailmasta. Rauhanrakennuskomission agendalla olevien valtioiden panokset rauhanrakennusprosesseihin ymmärretään muodostavan rauhanrakennuksen perustan (UN GA ja UN SC 2010a, 14), vaikka ne olisivat ”hitaita tai alkeellisia”. Kansallisen toiminnan kuvailu hitaana tai alkeellisena vahvistaa alisteista subjektipositiota vastinparina tehokkaalle ja edistyneelle, jota rauhanrakennuskomissio tai abstrakti ”rauhanomainen, demokraattinen valtio” edustaa. Samalla tavalla rauhanrakennuksen tavoitteeksi rakentuva ”parantuminen” ja uudelleenrakentaminen nivoutuvat metaforaan sairaasta ja terveestä, jossa prosessi konfliktista rauhaan ymmärretään sairaudesta parantumiseksi kohti tervettä ideaalia vahvasta, suvereenista valtiosta.

Samalla rauhanrakennusta käsittelevissä raporteissa kuitenkin tunnistetaan eksplisiittisesti toimijuuden muodostumisen haasteita: valtion asettaminen rauhanrakennuskomission agendalle saatetaan kokea indikaattorina toimimattomuudesta (UN GA ja UN SC 2010a, 14). Rauhanrakennuksen puitteissa tunnistetaan olosuhteiden

yksilöllisyys ja moniulotteisuus: yhtä mallia rauhanrakennukseen ei ole, jota voi soveltaa jokaisessa tilanteessa (UN GA ja UN SC 2010a, 24). Alueiden tunnistetaan olevan erilaisia suhteessa niiden kohtaamiin riskeihin (UN GA ja UN SC 2018, 6). Samalla rauhanrakennuskomission agendavaltioiden maantieteellinen keskittyminen Saharan eteläpuoliseen Afrikkaan tunnistetaan ongelmallisena, mutta problematiikkaa ei käsitellä asian huomiointia enempää (UN GA ja UN SC 2010a, 30).

Rauhanrakennuksen kohteita rakennetaan kontrastissa myös YK:n päämajaan, ja käsitteellistetään ”kentän” (*field*) käsitteen kautta (UN GA ja UN SC 2020, 2).

Kaksijakoinen käsitys päämajasta ja kentästä linkittyy niin ikään kaksijakoisiin vastakkainasetteluihin sivilisaatiosta ja kehittymättömyydestä, rikkaasta ja köyhästä, avun antajasta ja avun tarvitsijasta. Valtion subjektipositio rakentuu aineistossa objektiivisena, ennalta määriteltynä realiteettina. Valtion oletetaan olevan yhtenäinen, ja riippumatta siitä, mitä valtiota YK:n rauhanrakennuskomissio käsittelee, tai missä kontekstissa YK toimii, valtion subjektipositio rakentuu tietynlaisena. Valtion oletetaan olevan rationaalinen ja kansalaisten oikeuksia ajava toimija, mikä peittää mahdollisuuden siihen, että valtio olisikin turvattomuuden ja väkivallan lähde. Valtion subjektipositio rakentuu myös universaalina ja ongelmattomana, territoriaalisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Valtion subjektisuuden rakentuminen tällaisiin oletuksiin nojaavana sulkee ulkopuolelle mahdollisuuden tarkastella valtiota osana imperialismin historiaa ja kolonialismia, jonka vaikutukset näkyvät nykypäivässä edelleen.

Käsitys modernista valtiosta muodostui koloniaalisen laajentumisen aikana, jolloin eurooppalaiset valtiot vakauttivat hallintaa ja ylivaltaa maailmassa. Gurminder Bhambra mukaan kolonialismia harvoin teoretisoidaan osana modernin valtion perustana (Bhambra 2018, 200). Valtion käsitteen muodostuminen kolonialismin ja imperialismin myötä – ja niiden käsittelyn puute pyrkimyksissä vakauttaa valtiota rauhanrakennuksen puitteissa – on pois pyyhitty myös rauhanrakennusdiskursseissa. Bhambra mukaan kolonialismin käsittelyn laiminlyönti vaikuttaa käsitteelliseen ymmärrykseen valtiosta (Bhambra 2018, 201). Imperialistiset tarinat muokkaavat valtiota, ja ne muokkaavat samalla konflikteja; sekä siten rauhanrakennuksen mahdollisuuksia.

5.1.3 Käsityksiä kansalaisyhteiskunnasta

Rauhanrakennuskomission perustava päätöslauselma tunnistaa konfliktin jälkeisten valtioiden toimijuuden. Varsinkin konfliktin jälkeisen elpymisen kokeneiden valtioiden tunnistetaan pystyvän tekemään arvokkaita kontribuutioita rauhanrakennuskomission toimintaan (UN SC 2005, 2). Yhtä lailla dokumentti tunnistaa kansalaisyhteiskunnan ja järjestösektorin – etenkin naisten organisaatioiden – kontribuutiot rauhanrakennukseen (UN SC 2005, 2). Tämä tunnistaminen asettaa kansalaisyhteiskunnalle toimijuutta rauhanrakennuksessa, mutta sen määrittely jää vajavaiseksi. Kansalaisyhteiskunnan maininnat yhdistetään jatkuvasti kansainvälisiin ja alueellisiin organisaatioihin, sekä naisten ja nuorten järjestöihin. Tämä rajaa kansalaisyhteiskunnan toimijuutta ja sisältöä, mikä mahdollisesti jättää muita toimijoita kansalaisyhteiskunnan määritelmän ulkopuolelle. Kansalaisyhteiskuntaa ei kuitenkaan määritellä yksiselitteisesti rauhanrakennusta koskevissa raporteissa.

Kansalaisyhteiskunnan organisaatioita kuvataan keskeisinä dialogille, ja tässä korostetaan erityisesti naisten organisaatioita (UN GA ja UN SC 2010a, 13).

Kansalaisyhteiskunnan tärkeää roolia korostetaan, mihin luetaan eksplisiittisesti naisten ja nuorten organisaatiot (UN GA ja UN SC 2020, 8) sekä alueelliset organisaatiot (UN GA ja UN SC 2020, 15). Strategisen ja operationaalisen yhteistoiminnan tarve tunnistetaan kansalaisyhteiskunnan toimijoiden ja organisaatioiden kanssa (UN GA ja UN SC 2018, 2). Rauhanomaisten ratkaisujen löytämiseksi alueelliset organisaatiot ja kansalaisyhteiskunnan osallisuus ovat kriittisiä (UN GA 2016, 3; UN GA ja UN SC 2018, 16–17). Kansalaisyhteiskunnan tärkeyttä rauhanrakennukselle siis korostetaan läpi aineiston jatkuvasti.

Kansalaisyhteiskunta ja sen tärkeys rauhanrakennuksessa muodostuvat aineistossa joka paikassa samankaltaiseksi. Riippumatta kontekstin ainutlaatuisuudesta ja tilannekohtaisuudesta, aineistossa rakentuva abstraktin kansalaisyhteiskunnan subjektipositio muodostuu tietyllä tavalla: sen koostaa alueelliset organisaatiot, naisten ja nuorten organisaatiot, sekä järjestöt jotka toimivat rauhanrakennuksen kohdevaltiossa. Abstraktin kansalaisyhteiskunnan subjektiposition muodostuminen tällä tavalla olettaa kansalaisyhteiskunnan samankaltaisuuden erilaisissa konteksteissa. Tällainen diskursiivinen muodostuminen luo kapeaa kuvaa kansalaisyhteiskunnan toimijuudesta, jota YK:n rauhanrakennuskomission ja valtion subjektipositiot

rajoittavat. Vaikka kansalaisyhteiskunnan tärkeys ja yhteisöjen merkitys rauhanrakennukselle tunnustetaan, ja yhteisöjen sitouttaminen kestävän rauhan takaamiseksi tulkitaan kriittisenä, subjektipositioon sisään rakentuu komplementaarisuus. Kansalaisyhteiskunta on tärkeä toimija, tarpeellinen ”lisä” täydentämään rauhanrakennusprosesseja vahvan valtion ja tehokkaan rauhanrakennuskomission rinnalla.

Huomattavaa on, että rauhanrakennuskomission perustavassa YK:n turvallisuusneuvoston ja yleiskokouksen päätöslauselmassa kansalaisyhteiskunnan rooli muodostuu YK:lle ja valtioille alisteiseksi: kansalaisyhteiskunnan toimijoita, tarkemmin alueellisia organisaatioita, konsultoidaan rauhanrakennusprosesseissa ”tarvittaessa” (UN SC 2005, 4). Alueellisten organisaatioiden alisteinen rooli asettaa kansalaisyhteiskunnalle ehdollista toimijuutta, jonka tärkeyden rauhanrakennusprosessissa olevan valtion toimijat ja YK pystyvät määrittelemään. Näin ollen alueelliset organisaatiot ja järjestöt jäävät kansalaisyhteiskunnan toimijoina subjektipositioon, jossa niiden toimijuutta YK ja valtio rajoittavat. Tällainen toimijuuden muodostuminen korostaa myös lopulta rauhanrakennuksen ja YK-systeemin valtiokeskeisyyttä. Samaan aikaan vahvojen valtioiden käsitetään tarvitsevan aktiivista kansalaisyhteiskuntaa (UN GA 2005a, 6). Toimijuus rakentuu, mutta edelleen alisteisena suvereenille valtiolle, joka ymmärretään ”välttämättömänä kansainvälisen systeemin rakennuspalikkana” (UN GA 2005a, 6). Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot vuoden 2010 rauhanrakennusarkkitehtuurin katsauksen mukaan kokevat olevansa marginalisoituneita YK:n kannustamissa rauhanrakennusprosesseissa (UN GA ja UN SC 2010a, 10). Vaikka YK toimii kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa, aineistossa korostuu ainoastaan YK:n rauhanrakennuskomission toimijuus. Kansalaisyhteiskunnan tahojen osaamista ja osallistumista ei ymmärretä ensisijaisena tai välttämättömänä, josta rauhanrakennusprosessien tulisi lähteä liikkeelle. Kansalaisyhteiskunnan rooli retorisesta tärkeyden korostuksesta huolimatta jää alisteiseksi ja sivurooliin, kun rauhanrakennusta koskevassa aineistossa pääasiallisina toimijoina ovat YK ja kohdevaltiot. Tätä korostaa etenkin se, että kansalaisyhteiskunnan tahoja kutsutaan osallisiksi ”valtion suostumuksella” (UN GA ja UN SC 2020, 17). Kun paikallisten organisaatioiden ja kansalaisyhteiskunnan tärkeys tunnustetaan, mutta niiden kanssa tehtävä yhteistyö tapahtuu ”tarvittaessa” (UN Secretary-General 1992, 5, kohta 21), rakentuu kansalaisyhteiskunnan toiminta ikään kuin ylimääräisenä lisänä, jota voidaan

hyödyntää – mutta ei välttämättömänä lähtökohtana rauhanrakennusprosesseille. Jää epäselväksi, millaisissa tilanteissa ja kenen määrittelemä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa tapahtuva yhteistyö on ”tarvittavaa”. Tämä jää YK:n määriteltäväksi, mikä vahvistaa YK:n rauhanrakennuskomission hierarkkista asemaa suhteessa rauhanrakennuksen kohdemaihin ja niiden kansalaisjärjestöihin. Rauhanrakennuskomission perustava päätöslauselma kutsuu sisällyttämään sukupuolinäkökulman kaikkeen toimintaansa (UN SC 2005, 5, kohta 20), mutta sukupuolinäkökulmaa ei tarkenneta tai määritellä, mikä jättää sen tavallaan ylimääräiseksi ja ylhäältä lisättäväksi näkökulmaksi rauhanrakennusprosesseihin.

Valtio ja YK siis määrittelevät ja rajoittavat kansalaisyhteiskunnan osallisuutta ja toimijuutta rauhanrakennuksessa. Jos kansalaisyhteiskunnan organisaatiot, kuten järjestöt, eivät ole valtion hyväksymiä, jäävät ne kokonaan ulkopuolelle, mikä supistaa rauhanrakennuksen legitimitettiä. Esimerkiksi sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia ajavat organisaatiot jäävät helposti valtion hyväksynnän ulkopuolelle, mikä jättää haavoittuvimmissa asemissa olevien ihmisten osallisuuden rauhanrakennusprosessien ulkopuolelle. Tällainen rakentuminen on yhtäläinen Laura Shepherdin johtopäätösten kanssa: kansalaisyhteiskuntaa representoidaan YK:n rauhanrakennusta koskevassa dokumentaatiossa homogeenisena subjektina, sekä alueellisena tilana (Shepherd 2017, 133). Shepherdin mukaan kansalaisyhteiskunta muodostuu subjektina, jolla on erityistä tietoa – tietoa, joka on tärkeää rauhanrakennuksen onnistumiselle. Tällaiset representaatiot kansalaisyhteiskunnasta asettavat sen poliittiseksi subjektiksi, joka on olennainen osa rauhanrakennusta.

Liberaalin rauhan kriitikot ovat tarkastelleet kansalaisyhteiskunnan roolin korostusta osana liberaalia rauhanrakennusagendaa (Heathershaw 2008; Paris 2004).

Rauhanrakennuksen tulisi olla transformatiivista, jossa alistettujen äänet tulisivat kuuluviin rakenteellisen muutoksen aikaan saamiseksi (Paffenholz 2011, 143).

Aineistossa diskursiivisesti rakentuva kansalaisyhteiskunnan subjektipositio linkittyy vahvasti käsityksiin ”hyvästä yhteiskunnasta”, jota kansalaisjärjestöistä koostuva kansalaisyhteiskunta edustaa. Kansalaisjärjestöt rakentuvat osana rauhan- ja valtion rakennusprojektia, mikä ei huomioi niiden moninaisuutta, rajoitteita sekä todellista potentiaalia (Paffenholz 2011, 150).

5.1.4 Naiset toimijoina

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 jälkeen naisten roolia ja osallistumisen tärkeyttä konfliktien ratkaisussa ja rauhanrakennuksessa on korostettu. Naisten huomiointi kysymyksissä rauhasta ja turvallisuudesta on rakennettu myös rauhanrakennuskomission toimintaan: komission perustavassa päätöslauselmassa 1645 sukupuolen huomioon ottava näkökulma integroidaan komission kaikkeen toimintaan (UN SC 2005, 5).

Naisten subjektipositio rakentuu rauhanrakennusta käsittelevässä dokumentaatiossa pitkälti tarpeiden kautta. Naisten osallistumista rauhanrakennuksessa käsittelevässä YK:n pääsihteerin raportissa naisilla kuvataan olevan tarpeita ja haasteita, jotka ovat erityisiä ja kiireellisiä – huomiota vaativia (UN GA ja UN SC 2010b, 2–3, 5, 10, 12). Naisten tarpeet tulee huomioida kaikessa rauhanrakennukseen liittyvässä toiminnassa. Samalla YK:n asemaksi muodostuu näiden tarpeiden määrittely, naisten osallistumisen varmistaminen ja tarpeiden huomiointi rauhanrakennustoiminnassa (UN GA ja UN SC 2010b, 4, 11–12). Naisten kohtaamat uhkat ovat myös erityisiä, ja heidän elämiinsä vaikuttavat ongelmat systeemisiä (UN GA ja UN SC 2010b, 5–6). Naisten kokonaisvaltaisen osallistumisen tiellä on esteitä, ja he ovat aliedustettuina rauhanrakennusprosesseissa (UN GA ja UN SC 2010b, 2). Naisten subjektipositio muodostuu näin tarpeiden ja erityishuomiota tarvitsevan aseman kautta. Naiset muodostuvat myös erityiseksi ja rajatuksi ryhmäksi, jota määrittävät tietynlaiset tarpeet, johon YK voi toiminnassaan vastata ja pyrkiä muuttamaan. Samalla naiset muodostuvat ryhmäksi, joka on olemassa *a priori*, mikä viittaa essentiaaliseen ymmärrykseen sukupuolesta. Subjektiposition muodostuminen diskursiivisesti erityisten tarpeiden ja haasteiden kautta luo myös perinteikästä feminiinistä käsitystä naisten toimijuudesta. Nainen tarvitsee apua, pelastusta ja ulkopuolelta tulevaa avustusta saavuttaakseen kokonaisvaltaisten, tasa-arvoisen aseman. Näin naisten subjektipositio lukittuu riippuvaiseksi avustuksesta. Diskursiivisen muodostumisen kautta naiset infantilisoitetaan ja asetetaan haavoittuvaisiksi; Shepherd kutsuu tätä naiset-uhreina -konstruktioksi (Shepherd 2008, 39). Tällainen konstruktio evää naisilta toimijuutta ja potentiaalin vaikuttaa; toiminnan piiri määrittyy siten maskuliiniseksi ylläpitäen kaksijakoista käsitystä maskuliinisesta tekijästä ja feminiinisestä, passiivisesta naiseudesta. Tällaisessa representaatioissa valta tulee käsitetyksi jonain, jota maskuliinisella toimijalla on hallussaan (Shepherd 2008, 41). Naisten subjektius

representoidaan koherenttina ja pysyvänä, joiden kokemuksia voi parantaa politiikkatoimien kautta rauhanrakennusprosesseissa. Tekstissä rakentuvan naisten subjektiposition oletetaan olevan suvereeni ja ennalta muodostunut, sekä empiirisesti todellinen. Naisten subjektipositio linkittyy feminiinisuuden ja haavoittuvuuden kautta alisteiseksi (Shepherd 2008, 87).

Tällaista subjektipositiota kuitenkin haastaa toisenlainen diskursiivinen rakentuminen, joka ei nouse yhtä itsestään selvästi aineistosta. Tarpeiden subjektiposition ohella naisilla tunnistetaan olevan kriittistä poliittista ääntä, ja naisten rooli rauhanrakennuksessa tulkitaan eksplisiittisesti merkittävänä (UN GA ja UN SC 2010b, 2–3, 7). Siviilien ammattitaito konfliktin jälkeisessä yhteiskunnassa tunnistetaan, naiset ymmärretään ratkaisevina rauhanrakennuksen kumppaneina, ja naisten oletetaan voivan osallistua kokonaisvaltaisesti rauhanrakennustoimiin ja kestävän rauhan saavuttamiseen (UN GA ja UN SC 2010b, 3–4). Naisten taloudellisen toiminnan tärkeys suhteessa kestävään rauhaan huomioidaan, sekä naisten kyky toimia johtajina konfliktinjälkeisessä kontekstissa (UN General Assembly ja UN Security Council 2010b, 17; 2018, 1–2). Naiset taloudellisina, sosiaalisina ja poliittisina toimijoina muodostuvat välttämättömiksi rauhanrakennukselle: ilman naisten täysivaltaista osallistumista ja representaatiota kaikessa päätöksenteossa rauhaa ei voida saavuttaa (UN GA ja UN SC 2018, 2, 7).

Samalla aineistossa tunnistetaan naisten olevan ryhmän heterogeeninen, ja kuulutetaan tarvetta tunnistaa eroja naisten tarpeissa liittyen maantieteelliseen alueeseen, luokkaan ja etnisyyteen (UN GA ja UN SC 2010b, 5). Esimerkiksi maaseudulla asuvilla naisilla tunnistetaan olevan tiettyjä tarpeita, jotka tulee huomioida (UN GA ja UN SC 2010b, 8). Kuitenkin ryhmän moninaisuus muodostuu edelleen tarpeiden eikä kyvykkyyden tai identiteetin kautta. Naisten osallistuminen ja voimaannuttaminen on tärkeää, mutta naisten subjektipositio muodostuu toiminnan kohteeksi: naiset ovat subjektipositio rauhanrakennuksessa, johon YK:n rauhanrakennuskomissio voi reagoida, jonka osallisuutta YK:n rauhanrakennuskomissio voi lisätä ja tukea, sekä sisällyttää päätöksentekoon.

Näiden tarpeisiin ja haavoittuvuuteen nojaavaa subjektipositiota haastaa toimijuuden rakentuminen, jossa naisille muodostuu enemmän potentiaalia ja kykyjä toimia. Kuitenkin naiset edelleen ymmärretään pitkälti yhtenäisenä, abstraktina ja erityisenä

käsitteenä. Naisten rooli on tärkeä ja he ymmärretään kyvykkäinä, mutta silti subjektipositio perustuu essentiaaliseen käsitykseen naisista rauhanrakennuksen kontekstissa. Kun naiset ovat osallisina, on kapasiteetti pitkäaikaiseen ja kestäväan rauhanrakennukseen parempi (UN GA ja UN SC 2010b, 4). Naiset ovat aktiivisia toimijoita, mutta toimijuutta määrittelee juuri naiseus. Käsitys naisten osallistumisesta rauhanrakennuksessa kiinnittyy näin oletuksiin naisten essentiaalisesta rauhanomaisuudesta. Tällainen diskursiivinen subjektiposition muodostuminen ei huomioi esimerkiksi mahdollisuutta naisten väkivaltaiseen toimijuuteen konfliktitilanteissa. Naisten tärkeys tunnistetaan, mutta toimintavastuu jää YK:lle ja valtiolle lisätä naisten roolia ja toimijuutta rauhanrakennusprosesseissa (UN GA 2016, 3). YK toimijana varmistaa naisten osallistumisen konfliktinratkaisussa ja rauhanrakennuksessa (UN GA ja UN SC 2010b, 10).

YK:n rauhanrakennusta käsittelevä aineisto perustuu oletukselle sukupuolen kaksijakoisuudesta: rauhanrakennusprosessien omistajuus ei ole mahdollista jos ”puolet kansasta” ei ole aktiivisesti osallisena rauhanrakennustoimien suunnittelussa ja toimeenpanossa (UN GA ja UN SC 2010b, 5). Sukupuolta käsitellään myös jatkuvasti yhdessä naisten kanssa, mikä vahvistaa yhtäältä olettamusta sukupuolesta tai ”sukupuolianalyysista” yhdenmukaisena naisten roolin ja aseman kanssa. Naisten osallistumiseen ja institutionalisoitumiseen liittyvässä keskustelussa YK:n rooli on hyödyntää sukupuolianalyysia ja varmistaa että sukupuoleen perustuvaa syrjintää huomioidaan (UN GA ja UN SC 2010b, 10, 15). Sukupuoliperspektiivin tulee läpi leikata kaikki toiminta rauhanrakennuksessa (UN GA ja UN SC 2010a, 11). Puhe sukupuoliperspektiivistä yhdistyy jatkuvasti naisten osallistumiseen, tarpeisiin ja naisten organisaatioihin, mikä vahvistaa sukupuolen merkityksen nivoutuvan tiukasti naisiin ja naisten kokemukseen, ”vaikka sukupuoleen liittyvien asioiden” korostetaan olevan tärkeitä keskustelussa rauhanrakennukselle (UN GA ja UN SC 2018, 2). Vaikka rauhanrakennuskomission perustuksiin on kirjattu sukupuoliperspektiivi kaikkeen toimintaan, on toimeenpanossa puutteita. Sukupuolistrategian toimeenpanoa korostetaan ”siellä, missä relevanttia” (UN GA ja UN SC 2019b, 16). Kielenkäyttö antaa ymmärtää sukupuoleen liittyvän analyysin toisarvoisuutta.

Erityisesti naisten organisaatiot eritellään osana kansalaisyhteiskuntaa tärkeäksi rauhanrakennukselle (UN SC 2005, 5). Naisten ”tärkeä rooli” ja tasa-arvoisen

osallistumisen tarve on keskiössä naisten organisaatioiden sisällyttämisessä kansalaisyhteiskuntaan. Naisten organisaatiot ymmärretään erityisen keskeisenä dialogille (UN GA ja UN SC 2010a, 13). Samalla naisten organisaatioiden ääniä ei kuulla tarpeeksi ”kentällä” (UN GA ja UN SC 2010a, 11). Naisten organisaatiot ovat myös ”valittaneet” riittämättömästä vuorovaikutuksesta YK:n rauhanrakennuskomission kanssa (UN GA ja UN SC 2010a, 13). Naisten organisaatiot rakentuvat tärkeäksi osaksi kansalaisyhteiskuntaa ja naisten toimijuutta. Kuitenkin organisaatioiden subjektipositio muodostuu yhtäällä kansalaisyhteiskunnan osana alisteiseksi YK:lle ja jäsenvaltioille, sekä kärsii samaan aikaan käsitteellistämisestä essentiaalisina osina rauhanrakennusprosesseissa samaan tapaan naisten subjektiposition kanssa. Naisten organisaatiot muodostuvat pääasialliseksi paikaksi, jossa naiset voivat toteuttaa omaa toimijuuttaan. Näin naisten toimijuus muodostuu rajatuksi, joka määrittyy naisten feminiinisyyden kautta. Naisten organisaatiot yhdistetään aineistossa usein myös nuorten organisaatioihin, mikä viittaa osaltaan ”naisetjalapset” -aseman (Enloe 2014) ylläpitoon rauhanrakennuksen kontekstissa. Naisten kokemukset niputetaan samaan positioon lasten kanssa, jotka muodostuvat yhtenäiseksi kokonaisuudeksi – objektiksi, joka on politiikkatoimien kohteena.

Naisten organisaatioiden toimijuus muodostuu myös verrattain yksinkertaiseksi. Naisten organisaatioiden oletetaan olevan yhdenlaisia, eikä varianssia erilaisten organisaatioiden välillä tunnisteta lainkaan. Naisten organisaatioita ei määritellä, mikä jättää niiden sisällön vajaaksi. Onko naisten organisaatio naisten aseman parantamiseen keskittyneitä organisaatioita, vai sisältyykö tähän esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia ajavat järjestöt? Organisaatioiden oletetaan ajavan samalla kaikkien naisten etuja. Tällainen käsitys on ongelmallinen, sillä se ei tunnista naisten ”etujen” ajamisen moninaisuutta: kaikki naiset eivät vaadi tai tarvitse samoja toimia, eikä ”naisten organisaatiot” abstrakteina tahoina näin ollen kykene tunnistamaan naisten intersektionaalisia eroja ja niistä kumpuavia tarpeita erilaisissa konteksteissa. Naiseuden ja feminiinisyyden oletetaan olevan pääasiallinen identiteetin merkittäjä. Naisten organisaatioiden subjektipositio muodostuu siis kansalaisyhteiskunnan subjektiposition osana, niin ikään YK:n sekä valtion toiminnalle alisteisena. Vaikka naisten ja naisten organisaatioiden roolin tärkeyttä korostetaan, niiden sisältö ja merkitys jäävät tyhjiksi sekä yksinkertaistetuiksi.

5.1.5 Nuoret toimijoina

Aineistossa nostetaan nuorten toimijuutta yhdessä naisten ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Nuorten osallistumisen koetaan olevan tärkeää rauhan edistämiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi. Nuorten tulkitaan olevan erityisen haavoittuvassa asemassa konfliktitilanteissa. Konflikteissa on riskinsä nuorille: heidät mahdollisesti vedetään mukaan väkivaltaisuuksiin ja tuhoavaan toimintaan. Myös nuorten työttömyyden todetaan aiheuttavan haasteita rauhanrakennuspyrkimyksille. (UN GA ja UN SC 2010a, 15.) Nuoret ovat myös aliedustettuina päätöksenteossa, mikä estää inklusiivisen rauhan ja kehityksen tavoitteita (UN GA ja UN SC 2018, 8). Tällainen tilanne luo tarpeen kehittää strategioita ja toimintatapoja nuorten osallistamiseksi merkitykselliseen siviilielämään ja siten myös rauhanrakennukseen (UN GA ja UN SC 2010a, 15). Kansainvälisen yhteisön rooli on kannustaa huomioimaan nuorten äänet ja nuorten organisaatioiden potentiaali rauhanrakennuksessa (UN GA ja UN SC 2018, 18). Nuoret tulee myös osallistaa ajoissa, ja heidän näkemyksensä tulee sisällyttää konfliktinjälkeisissä uudistuksissa (UN GA ja UN SC 2020, 9). Nuorten toimijuus ja sen siis tärkeys tunnistetaan. Nuoret kuitenkin rakentuvat, pitkälti samalla tavalla naisten kanssa, yhtenäiseksi ryhmäksi, jolla on erityisiä, identifioitavissa olevia tarpeita. Nuorten subjektipositio on passiivinen, ja aktiivinen toiminta rakentuu YK:n käsiin. YK:n tehtävänä on ”varmistaa naisten ja nuorten osallistuminen” (UN GA ja UN SC 2020, 4). Toimijuutta ei siis lopulta muodostu juurikaan nuorille itselleen, vaan heidät käsitetään pitkälti toiminnan kohteina. Toimijuus ja osallistumisen tärkeys ymmärretään näennäisesti, mutta ei nuorista lähtöisin. Samoin kuin naisten kohdalla, subjektipositio muodostuu alisteisena kansalaisyhteiskunnalle, valtiolle ja YK:lle. Samoin ”nuoret” rakentuvat yhtenäisenä ihmisryhmänä, kategoriana, joka vaatii muiden tahojen tekoja ja toimintaa rauhanrakennuksessa. Näin nuorten kyky toimia ja vaikuttaa merkityksellisesti rakentuu subjektiposition ulkopuolelle. Nuorten merkitys rauhanrakennukselle muodostuu siis muiden äänten ja toiminnan kautta. Alisteisuutta tukee sanavalinnat, joissa nuorilla todetaan *voivan* olla tärkeä rooli (UN GA 2016, 3). Toisaalta tällainen ymmärrys roolista myös asettaa osaltaan aktiivista toimijuutta nuorille: abstraktisti ajateltuna nuori kykenee toimimaan tärkeässä roolissa, mutta ei välttämättä – tämä saattaa riippua nuoresta itsestään. Näin ajateltuna subjektiposition muodostuminen olisikin moniulotteisempi, kuin nuorten kohteileminen homogeenisena ryhmänä antaa ymmärtää. Tähän on kuitenkin ristiriidassa käsitys siitä, että YK:n

rauhanrakennuskomission tulee toiminnassaan pohtia tapoja, kuinka nuorten merkityksellistä ja inklusiivista osallistumista voi lisätä (UN GA 2016, 7). Näin aktiivinen toimijuus asettuu YK:lle samalla, kun nuoret asetetaan passiiviseen ja toimintatapoja vastaanottavaan asemaan.

5.2 Mitä seurauksia toimijuuden diskursiivisella muodostumisella on?

Aineistossa rakentuvat subjektipositiot perustuvat tietyille oletuksille YK:sta ja valtioista. Nämä oletukset nojaavat käsityksen YK:sta rationaalisena ja legitiiminä toimijana, jolla on asianmukaista tietoa siitä, kuinka rauhanrakennusprosesseissa tulee toimia. Valtion subjektipositio rakentuu abstraktina ja suvereenina toimijana, joka muodostuu rationaaliseksi, koska se tietää mitä rauhanprosesseissa tulisi tapahtua. Samalla omistajuus muodostuu aineistossa keskeiseksi käsitteeksi: YK ja valtiot yhdessä toimivat varmistukseen rauhanrakennustoimien kansallisen omistajuuden, joka päättyy tarkoittamaan valtion kansallista omistajuutta. Kansallinen omistajuus ei niinkään näyttäydy ruumiillisten ihmisten hallussa olevana, vaan kiinnittyy valtion auktoriteetteihin, eli sen hallintoon. Tällainen rakentuminen ei pysty huomioimaan tilannetta, jossa valtio itse olisi väkivallan ja turvattomuuden lähde, ja toimijana osana konfliktin puhkeamiseen johtaneita syitä. Aineistossa YK:ta rakennetaan toimijana, jolla on määriteltävissä olevia piirteitä. Samalla YK:n toimintaa rakennetaan legitiimiksi konfliktin jälkeisissä konteksteissa globaalissa etelässä – varsinkin Afrikan valtioissa, joihin rauhanrakennuskomission dokumentaatio hyvin pitkälti keskittyy.

Subjektipositiot rakentuvat aineistossa hierarkkisina. Subjektipositioden hierarkkisessa rakentumisessa on huomattavissa implisiittisiä, orientalistisia käsityksiä globaalissa etelässä olevasta ”toisesta”, joka on heikommassa asemassa ja muodostuu YK:lle alisteisena. Tässä YK:n voidaan tulkita edustavan rationaalista länttä ja demokraattisen, suvereenin valtion ideaalia määrittävää tahoa, jota kohti rauhanrakennusprosesseissa olevien valtioiden tulee pyrkiä. Näin konfliktin jälkeisessä tilassa olevat valtiot eivät voi itse määritellä tulevaisuuttaan, vaan ne lukitaan ennalta määriteltyyn polkuun kohti länsimaista ideaalia valtiosta. Tällainen ylläpitää globaalia valtasuhdetta, jossa kolonisoitu ja siten alempiarvoiseksi määriteltävä osa maailmasta pysyy edelleen alisteisena konfliktien jälkeen. Rauhanrakennus kietoutuu pitkälti valtion kyvykkyyden takaamiseen: rauhanrakennuksessa pyritään takaamaan heikoiksi asemoitujen valtion rakenteiden vahvistaminen alikehityksen ja väkivallan aiheuttamien haasteiden

kontekstissa. Valtion toimijuus muodostuu kuitenkin tärkeäksi, mikä on ristiriitaista tilanteissa, joissa valtion eliitit käyttävät väkivaltaa kansalaisiaan ja muita ihmisiä kohtaan.

Kansalaisyhteiskunnan subjektipositio rakentuu aineistossa valtiolle alisteiseksi, ja ensisijaisesti valtion määrittelemäksi. Yhtäältä kansalaisyhteiskunnan toimijuus muodostuu tärkeäksi rauhanrakennustoimille, mutta toisaalta sitä rajoittaa sekä YK että valtio. Kansalaisyhteiskunta pitää sisällään lähinnä eri tahojen muodostamia organisaatioita ja järjestöjä, minkä voi tulkita olevan yhtenevä liberaalin kansalaisyhteiskunnan käsityksen kanssa. Subjektipositio muodostuu sulkien ulkopuolelle järjestäytyneiden organisaatioiden ulkopuoliset toimijat, kuten kansanliikkeet. Kansalaisyhteiskunnan toimijuus muodostuu saman aikaisesti elintärkeäksi ja alistetuksi, ja hämärästi määritellyksi – näin kansalaisyhteiskunnan subjektipositio jättää väistämättä uudenlaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia sen ulkopuolelle.

Neljäs aineistossa muodostuva subjektipositio rakentuu naisten toimijuuden varaan. Naisten toimijuus nähdään ehdottoman tärkeänä onnistuville rauhanrakennustoimille. Naisten osallistumista ja osallisuutta korostetaan. Kuitenkin naisten toimijuus muodostuu erityiseksi ja yhdenmukaiseksi, mikä jättää naiset lopulta muiden toimijoiden kohteiksi. Toimintatapoja naisten osallistamiseksi on kehitettävä, ja naiset ikään kuin otettava mukaan rauhanrakennustoimiin kaikissa vaiheissa. Näin naisten toimijuus jää itse asiassa taka-alalle, ja subjektipositio muodostuu osittain objektiksi, toiminnan kohteeksi. Naisten rooli rakentuu elintärkeäksi rauhanomaiselle tulevaisuudelle, mikä olettaa naisten ja naiseuden luonnostaan yhdistyvän rauhanomaisuuteen. Naisten oletetaan olevan tietyntylaisia, mikä jättää toisenlaisia toimintamahdollisuuksia subjektiposition ulkopuolelle. Aineistossa muodostuvalle naisten subjektipositiolle esimerkiksi väkivaltaisuus, sotilaana toimiminen tai haluttomuus osallistua rauhanrakennukseen eivät ole mahdollisia.

Samaan tapaan nuoret muodostuvat omaksi subjektipositioksi. Nuorten toimijuus rakentuu pitkälti samalla tavalla kuin naisten; nuorten oletetaan olevan yhtenäinen ryhmä, joka on osallistettava kokonaisvaltaisen ja kestävä rauhan rakentamiseksi. Nuorten toimijuus jää riippuvaiseksi heitä osallistavasta tahosta, eli YK:sta ja valtiosta.

Kaikki subjektipositiot rakentuvat diskursiivisesti oletuksille liberaalista valtiosta, joka sisältää eläväisen kansalaisyhteiskunnan ja demokratian, vahvat instituutiot sekä lainsäädännön. Varsinkin valtion subjektipositio perustuu länsimaisille ja liberaaleille ideaaleille valtiosta. Subjektien muodostuminen tällä tavalla ei kykene huomioimaan kolonialismin vaikutuksia nykypäivässä; taloudellista riippuvuutta, poliittista vaikutusvaltaa sekä osallisuutta konflikteihin. Kolonialismin ja imperialismien vaikutuksia ei käsitetä ollenkaan, mikä johtaa tiedustelemaan, voiko kestäväää rauhaa kohti pyrkiä, ellei kolonialismin vaikutuksia nykypäivän konflikteissa tiedustella ja oteta huomioon rauhanrakennusprosesseissa.

Feministisen maailmanpolitiikan tutkimuksen hengessä kielen käytöllä on merkitystä, ja se kytkeytyy erottamattomasti valtaan. Kun valtaa käytetään tiedon tuotantoon, voidaan analysoida toimijuuden ja subjektipositioden muodostumista vallan käyttönä, joka tuottaa kategorioita ja käsitteitä. Feministinen näkökulma tutkimukseen ohjaa tarkastelemaan, kuinka sukupuoli vaikuttaa tuotettaviin subjektipositioihin. Maailma ymmärretään sukupuolistuneena; rakenteet ja kategoriat tulevat merkityksellisiksi sukupuolen valtasuhteen kautta. Kun YK:n subjektipositio muodostuu maskuliinisenä ja rationaalisenä, niin konfliktin jälkeinen valtio saa osakseen feminiinisinä pidettyjä piirteitä sen YK:lle alisteisuuden takia. Kun maskuliinisuus rakentuu suhteessa feminiinisyyteen, lukittuvat subjektipositiot näin vastakkaisiin ja hierarkkisiin asemiin suhteessa toisiinsa. Kuitenkin samaan aikaan esimerkiksi YK:n subjektipositioon muodostuu jännitteitä ja ristiriitaisuuksia, kun siihen liitetään feminiinisiä piirteitä, kuten rauhanomaisuutta ja lempeyttä. Samaa aikaan valtio rationaalisenä toimijana linkittyy osaltaan maskuliiniseen toimijuuteen, joka on toisaalta rodullistettu ja feminisoitu globaaleissa valtahierarkioissa, kun konflikteja kokeneet valtiot usein sijoittuvat globaaliin etelään. Valtio ja YK liittyvät helposti realistisiin käsityksiin maailmanpolitiikasta, jossa toimijuus mielletään usein maskuliiniseksi, kun taas kansalaisyhteiskunta, naisten ja nuorten toimijuus mielletään feminiiniseksi.

Feministinen tutkimus sitoutuu sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämiseen essentialisoivien käsitysten haastamisen kautta. Analyysin perusteella YK:n rauhanrakennusta käsittelevässä aineistossa subjektipositiot perustuvat osittain juuri essentialisoiduille ja yksinkertaistaville käsityksille niin YK:sta, valtiosta, kansalaisyhteiskunnasta, naisista ja nuorista. Näin ollen subjektipositioden

rakentuminen jättää ulkopuolelle moninaisia muita mahdollisia subjektipositioita. Analyysissa esitelty subjektien rakentuminen voidaan tulkita diskursiiviseksi väkivallaksi, johon kietoutuu kolonialistinen ideologia: subjektien ja toimijuuden perustuminen länsimaisille ja liberaaleille yhtenäisille oletuksille näyttäytyy postkolonialistisesta näkökulmasta länsimaisen hegemonisen diskurssin tuottamana. Kun kolonialismiin kuuluu länsimainen ja imperialistinen ylivalta – valta määritellä, ja pakottaa noudattamaan yhtä samaa historiallista polkua (Young 2004), niin subjektipositioden muodostumisessa on huomattavissa samanlaista toimijuuden käsitteellistämistä tietyn, samankaltaisen muotin mukaan.

Postkolonialismille on olennaista koloniaalisen menneisyyden tarkastelu eksplisiittisesti. YK:n rauhanrakennusta käsittelevä raportointi ja dokumentit eivät tunnista tai huomioi kolonialismin vaikutuksia konflikteihin, väkivaltaan tai rauhanrakennuksen prosesseihin. Valtioiden itsenäistyminen siirtomaavallan alta ei vapauttanut kolonialismin valtasuhteista, ja valtasuhteita tulisi analysoida osana konfliktien juurisyytä. Tässä subjektipositioden muodostuminen kuitenkin epäonnistuu, sillä subjektipositioden diskursiivinen rakentuminen voi tulkita heijastavan osaltaan kolonialistisen menneisyyden unohtamista. Diskurssianalyysin avulla paljastuvan subjektipositioden muodostumisen voi tulkita myös orientalistisina: länsimainen tiedon tuotanto rakentaa ja hallitsee rauhanrakennuksen paikkoja, jotka sijaitsevat ”ei-lännessä”. Subjektipositiot rakentuvat osittain logiikalle, joka perustuu läntisille ja liberaaleille käsityksille maailmasta. Tällainen subjektipositioden muodostuminen asettaa ei-lännen alisteiseen asemaan. Tämä peilaa tilannetta, jossa läntinen maailma koetaan rationaalisena ja modernina, joka kykenee määrittelemään toimijuutta kaikkialla maailmassa. Postkoloniaalisen näkökulman kautta tätä voi tulkita hegemoniana, jota vakautetaan juuri subjektien representaatioiden kautta, mistä rauhanrakennuksen subjektipositiot toimivat esimerkkinä. Ylivalta linkittyy myös epistemologiaan ja kulttuuriin – aineistossa muodostuvat subjektipositiot käsitetään samankaltaisina ja universaaleina, vaikka ne perustuvat hyvinkin eurosentrisille oletuksille. Näin subjektipositioden muodostuminen jättää ulkopuolelle hybridiset identiteetit ja merkitykset sekä erilaiset epistemologiat, kun subjektipositiot rakentuvat universaaliksi oletettujen oletusten varaan.

Subjektit muodostuvat osittain homogeenisina, mikä voi estää identiteetin ja sorron muotojen intersektionaalisen tunnistamisen. Kun naiset ja nuoret rakentuvat yhtenäisinä ja samanlaisina, on mahdotonta tunnistaa ruumiillisten yksilöiden eriäviä kokemuksia ja toimintamahdollisuuksia. Subjektius muodostuu myös nojaten sukupuolen kaksijakoisuuteen; sukupuolivähemmistöjen, seksuaalivähemmistöjen ja kyvykkyyksien moninaisuutta ei tunnisteta lainkaan – tämä jättää ihmisten monimuotoiset kyvyt, mahdollisuudet ja tarpeet huomiotta. Subjektipositioiden rakentumisessa toistuu haluttomuus käsittää maailmaa kaksijakoisten vastakkainasetteluiden ulkopuolelta. Postkoloniaalisten feminististen näkemysten avulla on mahdollista kritisoida juuri aineistossa nousevia essentialismeja ja yleistyksiä, kuten naisten sekä nuorten oletettuja samankaltaisia kokemuksia rauhanrakennuksessa ja konfliktitilanteissa. Chandra Mohantyn (1984) artikuloima ”kolmannen maailman naisen” yksiulotteinen representaatio toistuu rauhanrakennuksen subjektipositioissa: naisten moninaisuutta ei lopulta tunnisteta, eikä kokemusten heterogeenisyyttä huomioida. Aineistossa toistuu länsimainen feministinen diskurssi, joka olettaa naisten olevan koherentti ja ennalta määriteltä ryhmä. Samalla tavalla nuorten subjektipositio rakentuu ennalta määritellyksi, mikä ei tunnista ihmisten elettyjä, ruumiillisia ja moninaisia kokemuksia. Toimijuuden tällainen rakentuminen ei siis pysty tarkastelemaan sitä, kuinka ”naiset” ja ”nuoret” rakentuvat sukupuolistuneina subjekteiksi sosiaalisten suhteiden kautta. Tästä seuraa se, että rauhanrakennus epäonnistuu huomioimaan moninaisia kokemuksia.

Subjektipositioiden muodostuminen länsimaisille oletuksille voidaan tulkita myös diskursiivisen kolonisaation jatkeena, joka olettaa ja universaloi tietystä ajasta sekä paikasta kumpuavat oletukset. Tässä toistuu Gayatri Spivakin ajatus alistetusta Toisesta ja siitä, voiko alistettu puhua (1988). Ovatko rauhanrakennustoimien kohteina olevat valtiot, yhteiskunnat, yhteisöt ja ihmiset alistettuja Toisia rauhanrakennuksen dokumentaatiossa? Saavatko he puhua omasta puolestaan, vai jäävätkö he hiljennetyiksi? Swati Parasharin (2016) mukaan universalismi on väkivaltaista ja hiljentävää – tästä näkökulmasta subjektipositioiden muodostuminen perustuu universalismeille, yhdenmukaisille käsityksille maailmasta ja toimijuudesta. Subjektipositioiden muodostuminen hiljentää ja jättää huomiotta sukupuolen moninaisuuden, seksuaalisuuden erilaiset muodot ja vaikutukset yhteiskunnissa, etnisyyden vaikutukset sekä kulttuuriset variaatiot – ja kuinka valtasuhteet vaikuttavat näihin. Postkolonialistiset feministiset näkökulmat ovat paljastaneet, kuinka rasistiset ja

imperialistiset ideologiat uusintavat jatkuvasti alistamista ja riistoa. Subjektipositioiden muodostumisen seurauksena on, että globaaleja, rasistisia ja koloniaalisia valtasuhteita uusinnetaan myös rauhanrakennuksen kontekstissa, hyvistä aikeista ja intentioista huolimatta. Angela Y. Davisin (2016) mukaan feminismiin tulisi kuulua tietoisuus kapitalismista, rasismista, kolonialismista ja sen vaikutuksista, yhdessä sukupuolten, kyvykkyyden ja seksuaalisuuden ymmärtämisen kanssa. Subjektipositiot muodostuvat niin, että näitä valtasuhteita ei kokonaisvaltaisesti tunnisteta. Tästä seuraa se, että rauhanrakennustoimet eivät välttämättä pysty tunnistamaan turvattomuutta ja väkivaltaa aiheuttavaa toimintaa, mihin niiden pitäisi pystyä puuttumaan, kun tavoitteena on rakentaa oikeudenmukaista, turvallista ja yhdenvertaista maailmaa. Kuten Caroline Hughes toteaa, länsimaisen tiedon käyttö rauhanrakennuskonteksteissa on poliittisesti merkityksellistä: tietystä ajasta ja paikasta kumpuava tieto, jota arvotetaan korkeammalle ja pidetään legitiimimpänä, luo ja ylläpitää hierarkioita siitä, mitä sisällytetään toimintaan ja mitä suljetaan ulkopuolelle (Hughes 2011, 1500). Tämä pätee myös YK:n rauhanrakennuksen kontekstissa, jossa subjektipositiot rakentuvat liberaaleille oletuksille, sekä hierarkkisesti alisteisena YK:lle ja suvereenille valtion ideaalille. Samalla vaihtoehtoiset tavat ymmärtää ja käsittää maailmaa jäävät marginalisoiduksi Toiseksi, alistettuun asemaan.

6 PÄÄTELMÄT

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut rauhanrakennuksen diskursiivisia ulottuvuuksia postkoloniaalisesta ja feministisestä perspektiivistä. Tutkin diskurssianalyttisen luennan avulla, kuinka rauhanrakennusprosessien toimijuutta rakennetaan rauhanrakennusta käsittelevässä aineistossa. Kysyin, millaisia rauhanrakennuksen subjektipositioita aineistossa muodostuu, ja mitä seurauksia tällaisten subjektipositioden rakentumisella on.

Modernia maailmanjärjestystä kuvaa Sabelo Ndlovi-Gatshenin mukaan parhaiten sen rodullistettu, koloniaalinen, kapitalistinen, patriarkaalinen, hierarkkinen, asymmetrinen, imperiaalinen, heteronormatiivinen, hegemoninen, neoliberaali ja euro-yhdysvallat-sentrinen luonne (Ndlovu-Gatsheni 2013, 10). Feministisiä ja postkoloniaalisia näkökulmia yhdistelevä teoreettinen kehys ohjaa tarkastelemaan maailmaa näin ymmärrettyinä, ja purkamaan sen väkivaltaisia ylivaltaan perustuvia rakenteita. Tällaisessa maailmassa konflikteja ja rauhanrakennusta tulisi käsitellä nämä valtasuhteet huomioiden.

Vastauksena ensimmäiseen tutkimuskysymykseen paikansin aineistosta viisi subjektipositiota: YK:n, valtion, kansalaisyhteiskunnan, naiset ja nuoret. Subjektipositiot asemoituivat toisiinsa hierarkkisesti: YK rationaalisena ja legitiiminä toimijana, jolla on asianmukaista tietoa rauhanrakennuksesta. Valtion subjektipositio muodostui YK:lle alisteisena, kuitenkin liberaaleille oletuksille perustuvana toimijana. Valtio muodostui heikommassa asemassa olevana, avun tarvitsijana suhteessa YK:hon, joka sanelee piirteet, jotka valtion tulee omaksua tullakseen legitiimiksi toimijaksi konfliktin jälkeen. Kansalaisyhteiskunnan subjektipositio muodostui niin ikään valtiolle alisteisena, joskin tärkeänä toimijana. Kansalaisyhteiskunnan toimintaa ja määritelmää rajoittaa sekä YK että valtio, ja kansalaisyhteiskunta koostuu pitkälti paikallisista järjestöistä. Kansalaisyhteiskunnan toimijuus muodostui yhtäältä elintärkeäksi rauhanrakennustoimille, ja toisaalta alistetuksi: valtion tehtävänä on päättää, milloin kansalaisyhteiskunnan näkökulmia sisällytetään rauhanrakennustoimiin. Neljäs subjektipositio muodostui naisille, joiden toimijuuden todettiin olevan ehdottoman tärkeää rauhanrakennustoimille. Naisten toimijuus kuitenkin muodostui pitkälti oletuksille naisista yhtenäisenä ryhmänä, joka jää lopulta YK:n, valtion ja

kansalaisyhteiskunnan toimien objekteiksi. Samaan tapaan nuoret muodostuivat viidentenä subjektipositiona naisten kaltaisiksi: mukaan otettaviksi, joilla on yhtäältä tärkeää tietoa rauhanrakennuksesta, mutta toisaalta objekteiksi, jotka muiden toimijoiden on sisällytettävä mukaan toimintaan kestävän rauhan rakentamiseksi. Tutkimustulokset subjektipositioiden muodostumisesta ovat pitkälti yhtäläisiä aiemman tutkimuksen kanssa, jossa on tarkasteltu etenkin naisten ja kansalaisyhteiskunnan positioiden rakentumista feministisestä ja poststrukturalistisesta näkökulmasta.

Subjektipositioiden diskursiivinen muodostuminen perustui yhtenäiselle logiikalle, jossa subjektit muodostuvat ennalta määriteltynä ja empiirisesti oletettuina. Hierarkkinen muodostuminen nojasi myös liberaaleille oletuksille valtioista, kansainvälisestä instituutiosta, ja kansalaisyhteiskunnasta. Oletukset eivät sisältäneet intersektionaalista ymmärrystä identiteettien muodostumisesta, ylivallasta ja kamppailusta, sekä niiden merkityksistä. Kun kolonialismin valtasuhteita ja vaikutuksia aseellisiin konflikteihin nykypäivässä ei käsitellä, rauhanrakennuspyrkimykset jäävät uudelleentuottamaan liberaalien oletusten määrittelemää tilaa, jossa globaali kapitalismi ja neoliberaalit politiikkatoimet priorisoidaan. Tutkielmassa hahmoteltu rauhanrakennuksen subjektipositioiden muodostuminen loi rajattuja mahdollisuushorisontteja. Toimijuuden rakentumisen tarkastelun kautta tuli mahdolliseksi valaista, kuinka toimintamahdollisuuksia voi myös kyseenalaistaa sekä purkaa. Purkamisen myötä toisenlaiset tavat tulevat mahdollisiksi, potentiaalisesti avaten osallistavampia näkymiä käsitteellistä rauhanrakennuksen prosesseja.

Vaikka subjektipositiot muodostuvat pitkälti ennalta määrättyinä ja oletettuina, tuo poststrukturalistiset lähtökohdat esiin sitä, että mikään identiteetti tai subjektipositio ei kuitenkaan ole itsestään selvä tai muuttumaton. Identiteetit ja niiden merkityssisällöt ovat jatkuvasti kiistanlaisia ja muutokselle alttiita. Subjektipositiot muodostuvat alati uudelleen tuottamisen kautta, vaikka ne näyttäytyvät aineistossa osittain rajattuina. Yhtä aikaa niihin sisältyy ristiriitoja ja säröjä, joiden kautta hegemonista muodostumista on mahdollista haastaa.

Postkolonialismin ja feminismin näkökulmista tutkimuksen tulee kiinnittää huomiota subjektipositioiden muodostumiseen ja diskursiivisiin strategioihin, joiden avulla kamppaillaan identiteetin, todellisuuden ja merkityksien sisällöistä. Jatkotutkimuksessa

voisikin tarkastella lähemmin keinoja haastaa näitä diskursiivisesti rakentuvia subjektipositioita mahdollisesti jokapäiväisen toiminnan kautta rauhanrakennuksen konteksteissa.

Séverine Autesserren mukaan rauhanrakennukseen liittyvän tutkimuksen tulisi tarkastella niitä jokapäiväisen toiminnan tapoja, jotka vaikuttavat rauhanrakennusprosessien toimivuuteen ja tehokkuuteen (Autesserre 2014, 256). Tämä tulisi huomioida myös YK:n rauhanrakennusprosessien diskursiivisissa representaatioissa, joka nyt perustuu hierarkkisiin subjektipositioihin. Autesserre näyttää teoksessaan *Peaceland: Conflict Resolution and the Everyday Politics of International Intervention* (2014) kuinka rauhanrakennustoimiin osallistuvat ulkopuoliset – ja jokapäiväiset jaetut käytännöt, tavat ja narratiivit – vaikuttavat kansainvälisiin rauhanpyrkimyksiin. Samaan tapaan rauhanrakennusprosesseihin osallistuvien organisaatioiden, kuten YK:n, diskurssit rauhanrakennuksesta, sen sisällöstä, tavoitteista ja toimijoista, ovat relevantteja. YK:n kaltaisen toimijan virallisessa dokumentaatiossa esiintyvät diskurssit rauhanrakennuksen subjekteista ja toimijuudesta vaikuttavat materiaaliseen, elettyyn todellisuuteen sekä toimiin, joita tehdään rauhanrakennuksen nimissä. Yhdistämällä dokumenttien analyysia jokapäiväisten elämien ja kokemusten tarkasteluun voidaan muodostaa kokonaisvaltaisempaa kuvaa toimijuuden muodostumisesta, mahdollistamisesta ja sen rajoitteista.

YK:n rauhanoperaatiot edustavat ongelmanratkaisukeskeistä asennetta, jossa sota ymmärretään tunnistettuna, erityisenä poliittisena ja sosiaalisena ongelmana, eikä yhtenä ongelmana monien vaihtoehtojen joukossa (Väyrynen 2004, 129). Globaalien valtarakenteiden analyysi väkivaltaisten konfliktien edistäjinä on tärkeää. Samalla on huomattava, kuinka raportoinnissa ei problematisoida valtion roolia väkivaltaisten globaalien käytäntöjen ylläpidossa (Väyrynen 2004, 129). Michael Pugh erottelee ongelmanratkaisu- ja kriittisen paradigman toisistaan rauhanrakennuksen tutkimuksessa (Pugh 2013). Perustavanlaatuisen kritiikki pyrkii ylittämään hegemonisten ortodoksioiden asettamat analyysin rajat (Pugh 2013, 11), minkä valossa tämä tutkimus asemoituu perustavanlaatuisen kriittisen näkökannan puolelle. Subjektipositioiden diskursiivisen muodostumisen tarkastelun kautta tulee mahdolliseksi kyseenalaistaa niitä hegemonisia oletuksia, joille rauhanrakennuksen käytännöt YK:ssa perustuvat.

Tutkielmani näyttää postkolonialistisen ja feministisen analyysin kautta, kuinka rauhanrakennusdokumentaatioissa toimijuus rakentuu sukupuolistuneena ja kolonialistisesti alisteisena. Kun toimijuus rakentuu ylläpitäen globaaleja rodullistettuja ja koloniaalisia valtasuhteita, joihin sukupuolistuneet eriarvoisuudet kietoutuvat, rauhanrakennustoimet eivät pysty tuottamaan transformatiivista, oikeudenmukaista ja emansipatorista muutosta. Tämä voi osin selittää rauhanrakennustoimien osittaisia epäonnistumisia saada aikaan rauhanomaista muutosta.

Cynthia Cockburn kirjoittaa essentialismin vaarallisuudesta poliittisena voimana. Essentialismi operoi stereotyyppien kautta, jotka kiinnittävät kaksijakoisia identiteettejä ja eriarvoisuuksia, sekä ylläpitävät ylivaltaa. (Cockburn 1998, 13.) Aineistossa muodostuvat subjektipositiot perustuvat pitkälti essentialistisille käsityksille YK:sta, valtiosta, kansalaisyhteiskunnasta, naisista sekä nuorista. Diskurssit subjektipositioista liittyvät erottamattomasti käytäntöön; niiden kautta toimijuutta ja identiteettejä rakennetaan. Näin ollen olen samaa mieltä Tarja Väyrysen kanssa, kun väitän, että vaihtoehdon tulee nousta myös diskursseista (Väyrynen 2004, 140). On siis pyrittävä muodostamaan vaihtoehtoisia tapoja, joilla subjektipositioita voi artikuloida niin, että ne eivät nojaa essentialistisiin ja hierarkkisiin käsityksiin toimijuudesta. Kun ajatellaan vaihtoehtoisia tapoja rakentaa subjektipositioita rauhanrakennuksen kontekstissa, on pyrittävä välttämään olettamuksia siitä, kuinka oletettu yhteinen etnisyys, kulttuuri tai identiteetti tuottaisi itsestään solidaarisuutta konfliktin jälkeisessä yhteiskunnassa, minkä perusteella legitiimimpää rauhaa ja yhteiskuntaa voisi rakentaa (Hughes 2011). Sen sijaan vaihtoehtoisten tapojen on huomioitava eletyt, materiaaliset ja vartalolliset todellisuudet, jotka ovat epäselviä, sotkuisia, monimutkaisia sekä ristiriitaisia. Samalla toimijuuden rakentumisessa on lähdettävä liberaalin valtiokeskeisyyden sijasta liikkeelle kolonialismin vaikutusten tunnistamisesta. Yhdyn myös Vuoriston artikuloimaan näkökulmaan pyrkimyksestä toiseuden ajattelemisesta ja artikuloinnista ilman hierarkioita ja yksinkertaistavia kategorioita (Vuoristo 2010, 126). Ulotan saman periaatteen toimijuuden ja subjektipositioiden tarkasteluun ja artikulaatioon: toimijuutta voi – ja tulee – pyrkiä muodostamaan ilman essentialismeja ja hierarkioita.

7 LÄHTEET

- Autesserre, Séverine. 2010. *The trouble with the Congo : local violence and the failure of international peacebuilding*. Cambridge University Press.
- . 2014. *Peaceland : Conflict Resolution and the Everyday Politics of International Intervention*. Cambridge University Press.
- Barnett, Michael, Hunjoon Kim, Madalene O'Donnell, ja Laura Sitea. 2007. "Peacebuilding: What Is in a Name". *Global Governance* 13(1): 35–58.
- Basu, Soumita. 2013. "Emancipatory Potential in Feminist Security Studies". *International Studies Perspectives* 14(4): 455–58.
- Bhabha, Homi K. 1995. *The location of culture*. Repr. Routledge.
- Bhambra, Gurinder. 2014. "Postcolonial and Decolonial Reconstructions". Teoksessa *Connected Sociologies*, Bloomsbury Academic.
<http://www.bloomsburycollections.com/book/connected-sociologies/ch6-postcolonial-and-decolonial-reconstructions>.
- Bhambra, Gurinder K. 2018. "The State. Postcolonial histories of the concept". Teoksessa *Routledge Handbook of Postcolonial Politics*, toim. Olivia Rutazibwa ja Robbie Shilliam. London: Routledge Ltd.
- Butler, Judith. 2004. *Undoing gender*. Routledge.
- . 2006. *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge.
- Campbell, Susanna, David Chandler, ja Meera Sabaratnam. 2011. "Introduction: The Politics of Liberal Peace". Teoksessa *A Liberal Peace? The Problems and Practices of Peacebuilding*, toim. Susanna Campbell, David Chandler, ja Meera Sabaratnam. London; New York: Zed.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&scope=site&db=nlebk&db=nlabk&AN=408159> (11. toukokuuta 2020).
- Carpenter, R. Charli. 2006. *Innocent women and children : gender, norms and the protection of civilians*. Ashgate.
- Chandler, David. 2010. "Race, Culture and Civil Society: Peacebuilding Discourse and the Understanding of Difference". *Security Dialogue* 41(4): 369–90.
- Charlesworth, Hilary. 2008. "Are Women Peaceful? Reflections on the Role of Women in Peace-Building". *Feminist Legal Studies* 16(3): 347–61.
- Cockburn, Cynthia. 1998. *The space between us : negotiating gender and national identities in conflict*. Zed Books.

Cohn, Carol, ja Cynthia Enloe. 2003. "A Conversation with Cynthia Enloe: Feminists Look at Masculinity and the Men Who Wage War". *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 28(4): 1187–1107.

Crenshaw, Kimberle. 1989. "Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics". *University of Chicago Legal Forum* 1989(1).
<https://chicagounbound.uchicago.edu/uclf/vol1989/iss1/8>.

———. 1991. "Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color". *Stanford Law Review* 43(6): 1241–99.

Darby, Phillip. 2009. "Rolling Back the Frontiers of Empire: Practising the Postcolonial". *International Peacekeeping* 16(5): 699–716.

Davis, Angela. 2016. *Freedom is a constant struggle : Ferguson, Palestine, and the foundations of a movement*. Haymarket Books.

Doty, Roxanne Lynn. 1993. "Foreign policy as social construction: a post-positivist analysis of U.S. counterinsurgency policy in the Philippines". *International Studies Quarterly* 37(3): 297–320.

———. 1996. *Imperial encounters : the politics of representation in North-South relations*. University of Minnesota Press.

Doyle, Michael W. 1983. "Kant, Liberal Legacies, and Foreign Affairs". *Philosophy & Public Affairs* 12(3): 205–35.

———. 2005. "Three Pillars of the Liberal Peace". *American Political Science Review* 99(3): 463–66.

Enloe, Cynthia. 1987. "Feminists Thinking about War, Militarism and Peace." Teoksessa *Analyzing Gender: A Handbook of Social Science Research*., toim. B.B Hess ja M.M. Ferree. Newbury Park: SAGE Publications, 526–47.

———. 2007. *Globalization and Militarism: Feminists Make the Link*. Rowman & Littlefield.

———. 2014. *Bananas, Beaches and Bases: Making Feminist Sense of International Politics*. Berkeley, UNITED STATES: University of California Press.
<http://ebookcentral.proquest.com/lib/helsinki-ebooks/detail.action?docID=1687669> (4. joulukuuta 2018).

Enloe, Cynthia H. 1989. *Bananas, beaches and bases : making feminist sense of international politics*. Second edition, completely revised and updated. University of California Press.

Fanon, Frantz. 1965. *A dying colonialism*. Growe Press.

Fukuyama, Francis. 2004. *State-building : governance and world order in the 21st century*. Cornell University Press.

Galtung, Johan. 1975. "Three Approaches to Peace: Peacekeeping, Peacemaking and Peacebuilding". Teoksessa *Peace, War and Defence—Essays in Peace Research*, Copenhagen: Christian Ejlers.

———. 1996. *Peace by peaceful means : peace and conflict, development and civilization*. International Peace Research Institute ; Sage Publications.

Gandhi, Leela. 1998. *Postcolonial theory : a critical introduction*. Edinburgh University Press.

Gellner, Ernest. 1993. "The mightier pen? Edward Said and the double standards of inside-out colonialism". *Times Literary Supplement* 19: 3–4.

George, Nicole, Katrina Lee-Koo, ja Laura J. Shepherd. 2019. "Gender and the UN's Women, Peace and Security Agenda". Teoksessa *The Routledge handbook of gender and security*, toim. Caron E. Gentry, Laura J. Shepherd, ja Laura Sjoberg. London ; New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 311–22.

Hamilton, Caitlin, ja Laura J. Shepherd. 2015. "The construction of gender-sensitive peacebuilding in Australia: 'Advance Australia Fair'". *Australian Journal of International Affairs* 69(4): 373–93.

Hansen, Lene. 2010. "Ontologies, epistemologies, methodologies". Teoksessa *Gender matters in global politics: a feminist introduction to international relations*, toim. Laura J. Shepherd. New York: Routledge, 17–27.

Heathershaw, John. 2008. "Unpacking the Liberal Peace: The Dividing and Merging of Peacebuilding Discourses". *Millennium* 36(3): 597–621.

Hiddleston, Jane. 2009. *Understanding postcolonialism*. Acumen.

Hirblinger, Andreas T., ja Claudia Simons. 2015. "The Good, the Bad, and the Powerful: Representations of the 'Local' in Peacebuilding:". *Security Dialogue*. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0967010615580055?icid=int.sj-full-text.similar-articles.3> (13. tammikuuta 2020).

hooks, bell. 2015. *Feminist theory : from margin to center*. Routledge.

Hudson, Heidi. 2005. "'Doing' Security As Though Humans Matter: A Feminist Perspective on Gender and the Politics of Human Security". *Security Dialogue* 36(2): 155–74.

———. 2016. "Decolonising gender and peacebuilding: feminist frontiers and border thinking in Africa". *Peacebuilding* 4(2): 194–209.

Hughes, Caroline. 2011. "The Politics of Knowledge: Ethnicity, Capacity and Return in

Post-Conflict Reconstruction Policy". *Review of International Studies* 37(4): 1493–1514.

———. 2013. "Friction, Good Governance and the Poor: Cases from Cambodia". *International Peacekeeping* 20(2): 144–58.

Jabri, Vivienne. 2013. "Peacebuilding, the Local and the International: A Colonial or a Postcolonial Rationality?" *Peacebuilding*.
<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/21647259.2013.756253> (14. tammikuuta 2020).

Jayawardena, Kumari. 1989. *Feminism and nationalism in the Third World*. Zed Books.

Karim, Sabrina. 2019. "Gender and Peacekeeping". Teoksessa *The Routledge handbook of gender and security*, toim. Caron E. Gentry, Laura J. Shepherd, ja Laura Sjoberg. London ; New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 334–45.

Kronsell, Annica. 2006. "Methods for studying silences: gender analysis in institutions of hegemonic masculinity". Teoksessa *Feminist methodologies for international relations*, toim. Brooke Ackery, Maria Stern, ja Jacqui True. Cambridge, UK ; New York: Cambridge University Press, 91–107.

Laclau, Ernesto, ja Chantal Mouffe. 2001. *Hegemony and socialist strategy : towards a radical democratic politics*. 2nd ed. Verso.

Lemay-Hébert, Nicolas. 2013. "Critical Debates on Liberal Peacebuilding". *Civil Wars* 15(2): 242–52.

Leonardsson, Hanna, ja Gustav Rudd. 2015. "The 'Local Turn' in Peacebuilding: A Literature Review of Effective and Emancipatory Local Peacebuilding". *Third World Quarterly* 36(5): 825–39.

Mamdani, Mahmood. 2001. "Beyond Settler and Native as Political Identities: Overcoming the Political Legacy of Colonialism". *Comparative Studies in Society and History* 43(4): 651–64.

Maoz, Zeev, ja Bruce Russett. 1993. "Normative and Structural Causes of Democratic Peace, 1946-1986". *The American Political Science Review* 87(3): 624–38.

McLeod, Laura. 2019. "Gender and Post-Conflict Reconstruction". Teoksessa *The Routledge Handbook of Gender and Security*, Routledge handbooks, toim. Caron E. Gentry, Laura J. Shepherd, ja Laura Sjoberg. London New York, 346–58.

Meger, Sara. 2016. "War as Feminized Labour in the Global Political Economy of Neoimperialism". *Postcolonial Studies* 19(4): 378–92.

Memmi, Albert. 1968. *Dominated Man: Notes towards a Portrait*. Orion Press.

Mohanty, Chandra Talpade. 1984. "Under Western Eyes: Feminist Scholarship and

Colonial Discourses". *boundary 2* 12/13: 333–58.

———. 2003. *Feminism without borders : decolonizing theory, practicing solidarity*. Duke University Press.

Ndlovu-Gatsheni, Sabelo J. 2013. *Empire, global coloniality and African subjectivity*. Berghahn Books.

Newman, Edward. 2013. "The International Architecture of Peacebuilding". Teoksessa *Routledge Handbook of Peacebuilding*, toim. Roger Mac Ginty. New York, NY: Routledge, 311–24.

Owen, John M. 1994. "How Liberalism Produces Democratic Peace". *International Security* 19(2): 87–125.

Paffenholz, Thania. 2011. "Civil Society beyond the Liberal Peace and its Critique". Teoksessa *A Liberal Peace? : The Problems and Practices of Peacebuilding*, toim. Susanna Campbell, David Chandler, ja Meera Sabaratnam. London; New York: Zed Books.

———. 2015. "Unpacking the local turn in peacebuilding: a critical assessment towards an agenda for future research". *Third World Quarterly* 36(5): 857–74.

Parashar, Swati. 2013. "Feminist (In)securities and Camp Politics". *International Studies Perspectives* 14(4): 440–43.

———. 2016. "Feminism and Postcolonialism: (En)gendering Encounters". *Postcolonial Studies* 19(4): 371–77.

Paris, Roland. 2004. *At war's end : building peace after civil conflict*. Cambridge University Press.

———. 2011. "Critiques of Liberal Peace". Teoksessa *A Liberal Peace? : The Problems and Practices of Peacebuilding*, toim. Susanna Campbell, David Chandler, ja Meera Sabaratnam. London; New York: Zed.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&scope=site&db=nlebk&db=nlabk&AN=408159>.

———. 2018. "Peacebuilding". *The Oxford Handbook on the United Nations*.
<https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780198803164.001.0001/oxfordhb-9780198803164-e-46> (5. helmikuuta 2020).

Peoples, Columba, ja Nick Vaughan-Williams. 2010. *Critical security studies: an introduction*. Milton Park, Abingdon, Oxon ; New York, NY: Routledge.

Peterson, V. Spike, toim. 1992. *Gendered states: feminist (re)visions of international relations theory*. Boulder, Colo: Lynne Rienner.

Prügl, Elisabeth. 2011. "Feminist International Relations". *Politics & Gender* 7(1):

111–16.

Puechguirbal, Nadine. 2010. "Discourses on Gender, Patriarchy and Resolution 1325: A Textual Analysis of UN Documents". *International Peacekeeping* 17(2): 172–87.

Pugh, Michael. 2013. "The problem solving and critical paradigms". Teoksessa *Routledge handbook of peacebuilding*, toim. Roger Mac Ginty. New York: Routledge.

Ramsbotham, Oliver, Tom Woodhouse, ja Hugh Miall. 2016. *Contemporary conflict resolution : the prevention, management and transformation of deadly conflicts*. Fourth edition, fully revised and updated. Polity Press.

Ray, James Lee. 1993. "Wars between democracies: Rare, or nonexistent?" *International Interactions* 18(3): 251–76.

Reardon, Betty. 1993. *Women and peace : feminist visions of global security*. State University of New York Press.

Rosato, Sebastian. 2003. "The Flawed Logic of Democratic Peace Theory". *The American Political Science Review* 97(4): 585–602.

Rummel, R. J. 1995. "Democracies Are Less Warlike Than Other Regimes". *European Journal of International Relations* 1(4): 457–79.

Runyan, Anne Sisson, ja V. Spike Peterson. 2013. *Global gender issues in the new millennium*. Fourth Edition. Westview Press.

Russett, Bruce M. 1995. *Grasping the democratic peace : principles for a post-Cold War world*. 2nd print. with new pref. and corrections. Princeton University Press.

Sabaratham, Meera. 2011. "The Liberal Peace? An Intellectual History of International Conflict Management, 1990–2010". Teoksessa *A Liberal Peace?: The Problems and Practices of Peacebuilding*, toim. Susanna Campbell, David Chandler, ja Meera Sabaratham. London, UNITED KINGDOM: Zed Books.
<http://ebookcentral.proquest.com/lib/helsinki-ebooks/detail.action?docID=795492> (11. toukokuuta 2020).

Said, Edward W. 1993. *Culture and imperialism*. 7th pr. Knopf.

———. 2003. *Orientalism*. Reprinted with a new preface. London: Penguin Books.

Sangari, Kumkum, ja Sudesh Vaid. 1990. *Recasting women : essays in Indian colonial history*. Rutgers University Press.

Shapiro, Michael J. 1990. "Strategic Discourse/Discursive Strategy: The Representation of 'Security Policy' in the Video Age". *International Studies Quarterly* 34(3): 327–40.

Shepherd, Laura J. 2008. *Gender, violence and security : discourse as practice*. Zed Books ; Distributed in the USA exclusively by Palgrave Macmillan.

———. 2009. "Gender, Violence and Global Politics: Contemporary Debates in Feminist Security Studies". *Political Studies Review* 7(2): 208–19.

———. 2013. "The State of Feminist Security Studies: Continuing the Conversation". *International Studies Perspectives* 14(4): 436–39.

———. 2015. "Constructing Civil Society: Gender, Power and Legitimacy in United Nations Peacebuilding Discourse". *European Journal of International Relations* 21(4): 887–910.

———. 2017. *Gender, UN peacebuilding, and the politics of space : locating legitimacy*. Oxford University Press.

Shepherd, Laura J., ja Caitlin Hamilton. 2016. "Gender and Peacebuilding". Teoksessa *Handbook on Gender and War*, toim. Simona Sharoni, Julia Welland, Linda Steiner, ja Jennifer Pedersen. Cheltenham, Glos ; Northampton, Massachusetts: Edward Elgar Publishing, 467–83.

Sjoberg, Laura, toim. 2010. *Gender and international security: feminist perspectives*. London ; New York: Routledge.

———. 2011. "Looking Forward, Conceptualizing Feminist Security Studies". *Politics & Gender* 7(4): 600–604.

———. 2017. "What, and Where, is Feminist Security Studies?" *Journal of Regional Security* 11(2): 143–60.

Spiro, David E. 1994. "The Insignificance of the Liberal Peace". *International Security* 19(2): 50–86.

Spivak, Gayatri Chakravorty. 1988. "Can the Subaltern Speak?" Teoksessa *Marxism and the interpretation of culture*, toim. Cary Nelson ja Grossberg Lawrence. Basingstoke: Macmillan Education, 271–313.

Steans, Jill. 1998. *Gender and international relations : an introduction*. Polity Press.

Suomen YK-liitto. "YK-sanasto". *Suomen YK-liitto*. <https://www.ykliitto.fi/tietoa-yksta/yk-sanasto> (27. helmikuuta 2020).

Sylvester, Christine. 2004. *Feminist International Relations: An Unfinished Journey*. Cambridge University Press.

———. 2010. "Tensions in Feminist Security Studies". *Security Dialogue* 41(6): 607–14.

Tickner, J. Ann. 1992. *Gender in international relations: feminist perspectives on achieving global security*. New York: Columbia University Press.

———. 1997. "You Just Don't Understand: Troubled Engagements Between Feminists

and IR Theorists”. *International Studies Quarterly* 41(4): 611–32.

Torring, Jacob. 1999. *New theories of discourse : Laclau, Mouffe, and Žižek*. Blackwell Publishers.

Tripp, Aili Mari. 2013. ”Toward a Gender Perspective on Human Security”. Teoksessa *Gender, Violence, and Human Security*, toim. Aili Mari Tripp, Myra Marx Ferree, ja Christina Ewig. NYU Press, 3–32.
<http://nyu.universitypressscholarship.com/view/10.18574/nyu/9780814770207.001.0001/upso-9780814770207-chapter-001> (13. syyskuuta 2019).

Turner, Mandy. 2017. ”Peacebuilding in Palestine: western strategies in the context of colonization”. Teoksessa *Land of blue helmets: the United Nations and the Arab world*, toim. Karim Makdisi ja Vijay Prashad. Oakland, California: University of California Press.

UN GA. 2005a. *In larger freedom: towards development, security and human rights for all. Report of the Secretary-General*. New York: United Nations.
https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/59/2005.

———. 2005b. A/RES/60/180 *The Peacebuilding Commission : resolution / adopted by the General Assembly*. <https://undocs.org/en/A/RES/60/180> (5. helmikuuta 2020).

———. 2016. A/RES/70/262 *UNGA resolution: Review of the United Nations peacebuilding architecture*.
https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_262.pdf (12. helmikuuta 2020).

UN GA, ja UN SC. 2000. *Report of the Panel on United Nations Peace Operations*.
<https://undocs.org/A/55/305>.

———. 2010a. *Review of the United Nations peacebuilding architecture*.
https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/64/868.

———. 2010b. *Women’s participation in peacebuilding. Report of the Secretary-General*. https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/65/354.

———. 2018. *Peacebuilding and sustaining peace. Report of the Secretary-General 2018. (A/72/707–S/2018/43)*.

———. 2019a. *Peacebuilding and sustaining peace: Report of the Secretary-General 2019. (A/73/890–S/2019/448)*. . Report of the Secretary General.
<https://reliefweb.int/report/world/peacebuilding-and-sustaining-peace-report-secretary-general-a73890-s2019448-enar> (12. helmikuuta 2020).

———. 2019b. *Report of the Peacebuilding Commission on its twelfth session*.
<https://undocs.org/en/A/73/724>.

———. 2020. *Report of the Peacebuilding Commission on its thirteenth session*

(A/74/668–S/2020/80).

https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/A_74_668_E.pdf (12. helmikuuta 2020).

UN Peacekeeping. "Terminology". *United Nations Peacekeeping*.
<https://peacekeeping.un.org/en/terminology> (27. helmikuuta 2020).

UN SC. 2000. S/RES/1325 *Security Council resolution 1325*.
[https://undocs.org/S/RES/1325\(2000\)](https://undocs.org/S/RES/1325(2000)) (11. marraskuuta 2017).

———. 2005. S/RES/1645 *Security Council resolution 1645 (2005) [on establishment of the Peacebuilding Commission]*. [https://undocs.org/S/RES/1645\(2005\)](https://undocs.org/S/RES/1645(2005)) (5. helmikuuta 2020).

UN Secretary-General. 1992. *An agenda for peace: Preventive diplomacy, peacemaking, and peace-keeping : report of the Secretary-General pursuant to the statement adopted by the summit meeting of the Security Council on 31 January 1992*. New York: United Nations. https://www.un.org/ruleoflaw/files/A_47_277.pdf.

———. 1995. *Supplement to an Agenda for Peace: Position Paper of the Secretary-General on the Occasion of the Fiftieth Anniversary of the United Nations*.
<https://digitallibrary.un.org/record/168325>.

Vuoristo, Kaisa. 2010. "Identiteetin tuolla puolen? Islamilainen huntupoliittisenrajanmuodostuksen välineenä Ranskan huivikiistassa 2004". Pro gradu. Helsingin Yliopisto.

Väyrynen, Tarja. 2004. "Gender and UN Peace Operations: The Confines of Modernity". *International Peacekeeping* 11(1): 125–42.

Wibben, Annick T. R. 2011a. "Feminist Politics in Feminist Security Studies". *Politics & Gender* 7(4): 590–95.

———. 2011b. *Feminist security studies: a narrative approach*. London ; New York: Routledge.

Wibben, Annick T. R. 2016. *Researching War: Feminist Methods, Ethics and Politics*. Routledge, Taylor & Francis Group.

Women's International League for Peace and Freedom. 2019. "About Women, Peace and Security in the Security Council". *PeaceWomen*.
<https://www.peacewomen.org/security-council/WPS-in-SC-Council> (19. maaliskuuta 2020).

Xypolia, Ilia. 2016. "Eurocentrism and Orientalism". Teoksessa *The Encyclopedia of Postcolonial Studies*, American Cancer Society, 1–7.
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/9781119076506.wbeps126> (8. huhtikuuta 2020).

Young, Robert. 2004. *Postcolonialism : an historical introduction*. Blackwell Publishing.

Åhäll, Linda, ja Stefan Borg. 2013. "Predication, presupposition and subject-positioning". Teoksessa *Critical approaches to security: an introduction to theories and methods*, toim. Laura J. Shepherd. London ; New York: Routledge, 196–207.

AINEISTO

UN General Assembly. 2005b. A/RES/60/180 *The Peacebuilding Commission : resolution / adopted by the General Assembly*. <https://undocs.org/en/A/RES/60/180> (5. helmikuuta 2020).

UN General Assembly. 2016. A/RES/70/262 *UNGA resolution: Review of the United Nations peacebuilding architecture*. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_262.pdf (12. helmikuuta 2020).

UN General Assembly, ja UN Security Council. 2010a. *Review of the United Nations peacebuilding architecture*. https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/64/868.

UN General Assembly, ja UN Security Council. 2010b. *Women's participation in peacebuilding. Report of the Secretary-General*. https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/65/354.

UN General Assembly, ja UN Security Council. 2018. *Peacebuilding and sustaining peace. Report of the Secretary-General 2018. (A/72/707–S/2018/43)*.

UN General Assembly, ja UN Security Council. 2019a. *Peacebuilding and sustaining peace: Report of the Secretary-General 2019. (A/73/890–S/2019/448)*. . Report of the Secretary General. <https://reliefweb.int/report/world/peacebuilding-and-sustaining-peace-report-secretary-general-a73890-s2019448-enar> (12. helmikuuta 2020).

UN General Assembly, ja UN Security Council 2019b. *Report of the Peacebuilding Commission on its twelfth session*. <https://undocs.org/en/A/73/724>.

UN General Assembly, ja UN Security Council 2020. *Report of the Peacebuilding Commission on its thirteenth session (A/74/668–S/2020/80)*. https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/A_74_668_E.pdf (12. helmikuuta 2020).